

19734

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

BURSA'YA ÖZGÜ EL DOKUSU
HAVLU, PEŞKİR VE PEŞTEMALLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Firdevs KAYA
Tezi Hazırlayan : Nihal ÖZBAĞI

ANKARA - 1991

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Ö N S Ö Z

Milli kültürümüzün, en önemli belgelerinden olan el sanatları, sosyal ve ekonomik yaşam biçimimizi yansıtmakta ve geçmişden günümüze bir köprü niteliği taşımaktadır.

El sanatlarının temelini oluşturan Türk işlemleri ve dokumacılık asırlar boyu Türk'lerin duygularını aktarmakta büyük rol oynamıştır.

Müzelerde, özel koleksiyonlarda ve sandıklarda muhafaza edilen, gerektiği gibi tanımadığımız ve tanıtamadığımız el sanatları ürünlerini tanıtan folklorik araştırmaların yapılması ve bu tür araştırmaların artırılması halk bilimi açısından önemlidir.

Günümüzde Anadolu'nun her köşesinde az çok görülebilen el dokumacılığı, bazı bölgelerde daha belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Bunlar arasında Bursa ilinin dokumacılık alanında önemli bir yeri vardır.

Geleneksel kültürümüzün bir parçasını oluşturan, düz ve jakarlı el dokumaları içerisinde yer alan; havlu, peşkir ve peştemal üzerinde yapılmış olan bu araştırma, havlu, peşkir ve peştemallerin dokuma, işleme ve kenar temizleme tekniklerini ortaya koyarak kaynak eksikliğinin giderilmesinde yardımcı ayrıca bu dalda yapılacak araştırmalara katkıda bulunursa amacına ulaşmış olacaktır.

Araştırmanın yürütülmesinde ilgi ve desteği ile bana yön veren danışmanım Sayın Prof.Dr.Firdevs KAYA'ya, Bursa il merkezinde yaşayan havlu peşkir ve peştemal sahiplerine, büyük destek gördüğüm aileme ve arkadaşlarıma yazım işlerinde yardımından dolayı Nuran Nazlıgöl'e içtenlikle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

1. GİRİŞ	1
2. MATERYAL VE YÖNTEM	10
2.1. Materyal	10
2.2. Yöntem	11
3. TANIMLAR	13
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	18
4.1. Havluların Teknik, Desen ve Folklorik Özellikleri	18
4.2. Peşkirlerin Teknik, Desen ve Folklorik Özellikleri	71
4.3. Peştemallerin Teknik, Desen ve Folklorik Özellikleri	167
4.4. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Renkleri, Boyutları, Atkı ve Çözü Sıklıkları ve Üretim Tarihleri	190
4.4.1. Havlu Peşkir ve Peştemallerin Dokuma, İşleme ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılan Renkler	190
4.4.2. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Boyutları, Atkı ve Çözü Sıklıkları	196
4.4.3. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Üretim Tarihleri	199
4.5. Havlu, Peşkir ve Peştemallerde Kullanılan Dokuma, İşleme ve Kenar Temizleme Tek - nikleri	200
4.5.1. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokuma - larında Kullanılan Örgü Teknikleri	200
4.5.2. Havlu ve Peşkirlerde Kullanılan İşleme Teknikleri	202
4.5.3. Havlu, Peşkir ve Peştemallerde Kullanı - lan Kenar Temizleme Teknikleri	204

Sayfa No:

4.6. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokuma, İşleme ve Kenar Temizlemelerinde Kompozisyon	206
4.7. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında, İşlemelerinde ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılan İplik Türleri	215
4.7.1. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında Kullanılan İplik Türleri	215
4.7.2. Havlu ve Peşkirlerin İşlemelerinde Kullanılan İplik Türleri	217
4.7.3. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Kenar Temizlemelerinde Kullanılan İplik Türleri.	219
4.8. Jakarlı El Dokuma Tezgahı	221
4.8.1. Jakarlı El Dokuma Tezgahının Genel Özelliği	221
4.8.2. Dokuma İşleminde Kullanılan Yardımcı Araçlar	225
4.8.3. Tezgaha Çözümlerin Takılması ve Güçlölerin Ayaklara Bağlanması	233
4.8.4. İlmeli ve İlmesiz Düz Dokuma İşlemi	247
4.8.5. Jakar Tertibatı ve İşlevi	251
4.8.6. Bitirilen Dokumanın Tezgahtan Çıkartılması ve Aynı Çözgü İle Yeni Dokumaya Başlama	264
5. SONUÇ	273
6. ÖZET	281
SUMMARY	284
LİTERATÜR	287

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf No :

Sayfa No :

1.	Dört Gücülü, Dört Ayaklı Kamçılı El Dokuma Tezgahı	3
2.	Dört Gücülü, Dört Ayaklı Tezgahta Öğrenciler Tarafından Dokunmuş Havlular	4
3.	Bursa'da Özel Bir Firmada Bulunan Jakarlı El Dokuma Tezgahı	4
4.	Tezgah Özelliğini Tanıtıcı Yazı	5
5.	Bursa Müzesinde Teşhir Edilen Hamam Havluları	8
6.	Bursa Müzesinde Teşhir Edilen Yüz Havluları	8
7.	Bursa Müzesinde Teşhir Edilen Peşkirler	9
8.	1 No.lu Havlu	21
8a.	1 No.lu Havludan Detay	21
9.	2 No.lu Havlu	25
9a.	2 No.lu Havludan Detay	25
10.	3 No.lu Havlu	28
10a.	3 No.lu Havludan Detay	28
10b.	3 No.lu Havlunun Saçaklı Kenarı	29
11.	4 No.lu Havlu	33
11a.	4 No.lu Havludan Detay	33
12.	5 No.lu Havlu	37
12a.	5 No.lu Havludan Detay	37
13.	6 No.lu Havlu	40
13a.	6 No.lu Havludan Detay	40

Fotoğraf No :**Sayfa No :**

14.	7 No.lu Havlu	43
14a.	7 No.lu Havludan Detay	43
15.	8 No.lu Havlu	47
15a.	8 No.lu Havludan Detay	47
16.	9 No.lu Havlu	50
16a.	9 No.lu Havludan Detay	50
17.	10 No.lu Havlu	54
17a.	10 No.lu Havludan Detay	54
17b.	10 No.lu Havludan Detay	55
18.	11 No.lu Havlu	59
18a.	11 No.lu Havludan Detay	59
19.	12 No.lu Havlu	63
19a.	12 No.lu Havludan Detay	63
20.	13 No.lu Havlu	67
20a.	13 No.lu Havludan Detay	67
21.	14 No.lu Havlu	70
21a.	14 No.lu Havludan Detay	70
22.	15 No.lu Peşkir	74
22a.	15 No.lu Peşkirden Detay	74
23.	16 No.lu Peşkir	78
23a.	16 No.lu Peşkirden Detay	78
24.	17 No.lu Peşkir	82
24a.	17 No.lu Peşkirden Detay	82
25.	18 No.lu Peşkir	86
25a.	18 No.lu Peşkirden Detay	86

Fotoğraf No :**Sayfa No:**

26.	19 No.lu Peşkir	90
26a.	19 No.lu Peşkirden Detay	90
27.	20 No.lu Peşkir	93
27a.	20 No.lu Peşkirden Detay	93
28.	21 No.lu Peşkir	96
28a.	21 No.lu Peşkirden Detay	96
29.	22 No.lu Peşkir	99
29a.	22 No.lu Peşkirden Detay	99
30.	23 No.lu Peşkir	102
30a.	23 No.lu Peşkirden Detay	102
31.	24 No.lu Peşkir	105
31a.	24 No.lu Peşkirden Detay	105
32.	25 No.lu Peşkar	108
32a.	25 No.lu Peşkirden Detay	108
33.	26 No.lu Peşkir	111
33a.	26 No.lu Peşkirden Detay	111
34.	27 No.lu Peşkir	114
34a.	27 No.lu Peşkirden Detay	114
35.	28 No.lu Peşkir	117
35a.	28 No.lu Peşkirden Detay	117
36.	29 No.lu Peşkir	120
36a.	29 No.lu Peşkirden Detay	120
37.	30 No.lu Peşkir	124
37a.	30 No.lu Peşkirden Detay	124
38.	31 No.lu Peşkir	128

Fotoğraf No :**Sayfa No :**

38a.	31 No.lu Peşkirden Detay	128
39.	32 No.lu Peşkir	131
39a.	32 No.lu Peşkirden Detay	131
40.	33 No.lu Peşkir	135
40a.	33 no.lu Peşkirden Detay	135
41.	34 No.lu Peşkir	138
41a.	34 No.lu Peşkirden Detay	138
42.	35 No.lu Peşkir	141
42a.	35 No.lu Peşkirden Detay	141
43.	36 No.lu Peşkir	145
43a.	36 No.lu Peşkirden Detay	145
44.	37 No.lu Peşkir	148
44a.	37 No.lu Peşkirden Detay	148
45.	38 No.lu Peşkir	151
45a.	38 No.lu Peşkirden Detay	151
46.	39 No.lu Peşkir	154
46a.	39 No.lu Peşkirden Detay	154
47.	40 No.lu Peşkir	157
47a.	40 No.lu Peşkirden Detay	157
48.	41 No.lu Peşkir	160
48a.	41 No.lu Peşkirden Detay	160
49.	42 No.lu Peşkir	163
49a.	42 No.lu Peşkirden Detay	163
50.	43 No.lu Peşkir	166
50a.	43 No.lu Peşkirden Detay	166

Fotoğraf No :**Sayfa No :**

51.	44 No.lu Peşkir	170
51a.	44 No.lu Peşkirden Detay	170
52.	45 No.lu Peşkir	174
53.	46 No.lu Peşkir	177
54.	47 No.lu Peştemal	180
54a.	47 No.lu Peştemalden Detay	180
55.	48 No.lu Peştemal	183
55a.	48 No.lu Peştemalden Detay	183
56.	49 No.lu Peştemal	186
56a.	49 No.lu Peştemalden Detay	186
57.	50 No.lu Peştemal	189
57a.	50 No.lu Peştemalden Detay	189
58.	Jakarlı El Dokuma Tezgahının Önden Görünüşü	221
59.	Jakarlı El Dokuma Tezgahının Arkadan Görünüşü	222
60.	Jakarlı El Dokuma Tezgahında Çukura İnmiş Dokumacı	223
61.	Jakarlı El Dokuma Tezgahında Çalışan Dokumacı	224
62.	Boş ve Atkı İpliği Sarılmış Masura	225
63.	Mekik	226
64.	Çengel	227
65.	Cimbarın Alt ve Üst Parçalarının Görünümü	228
66.	Dokumanın Üzerine Yerleştirilmiş Cimbar	228

Fotoğraf No :**Sayfa No :**

67.	Birbirine karışan ilme ipliklerinin Düzeltilmesin de Kullanılan Fırçalar	229
68.	Dokumanın Ön ve Arka Havlı (ilmeli) Yüzüne Yerleştirilmiş Miller	230
69.	Kuburun Önden ve Üstten Görünümü ...	231
70.	Tezgahın Sağına Yerleştirilmiş Kuburun Yandan Görünümü.....	231
71.	Tığ	232
72.	Zemin Çözümlerin Tahta Çubuktan Geçirilmiş Şekli	234
73.	Zemin Çözümlerin Tezgahtaki Görüntüsü	234
74.	Tavana Asılarak Tezgaha Geçirilmiş İlme Çözümleri	235
75.	Çözüm Uçlarının Gergiye (Selmine) Yerleştirilmesi	236
76.	Çözüm İplikleri Üzerinde Gergi Kolu	237
77.	Yuvasına Takılmış Gergi Kolu ve Çözüm Üzerinde, Dokumada Kullanılan Yardımcı Araçlar	237
78.	Gergiye Sarılmış Çözüm İplikleri ...	238
79.	İlme Çözümleri Üzerine Yerleştirilen Mırıt	239
80.	Tezgaha Düzgün Gerdirilmiş Çözüm İplikleri	239
81.	İlme Çözümünü Gergin Tutan Ağırlık- ların Yakından Görünümü ve Jakar Ayağının Sicimine Ait Oyuk	240

Fotoğraf No :**Sayfa No :**

82.	Zemin Çözüğü İpliklerinin Arkada Halatla Bağlanmasına Ait Görüntü	241
83.	Halatın Geçirildiği Makaralı Tertibat..	242
84.	Arkada Çözüğü İpliklerini Bağlayıp Gerdiren Halatın Ön Soldaki Metal Çubuğa Bağlanmış Şekli	242
85.	Gücü Çerçeveslerinin Çözüğü İpliklerine Yukarıya Kaldıran "U" Şeklindeki İplikler	243
86.	Gücü Çerçeveslerinin Çözüğü İpliklerini Aşağıya İndiren Ters "U" Şeklindeki İplikler	244
87.	İplik Gücü Çerçevesi	244
88.	Gücü Çerçevesini Tezgahın Çatısına Asılı Tutan Makaralı Sistem	245
89.	Pedalların İplik Gücülere Bağlanması ...	245
90.	Tezgahta Öne ve Arkaya Hareket Edebilen Tefe	247
91.	Tefeyi Geriye İterek Atkırı Atan Dokumacı	248
92.	Pedala Basıp Gücülere Hareket Verilmesi ve Tefenin Geriye İtilmesi İle Oluşan Aralık	249
93.	İlmeli Dokumada Aralığa Yerleştirilmek Üzere Hazır Tutulan Mil ve Atkı İpliği	249
94.	Jakarlı El Dokuma Tezgahında Desen Kartları	251

Fotoğraf No :**Sayfa No :**

95.	Desen Kartlarının Yandan Görünümü	252
96.	Jakarlı El Dokuma Tezgahında Kafa ve Kartların Görüntüsü	252
97.	Jakarlı El Dokuma Tezgahında Kafanın Yandan Görünümü	253
98.	Üstte Çengellerin Arasına Yerleştirilmiş Kartonlar, Çengel Tablosu ve Küpeler Görülmektedir.....	254
99.	Keten İplikleri Geçirilmiş Kúpelerin Önden Görünümü	255
100.	Keten İpliklerinin Yandan Görünümü	256
101.	Keten İpliklerinin Dokuma Genişliğinde Yayılmasını Sağlayan Keten (Malyon) Tahtası	257
102.	Zemin Çözüğü İpliklerinin Geçirilmiş Olduğu Nire (Gücü)ler	257
103.	Malyonların Yandan Görünümü	258
104.	Jakar Düzenine Ait Makara (solda) ve Demir Çubuk	259
105.	Makaradan Gelen Sicimin Tahta Kola Geçirilmiş Görünümü	260
106.	Tahta Kola Takılmış Ayağa ve Makaraya Ait Sicim	261
107.	Jakarsız Dokumaya Ait Ayaklar Kenara Çekilerek Devreye Sokulan Jakar Ayağı..	262
108.	Bitirilmiş ve Saçak Payı Bırakılmış Havlu	264

Fotoğraf No :

Sayfa No :

109.	Kesilip Rulo Yapılarak Gergiye Kadar Getirilen Dokuma	265
110.	Rulo Yapılan Dokumanın Gergi Üzerinde Kesilmesi	266
111.	Henüz Ortadan Kesilmemiş, Saçakları ve Kenar Dikişleri Yapılmamış Birbirine Bitişik İki Havlu	267
112.	Yuvarlak Çubuğun Çözüğü İpliklerine Geçirilmesi	268
113.	Çözügülerin Yuvarlak ve Yassı Çubuklar Arasına Sıkıştırılması	268
114.	Günümüzde Jakarlı El Dokuma Tezgahında Dokunmuş Olan Bir Havlu Örneği	269
115.	Havlude Jakarlı Dokumanın Yakından Görünümü	270

TABLolar

Tablo No :

Sayfa No :

1.	Havluların İşlemelerinde ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılan Renkler....	190
2.	Peşkirlerin Dokuma, İşleme ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılan Renkler....	192
3.	Peştemallerin Dokumalarında ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılan Renkler....	194
4.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Boyutları, Atkı ve Çözü Sıklıkları....	196
5.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Atkı - Çözü Sıklığı	198
6.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Üretim Tarihleri	199
7.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerde Dokuma Örgü Teknikleri	200
8.	Havlu ve Peşkirlerde Kullanılmış İşleme Teknikleri	202
9.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerde Kenar Temizleme Teknikleri	204
10.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında Kompozisyon	206
11.	Havlu ve Peşkirlerin İşlemelerinde Kompozisyon	208
12.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarına Ait Kompozisyonlarında Birimlerin Biçimlendirilmesi	210
13.	13 Havlu ve 22 Peşkirin İşlemelerine Ait Birimlerin Biçimlendirilmesi	211
14.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında Seçilen Konu	212

Tablo No :

Sayfa No :

15.	Havlu ve Peşkirlerin İşlemelerinde Seçilen Konu	213
16.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında Kullanılan İplikler	215
17.	Havlu ve Peşkirlerin İşlemelerinde Kullanılan İplikler	217
18.	Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Kenar Temizlemelerinde Kullanılan İplikler...	219

ÇİZİMLER

Çizim No :

Sayfa No :

1.	1 No'lu Havlunun Deseni	22
2.	2 No'lu Havlunun Deseni	30
3.	3 No'lu Havlunun Deseni	34
4.	7 No'lu Havlunun Deseni	44
5.	9 No'lu Havlunun Deseni	51
6.	10 No'lu Havlunun Deseni	56
7.	11 No'lu Havlunun Deseni	60
8.	12 No'lu Havlunun Deseni	64
9.	15 No'lu Peşkirin Deseni	75
10.	16 No'lu Peşkirin Deseni	79
11.	17 No'lu Peşkirin Deseni	83
12.	18 No'lu Peşkirin Deseni	87
13.	29 No'lu Peşkirin Deseni	121
14.	30 No'lu Peşkirin Deseni	125
15.	32 No'lu Peşkirin Deseni	132
16.	34 No'lu Peşkirin Deseni	139
17.	44 No'lu Peştemalin Deseni	171

Şekil No :

Şekil 1. Jakar Düzenine Ait Şema	263
--	-----

1. GİRİŞ

İnsanoğlu varoluşundan günümüze kadar toplumun kültür birikiminin doğal bir uzantısı olan ve uygarlık düzeyini yansıtan dallardan biri olan el sanatlarıyla içiçe yaşamış ve yaşamaktadır.

Genel anlamda düşünülürse insan; giyecek, barınma, avlanma, süslenme, eğlence gibi gereksinimlerini karşılar-ken çoğunlukla el sanatlarından yararlanmıştır.

El sanatları kişinin süsleme, süslenme iç güdüsünden kaynağını alıp uyguladığı, giyiminden, kullandığı tüm eşya-lara yansıttığı, görüşünü, zevkini, duygularını, yeteneğini ve becerilerini ortaya koyduğu uygulamalı sanatların tarihi çok eskilere dayanan, bir dalıdır.

Babadan oğula geçen, ata armağanı zengin çeşitleriyle, teknolojinin ilerlemesi paralelinde yoğun üretim veren sanayi ürünleriyle miktar ve fiyat yönünden yarışamamasına rağmen özgün ürünler veren el sanatlarımız yurdumuzun pek çok yöresinde milli folklorümüzün bir dalı olarak, gide-rek azalan yoğunlukta ve yaygınlıkta devam etmektedir. Ancak son yıllarda özgün olma özelliğine sahip olan, yığın halinde üretilmeyen, geleneksel ve yöresel özellik taşıyan ürünlere olan talebin artışı el sanatlarımıza bazı özel kamu kuruluşlarının, bu arada konuyla ilgili olan öğretim kurumlarının ele almasıyla, olumlu yönde hareket getirmiştir.

El sanatları çeşitce çok zengindir. Anadolu'nun pek çok yerine yayılan geleneksel ürünleriyle ün yapmış dalları vardır. Bu dalların en önemlilerinden biride dokumacılıktır.

Dokumacılığın ilk kez nerede ve ne zaman başladığı konusunda kesin tarih bilinmemekle beraber, yazılı kaynak- lar dokumacılığın önceleri Mısır'da başladığını, Mezopotam-ya'da geliştiğini, neolitik devre ait dokuma örneklerinden de Anadolu'nun bu konuda ön planda olduğunu ortaya koymak- tadır (Sezgin, 1981).

En ilkel dokumalarda malzeme olarak, hasırotu, saz, bataklık otu gibi otların, bunların yanı sıra at kıllarının kullanıldığı anlaşılmaktadır (Kaya ve Ergenekon 1989).

Neolitik devir sonlarına doğru bazı hayvanların ehlileştirilerek yünlerinden yararlanılmaya başlanmış; dolayısı ile dokumacılıkta büyük gelişmeye yönelik ilk adım atılmıştır. Bu dönemde dokuma amacıyla kullanılması gereken iplikler eğrilmek suretiyle elde edilmiştir. İlk eğirmenin, liflerin iki el arasında oğuşturularak yapıldığı, daha sonra ise yarı yuvarlak bir taşla diz üzerinde oğuşturularak yapıldığı tahmin edilmektedir. Ancak her iki yöntemde de elde edilen iplerin uzatılması eklenerek gerçekleştirilmiştir. İplerin eklenmesi zaman aldığı için ayrıca mukavemeti zayıf olduğundan insanlar "iğ"i keşfetmişlerdir (Yağan, 1978). İplik eğirme işlemine insanların bundan takriben 25.000 yıl önce başlamış olması ihtimali görülürken, mekik ve çözgü aksamına, bundan tahminen 12.000 yıl önce başlandığı sanılmaktadır (Kaya ve Ergenekon 1989).

Dokumacılık Orta Asya'da derin geçmişi olan bir sanat dalıdır. Selçuklular tarafından Anadolu'da sürdürülmüş daha sonra Osmanlılarla zengin örneklerini vermiş ve günümüze kadar gelmiştir.

Günümüzde el dokumacılığı yoğun olmamakla beraber yurdun hemen hemen her yöresinde atadan kalma ilkel veya geliştirilmiş el dokuma tezgahlarında evlerde aile ihtiyacı doğdukça veya kazanç sağlamak amacıyla yapılmaktadır.

Son yıllarda öğretim programlarında el dokumacılığı bulunan orta ve yüksek öğretim kurumlarında da değişik tip tezgahlardan yararlanılmaktadır.

Fotoğraf 1'de el dokusu kumaş yapımında hem halk tarafından hem de öğretim kurumlarınca kullanılmakta olan, Bursa Tophane Endüstri Meslek Lisesinde öğrencilerin havlu

dokuduğu dört gcl, dört ayaklı kamçılı el dokuma tezgahı; Fotoğraf 2'de bu tezgahda öğrencilerin dokuduğu havlular; Fotoğraf 3'de Bursa'da bir sanayi kuruluşunda fabrikasyon havlu üretimi yanında jakarlı el dokuma tezgahı, Fotoğraf 4'de bu jakarlı el dokuma tezgahını tanıtan yazısı görülmektedir.

Son yıllarda eski el sanatlarına artan ilgiden yararlanarak ekonomik ve turistik amaçla olsa gerek eski el dokusu havlu ve peştemal örneklerini aynen tekrarlayarak yaşatan, tesusi gezenlere sergileyen bu jakarlı el dokuma tezgahı, havlu dokuma tezgahı olarak tanıtılmaktadır.

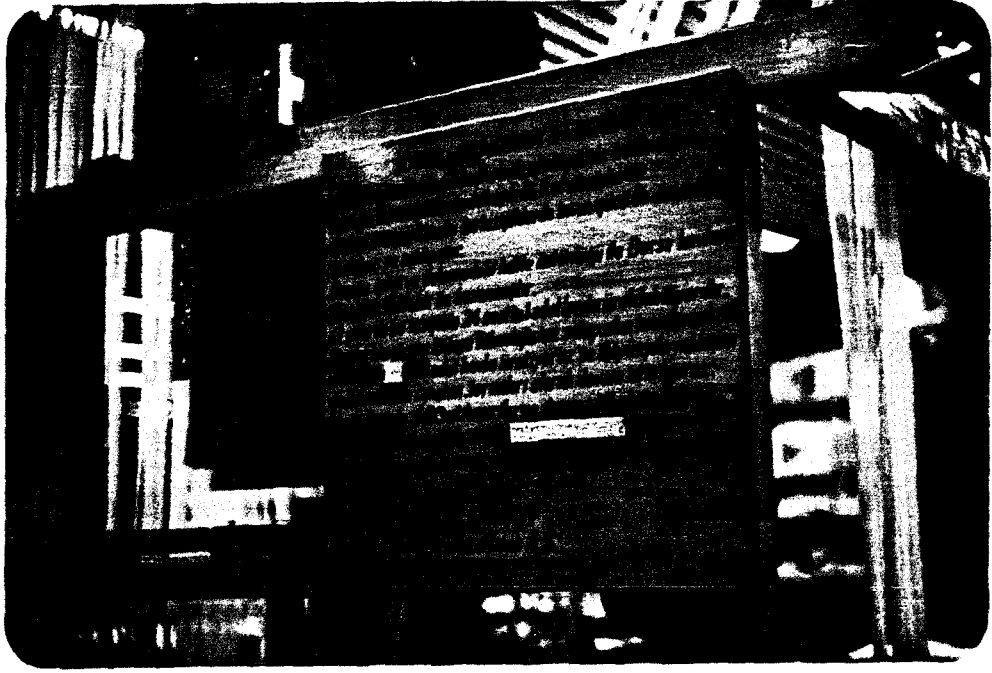
Fotoğraf 1 : Dört gcl, dört ayaklı
kamçılı el dokuma tezgahı.

Fotoğraf 2 : Dört gücölü, dört ayaklı tezgahda öğrenciler tarafından dokunmuş havlular.

Fotoğraf 3 : Bursa'da özel bir firmada bulunan jakarlı el dokuma tezgahı.

Fotoğraf 4 : Tezgah özelliğini tanıttıcı yazı.

Ülkemizde dokumacılık denilince ilk akla gelen yörelerden birisi Bursa'dır. Bursa ilinde el dokumacılığının tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Dokumacılık, Bursa'da yüzyıllardan beri babadan oğula devredilen bir sanat kolu olduğu için, bu konuda birikmiş çok büyük bilgi ve tecrübe potansiyeli mevcuttur.

Bir numaralı el sanatı olması nedeniyle dokumacılık, verilen önem sayesinde gerek elde edilen ürünler gerekse ulaştığı teknolojik seviye açısından Bursa'da daima en yüksek düzeyde olmuştur (Alpay ve Anış 1989). Bugün bu köklü dokumacılık kültürünün uzantısı hala devam ettirilmeye çalışılmaktadır.

Bursa dokumacıları; ilk zamanlarda yaptıkları işe ekonomik değer taşıması yanında bir sanat eseri olarak da bakmışlardır. Tasarladıkları ve meydana getirdikleri ürünlerde maddi gelir sağlamanın yanında kendi mesleki bilgilerini, becerilerini, yeteneklerini ve sanat görüşlerini de yansıtmışlardır (Alpay ve Anış 1989).

Bursa özellikle 19.Yüzyıl sonlarında ve 20.Yüzyıl başlarında dokumacılık alanında teknolojik açıdan ve ürünlerin kalitesi bakımından doruk noktasına erişmiştir. Bunu da dokumacıların bilgi birikimleri, yüzyıllar süren tecrübeleri sayesinde gerçekleştirmişlerdir (Alpay, 1989).

Bursa'nın önemli bir ticaret merkezi olmasının başlıca nedenleri, Doğu'dan gelen İpek Yolu üzerinde oluşu ve o sıralarda Memlûklar ile İran Moğolları arasındaki savaştan dolayı Anadolu ticaret yollarının önem kazanmasından kaynaklanmaktadır (İnalçık, 1971).

Bursa sadece ticaret değil aynı zamanda bir ipekli dokuma merkeziydi. 16.Yüzyılda Bursa'da dokunan ipekli kumaşlar, sarayda kullanılmak üzere İstanbul'a gönderilmekteydi (Gürsu, 1988)

İpekli dokumacılıkta ileri düzeyde zengin çeşitlerini sergileyen Bursa; havlu, peşkir ve peştemal konusunda en güzel örneklerini vermiştir.

Bursa'da havluculuk 18.Yüzyılda gelişmiştir. Önceleri Mısır, İran , Hindistan, Suriye ve Balkanlara satılan Bursa havluları teknolojik gelişmeye paralel olarak, makina havlularının çıkması sonucu mekanik tezgahlarla rekabet edemeyerek gerilemeye başlamıştır. Günümüzde el tezgahlarında dokunan havlu, peşkir ve peştemallere hemen hemen hiç raslanmamaktadır (Ataş, 1948). Bunlara ait özgün örnekler halkın elinde bulunmakta, sandıklarda korunmakta, müze arşivlerinde saklanmakta ve sergilenmektedir.

Değişen ve gelişen toplumsal yapı, teknolojik gelişme yanında el sanatları ve tekstilin önemi göz önünde tutulacak olursa söz konusu Bursa el dokusu havlu, peşkir ve peştemallerinin, çeşit, malzeme, motif, desen, renk ve işleme tekniklerine ait özelliklerinin belirlenmesi; Ayrıca ürünlere ait araştırmaların yanında ürünlerin dokumasının dokunabileceği Jakarlı el dokuma tezgahının tanıtılması da faydalı olacaktır.

Buradan hareketle Bursa'ya özgü bu havlu peşkir ve peştemaller üzerinde bir araştırma yapılması düşünülmüş ve çalışmaya bu dalda yapılmış bir araştırmanın olup olmadığı yazılı kaynaklardan taranarak, yöresel araştırmalarda bulunulacak başlamıştır. Belirtilen çerçevede herhangi bir yayın veya araştırmayla karşılaşılmamıştır. İşte bu araştırma bu dalda kaynak oluşturmak, yöreye özgü havlu, peşkir ve peştemallerin özelliklerini ortaya koymak, geleneksel hali ile jakarlı ve jakarsız el dokuma tezgahlarında günümüzde yapılabilirliğini ve çağımız isteklerine cevap verebilecek özelliklerde üretilipbildiğini ortaya koymak amacıyla planlanıp yürütülmüştür.

Araştırma; Önsöz, Giriş, Materyal ve Yöntem, Tanımlar Araştırma Bulguları ve Tartışma, Sonuç ve Özet olmak üzere altı bölümden oluşmakta, Summary, Teşekkür, Literatür, Fotoğraflar Listesi, Tablolar, Çizimler ve Şekiller Listesini kapsamaktadır.

Bursa müzelerinde arşivlerde bulunan havlu, peşkir ve peştemalleri tesbit etmek ve özelliklerini belirlemek üzere ilgili makamlardan gerekli iznin alınmasına rağmen, müze yetkililerince imkan sağlanmadığı için mümkün olamamış, araştırmanın yürütüldüğü süre içerisinde sadece vitrinlerde sergilenen ürünlerden birkaç örneğin fotoğrafı çekilebilmiştir (Fotoğraf 5 - 6 - 7).

Fotoğraf 5 : Bursa Müzesinde
teşhir edilen
hamam havluları.

Fotoğraf 6 : Bursa Müzesinde
teşhir edilen
yüz havluları.

Fotoğraf 7 : Bursa müzesinde teşhir
edilen peşkirler.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

Araştırma materyalini, Bursa doğumlu olan ve Bursa da yaşayan kadınlardan temin edilebilen, el dokusu 14 adet havlu, 29 adet peşkir, 7 adet peştemal olmak üzere toplam 50 adet geleneksel özellikli ürün ve bu ürünlerin sahiplerinden sağlanan bilgiler ile halen Bursa'da bir iş yerinde kullanılan, bu el dokumalarının tümünün dokunmasına elverişli olan bir adet jakarlı el dokuma tezgahı ve bu tezgahta günümüzde eski örneğine benzetilerek dokunmakta olan havlulardan bir örnek oluşturmıştır.

Araştırmanın sınırlı zaman içerisinde bitirme zorunluluğunun olması, araştırmacının Bursa ilinde ikamet etmesi nedeniyle, materyal teminine, sahip olduğu her iş gününü kullanamaması; diğer el sanatları dallarında olduğu gibi el dokumacılığının özellikle de bu dokumaların günümüzde eski yoğunluğunda yapılmaması; yoğun dokunduğu zamanlarda bu işle uğraşanların hayatta olmamaları diğer bir ifadeyle, bu dalda uğraş vermiş yaşlıların azlığı ve başka illere gidenlerin olması gibi nedenlerden dolayı, geleneksel özellikli ürün sayısı istenilen düzeye çıkarılamamıştır.

Materyal toplamak amacıyla öncelikle müzelerde ve Bursalı halkın elinde bulunan ürünler tetkik edilmiştir.

Müzelerde sergilenen ürünler arasında Bursa il merkezinde bulunan geleneksel dokumaları yansıtabilecek miktarda ürün bulunamamıştır. Çünkü; sadece müzelerde sergilenmekte olanların gözlenebilme imkanına sahip olunabilmiş, bunların ele alınıp üzerinde bilimsel ve sanatsal bir araştırma yapılması, müze arşivlerinde bulunanların tesbiti ve araştırılması imkanına sahip olunamamıştır. Sadece müzelerde sergilenmekte olanlardan konu ile ilgili bilgi toplamada yarar sağlayacağı düşüncesiyle gerekli görülenlerin imkan çerçevesinde fotoğrafları çekilerek materyal olarak kullanılabilmiştir; ancak üzerlerinde inceleme yapılamamıştır.

Materyal toplama işlemine 1990 yılında başlanmıştır. Materyal bizzat araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Ürün sahiplerinden ürünler ile ilgili bilgiler, karşılıklı görüşme tekniği uygulanarak alınmış ve bizzat araştırmacı tarafından hazırlanan gözlem fişlerine kaydedilmiştir.

Gözlem fişlerinde, geleneksel ve folklorik özelliklere **"Ürün ile ilgili Notlar"** başlığı altında yer verilmiştir.

2.2. Yöntem

Bursa il merkezinde halkın elinde bulunan, genellikle sandıklarda saklanan ürünler araştırmacı tarafından tetkik edilerek geleneksel özelliğe sahip olan el dokuması havlu, peşkir ve peştemaller seçilmiştir.

Seçilen ürünlere örnek numarası verilmiş her ürün için Barışta (1981)'nin **"Osmanlı İmparatorluk Dönemi Türk İşlemlerinden Örnekler"** adlı eserlerinden yararlanılarak araştırmamıza yönelik bir gözlem fişi hazırlanıp kullanılmıştır.

Hazırlanan gözlem fişlerine ürün sahiplerinden alınan bilgiler; her ürünün üretimlerinde kullanılmış gereçleri ile dokuma, işleme ve kenar temizleme teknikleri; renk, desen ve kompozisyon özellikleri gözlenerek elde edilen bilgiler; atkı ve sıklıklarının sayılmasından, boyutlarının ölçülmesinden elde edilen değerler ayrı ayrı kaydedilmiştir. Ayrıca ürünlerin bir genel bir detay fotoğrafları çekilerek; el işlemeli ve jakar desenli bazı örneklerin desenlerinin çizimleri yapılarak; bazı çizimler aslına uygun olarak, tekniğini de yansıttak şekilde renklendirilerek eklenmiştir.

Üzerinde inceleme yapılan tüm ürünlerin dokunabileceği tezgah olması nedeniyle araştırmaya alınmış olan jakarlı el dokuma tezgahı, Ahmet usta adı verilen Bursa'lı olan 54 yıl el dokumacılığı ile uğraşmış bulunan bu tezgahı kuran ve çalıştıran kaynak kişiden alınan bilgilerden ve konuyla ilgili

ele geçirilebilen yazılı kaynaklardan (Yurtgüven 1949, Hofer 1981) yararlanılarak; fotoğraflarla desteklenerek, parçaları yardımcı araçları ve işlevi, bir bütünlük içerisinde, metin halinde anlatılmıştır.

Ürünlerin teker teker verilen bazı özellikleri havlu, peşkir ve peştemal olarak gruplandırılarak tablolar halinde gösterilmiş ve verilerin tartışması yapılarak bu ürünlere ait genel özellikler tesbit edilmeye çalışılmıştır.

3. TANIMLAR

Balıksırtı : Hesap işi iğnelerinden biri. Daha çok Türk işinde çiçeklerin sapında ve kenarında kullanılan bir teknik (Öğüt, 1971).

Bezayağı örgüsü : Örgü çeşitlerinin en eskisi, en çok kullanılanı ve bağlantısı nedeniyle en basiti, sağlamı ve küçük raporlu olan çeşididir. Örgü birimi 2 x 2 daha açık ifadeyle iki çözgü, iki atkı ipliğinden oluşur (Kaya ve Ergenekon, 1989).

Ciğerdeldi : Hesap işi tekniklerindendir. Desendeki puan, nokta, mine, üzüm salkımı gibi şekilleri işlemede kullanılır (Korkusuz, 1971).

Dimi örgü : Atkı ve çözgü ipliklerinin tekli, ikili, üçlü vb. atlamalarla kurdukları bağlantılardan ortaya çıkan bir örgü türüdür (Kaya ve Ergenekon, 1989).

Dokuma : Eğirme veya başka yollarla iplik haline sokulabilir her cins hammaddeden imal edilmiş olan, dokunan veya örülen veya bu sistemlerin dışında sadece elyafı birbirlerine değişik metodlarla tutturarak, bir bütün meydana getirme yoluyla elde edilen her cins kumaş (Larusse, Cilt 3).

Dokuma tezgahı : Birbirine paralel olarak sıralanmış çözgü iplikleri arasından atkı ipliklerinin atılarak dokuma oluşmasını sağlayan sistemlerdir.

Düz hesap işi : İpliği sayılabilen kumaşlar üzerine çalışılır, hesap işinin en fazla kullanılan iğnesidir (Korkusuz, 1971).

Düz pesent (sayılı) : Sayılı düz pesent büyük desenlerin içini doldurmada kullanılır. Desenin etrafı gözenir sonra içi doldurulur. Tek renkle çalışıldığı gibi bir rengin tonları ile de çalışılır.

Düz pesent (sayısız) : İğnelerin batıp çıkışı diğer pesentlerdekinin aynıdır. Düzgün işlemek için sıralar kalemle hafif çizilir. Düz sayısız pesentin etrafına gözeme yapılmayabilir. Büyük desenlerin içini doldurmada, küçük ve büyük yaprak çalışmalarında uygulanır. Genellikle ipliği sayılmayan kumaşlar üzerine uygulanır. Gerekliyorsa ipliği sayılan kumaşlarada yapılır (Korkusuz, 1971)

Gölgeli (tahrirli) pesent : Aynı sayısız pesent gibi yapılır. Aradaki fark motifin bazı yerlerine gölge vermek için aynı rengin tonları veya farklı renkler kullanılmasıdır (Korkusuz, 1971)

Gözeme : Desenin etrafını çerçevelemede iki hesap iğnesi arasına hat yapmada ve ciğerdelidinin etrafını çerçevelemede kullanılır (Korkusuz, 1971)

Hasır iğne : Verev sıralar halinde çalışılır. Daha ziyade desen içini doldurmada ve kenar suları yapmada kullanılır (Korkusuz, 1971)

Havlu : Üzerinde ince iplikçik halinde tüyleri bulunan ve kurulanmaya yarayan bez kumaş.

Havlu kumaş : Kumaşın iki yüzünde halka gibi kıvrılmış iplikler bırakan, ana çözüğüden ayrı özel bir çözgüyle dokunur. Havlu kumaş yapımında daha çok pamuk ipliği kullanılır ve kumaş kastarlandıktan sonra özel bir apre işlemin-den geçirilerek su emme gücü arttırılır. Havlu kumaşlar, jakar tezgahında renkli ipliklerle renkli ve desenli olarak da dokunur (Larusse, Cilt 5).

İşleme : Herhangi bir dokuma veya deri üzerine iğne vasıtasıyla çeşitli cins ve renkteki ipliklerle yapılan süslemeye denir (Babaoğlu, 1984).

Jakar : Jakar makinalarında elde edilen karmaşık desenli kumaş (İmer, 1987).

Klaptan : Gümüş ve altın veya altın alaşımlı gümüş tel, akseri, çift iplik etrafına gevşekçe sarılır. Türk dokumalarında hakiki gümüş tel kullanılmıştır. Gümüş tel beyaz ipek iplik etrafına sarılınca gümüş etkisi yapar ve gümüş veya beyaz klaptan adı verilir. Sarı iplik etrafına sarılınca altın görünüşü verir, buna da altın veya sarı klaptan adı verilir. Bazen, özellikle seraserlerde altın alaşımlı tel hatta hakiki altın tel kullanılmıştır (Gürsu, 1988).

Makrama : Uçları işlemeli el havlusudur, beyaz ince ketenden olan bu parçaların kenarlarına muhtelif renkte ipek ile çiçek dalları, sapsız lale, yaprak ve kozalak motifleri işlenmiştir (Gönül, 1963).

Makrama : Uzun havlu (Arseven)

Makrama : İnce sık keten bez üzerine yapılmış kenarları işlemeli bir nevi el havlusudur. Hala Anadolu'da bu kelime havlu manasında kullanılmaktadır. Makramalara değişik motifler ve işler yapılmıştır (Gönül, 1973).

Motif : Bir tablonun, bir figürün yahut resmin esasını teşkil eden şekil ve unsur (Akar ve Keskiner, 1979).

Muşabak : Türk işi (hesap) iğnelerinden biri. Hesap işi su ve motiflerde kullanıldığı gibi, türk işinde herhangi bir motifin içini doldurmada da çok kullanılan bir işleme çeşidi (Öğüt, 1971).

Mürver : Türk işi (hesap) iğnelerinden biri. Daha çok Türk işinde bir motifin içini doldurmada kullanılan bir işleme çeşidi (Öğüt, 1971).

Naturalist : Doğalci

Peşkir (pişkir) : Yer sofralarında peçete yerine dizlere çepeçevre serilen ve ortaklaşa kullanılan uzun örtü (Larusse, Cilt 7).

Peştemal : Aslı farsca'dan gelme olup Püst-mâl'dır. "Arka örten şey" anlamına peştemal olarak kullanılmaktadır (Devecioğlu, 1962).

Peştamal : Hamamda bulunurken yada iş görmekte iken belden aşağı bağlanan uzun ve geniş dokuma örtüsü (Ansiklopedik Sözlük, Cilt 3) .

Saçak : Kumaşların kenarından süs olarak bırakılan ve aşağıya doğru saçılan işlemeli veya örme pervaz gibi dilim kısımlar. Bir şeyin boyunca sarkan püskül (Öğüt, 1971).

Sarma : İplikleri bir taraftan öbür tarafa atılıp sarılmak suretiyle yapılan işleme çeşidi (Öğüt, 1971).

Sırma : Haddeden geçirilerek iplik gibi ince hale getirilmiş. (sıyrılmış) altın veya gümüş tel. Bu teller ipek teli üzerine sarılmış olursa klaptan olur (Öğüt, 1971).

Sim : Metal iplik çekirdek pamuk iplik etrafına ipliği kapatacak şekilde sarılmıştır. Klaptanın aksine iplik hiç görünmez, sadece metal tel görünür. Tabii burada kıymetli metal klaptandan daha fazla kullanılmıştır (Yağan, 1978).

Realist : Gerçekçi

Ribs : Bezayağı örgüsündeki bir üst, bir alt atlamanın, sadece çözümlü yönünde (dikeyde) veya sadece atkı yönünde (yatayda) çoğaldığı örgülerdir. Rips örgüleri en az iki atlamalı olup, atlama sayısına göre, "ikili rips", "üçlü rips" gibi adlandırılır (Aytaç, 1982).

Verev hesap iğnesi : Bu iğne desen kenar yapmada, dal çalışmalarında ve desenin vereve isabet eden yerlerinde kullanılır (Korkusuz, 1971)

Verev pesent : Büyük desenlerin içini doldurmada kullanılır. Kenarı gözenir. Verev pesent iplik saymadan göz kararı ilede yapılır (Korkusuz, 1971)

Tel : Bazen dokumada ipekle beraber doğrudan doğruya altın ve gümüş teller kullanılmıştır. Buna en değerli kumaş olan seraserde rastlanır (Gürsu, 1988).

Susma : Susmalarla çok çeşitli su ve motifler yapılır. Susmalar hesap işi ve Antep işine yardımcı olarak da kullanılır (Korkusuz, 1971)

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Havluların Teknik, Desen ve Folklorik Özellikleri.

Havlu, ilmeli dokumalardır. Düz ilmeli veya jakarlı ilmeli olmak üzere, desen özelliğine uygun olarak dokunmaktadır (Yurtgüven, 1949 ve İmer, 1989).

Kullanım yeri gereği yumuşak, nemi kolay ve hızlı çekebilecek yapıda dokunmaktadır. Ancak nemi kolay ve hızlı çekebilme özelliğine sahip olabilmesi için, bu özellikte iplikten dokunması da gerekmektedir (Alpay ve Anış, 1989).

El dokuması havlulara bazı yazılı kaynaklarda mahrama yada makrama denilmektedir (Gönül, 1973 ve Yılmaz, 1986).

Araştırmaya alınan havlular, el dokuması ve el işleme havlular olup 14 adettir. Örnek numarası verilen bu havluların gözlem fişlerinde incelenen özelliklerine ait sonuçları, fotoğrafları çekilerek tespit edilen genel ve detay görüntüleri ve gerekli görülenlerinde desenlerine ait orijinal büyüklükteki çizimleri, ayrı ayrı şöyledir:

Örnek No	: 1
Fotoğraf No	: 8
Türü	: Havlu
Boyutları	: 78 x 152 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ruhiye Selvi
Tarihi	: 100 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: İpek iplik, klaptan
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve havlı(ilmeli)dokuma
2. İşlemede	: Pesent, balıksırtı, sarma, gözeme, çekme ajur
3. Kenar temizlemede	: Dügümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Koyu pembe,açık sarı, turkuaz, yağ yeşili,sabun yeşili,sarı klaptan
3. Kenar temizlemede	: Açık sarı
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma tek- nikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgilerden oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin at- lamalı sıralamalarla tekra- rından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla aynı motifin bağ- lantılı sıralamalarla tekrarin- dan oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Realist biçimlendirme gözlenmektedir. Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "C" şeklinde dal üzerinde gül, sümbül, lale ve yaprak motifleri; bu motifleri sınırlandıran geometrik biçimli bir bordür göze çarpmaktadır.

3. Kenar temizlemede

: Gruplar halinde bağlanmış saçaklar gözlenmektedir.

Ürün ile ilgili Notlar

: Gelin hamamında kullanılmak üzere işlenmiş hamam havlusu

Fotoğraf 8 : 1 no.lu havlu.

Fotoğraf 8a : 1 no.lu havludan detay.

Çizim No : 1

Örnek No	: 2
Fotoğraf No	: 9
Türü	: Havlu
Boyutları	: 104 x 153 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Saide Yüksel
Tarihi	: 100 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Pamuk İpliği
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve havlı(ilmeli)dokuma
2. İşlemede	: Pesent, balıksırtı, sarma, gözeme, muşabak
3. Kenar temizlemede	: Antika
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Rubi, pembe, mavi, koyu mavi yavruağzı, sütlükahverengi, yağ yeşili, nefti, kurmay rengi, ördekbaşı yeşili, bej, açık kahverengi
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgilerden oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Realist biçimlendirme gözlenmektedir.
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "S" kıvrımlardan oluşan dal üzerinde yaban gülü, yıldız çiçeği ve yaprak motifleri göze çarpmaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile İlgili Notlar**

: Gelin kızın hamamda kullanılmak üzere işlediği hamam havlusu

Fotoğraf 9 : 2 no.lu havlu.

Fotoğraf 9a : 2 no.lu havludan detay.

Örnek No	: 3
Fotoğraf No	: 10
Türü	: Havlu
Boyutları	: 52 x 109 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Ahmet Evliyaoğlu
Tarihi	: 100 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Klaptan, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü , bağlamalı saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Sarı
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak enine, kalın ve ince çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

1. Dokumada : Paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
2. İşlemede : Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "S" kıvrımlardan oluşan yaprak ve dal motifleri göze çarpmaktadır.
3. Kenar temizlemede : Baklava dilimlerinden oluşan üçgen motiflerin iki kenarında püsküller yer almaktadır.
Üçgen motifleri, ucu püsküllü saçaklar birbirine bağlamaktadır.

Ürün ile İlgili Notlar

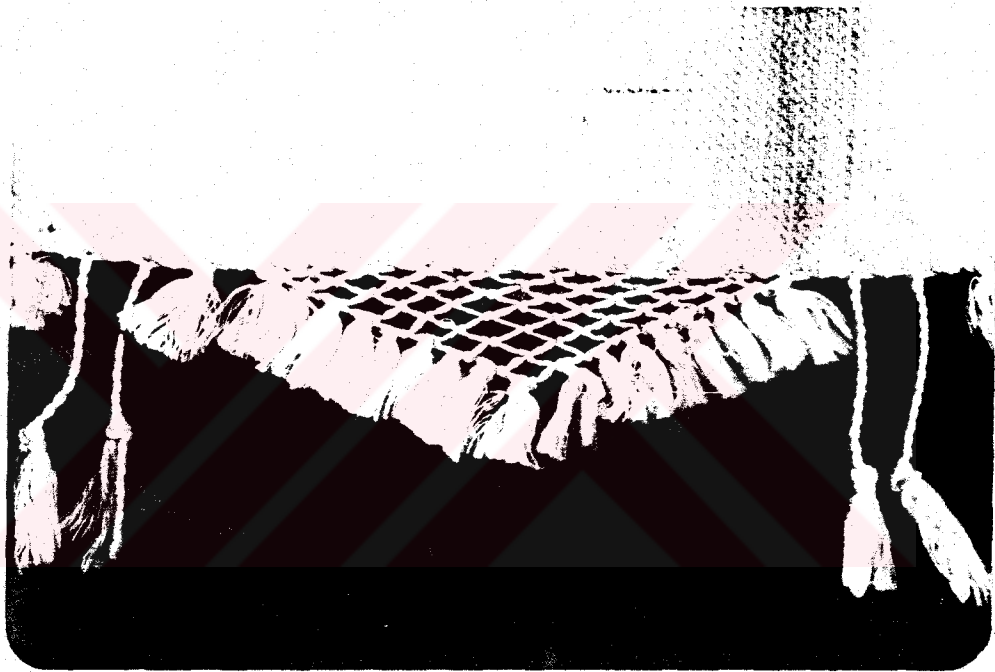
- : Çeyizlerde genellikle gelin olacak kızın damat için özel olarak hazırladığı, damat havlusu, el-yüz kurulumada kullanılmaktadır.

Fotoğraf 10 : 3 no.lu havlu.

Fotoğraf 10a : 3 no.lu havludan detay.

Fotoğraf 10b : 3 no.lu havlunun saçaklı
kenarı.

Örnek No	: 4
Fotoğraf No	: 11
Türü	: Havlu
Boyutları	: 52 x 109 cm.
Atkı Sıklığı	: 22 adet/cm.
Çözüğü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Melek Sürücü
Tarihi	: 100 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Klaptan
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü , bağlamalı saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Sarı klaptan
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Nesneli Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi

:

1. Dokumada

: Paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlardan oluşan dal, yaprak, çiçek ve fiyonklar göze çarpmaktadır.

3. Kenar temizlemede

: Baklava dilimlerinden oluşan üçgen motiflerin iki kenarında püs - küller yer almaktadır.
Üçgen motifleri ucu püsküllü saçaklar birbirine bağlamaktadır.

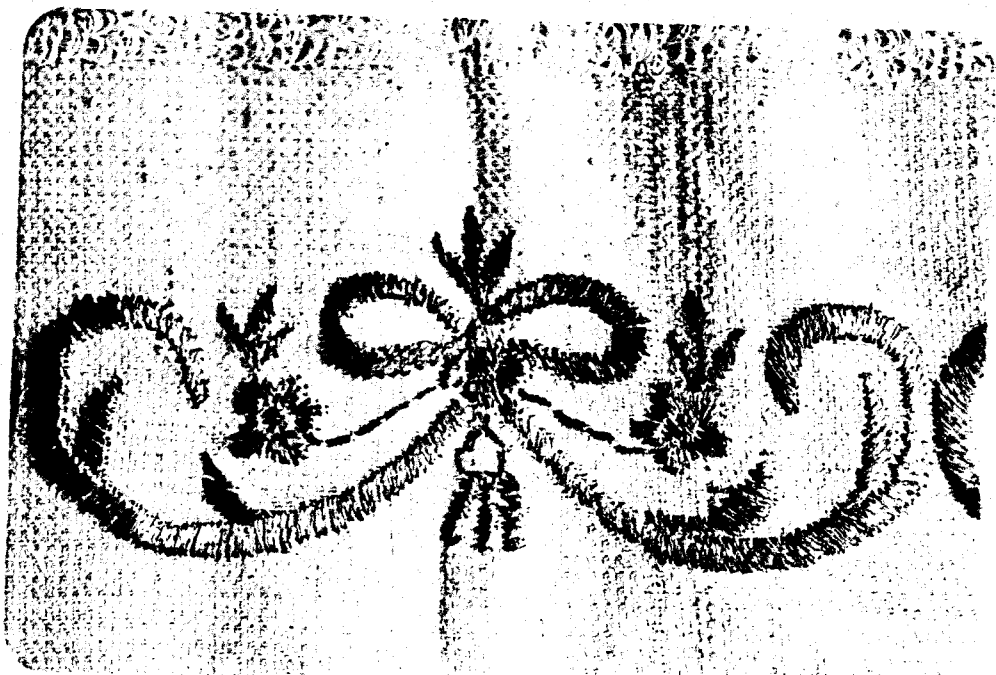
Ürün ile İlgili Notlar

: Damat havlusu

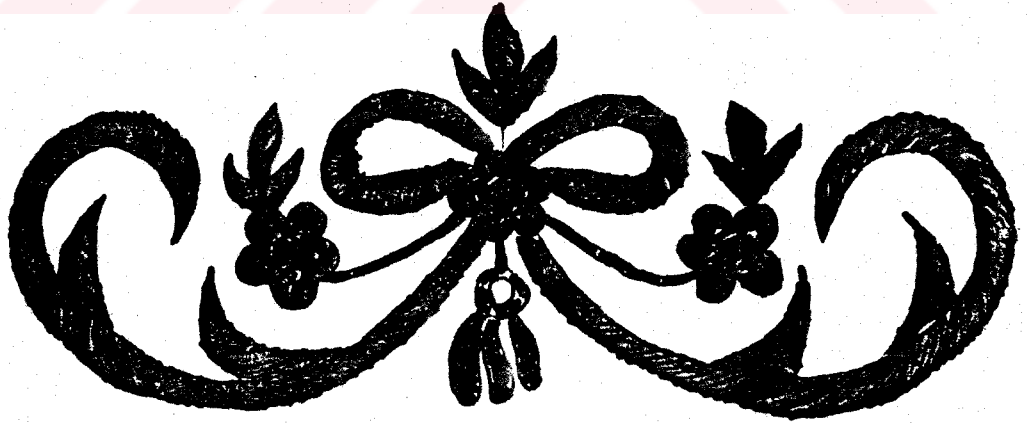
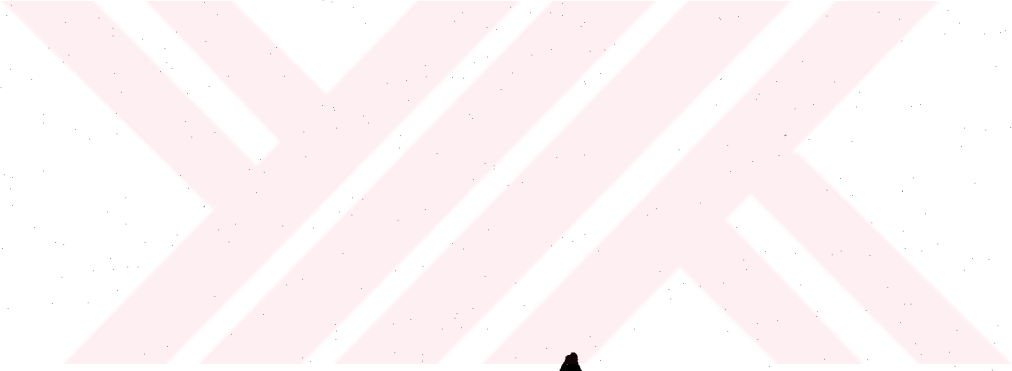
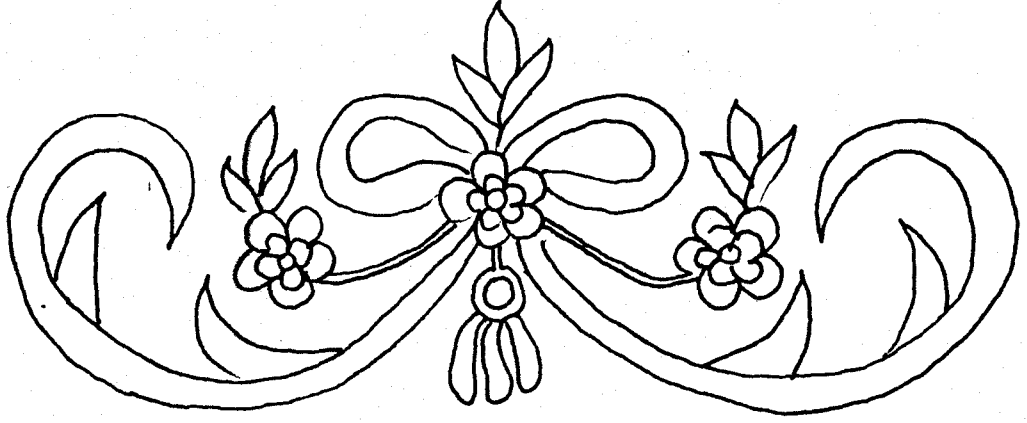

Fotoğraf 11 : 4 no.lu havlu.

Fotoğraf 11a : 4 no.lu havludan detay.

Çizim No : 3

Örnek No	: 5
Fotoğraf No	: 12
Türü	: Havlu
Boyutları	: 52 x 101 cm.
Atkı Sıklığı	: 22 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Fatma Şimşek
Tarihi	: 80 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Sim
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Sarı sim
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknik- leri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuş- tur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağ- lantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

- 1. Dokumada :** Paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
- 2. İşlemede :** Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "S" kıvrımlardan oluşan çiçek, dal ve yaprak motifleri göze çarpmaktadır.
- 3. Kenar temizlemede :** Bükümlü, düğümlü saçaklar karşılıklı iki kısa kenarda yer almaktadır.

Ürün ile İlgili Notlar : Damat havlusu

Fotoğraf 12 : 5 no.lu havlu.

Fotoğraf 12a : 5 no.lu havludan detay.

Örnek No	: 6
Fotoğraf No	:13
Türü	: Havlu
Boyutları	: 98 x 150 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Aliye Sürmen
Tarihi	: 80 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Kıрма tel
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma, hasır iğne, susma, kıрма tel
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Sarı kıрма tel
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.

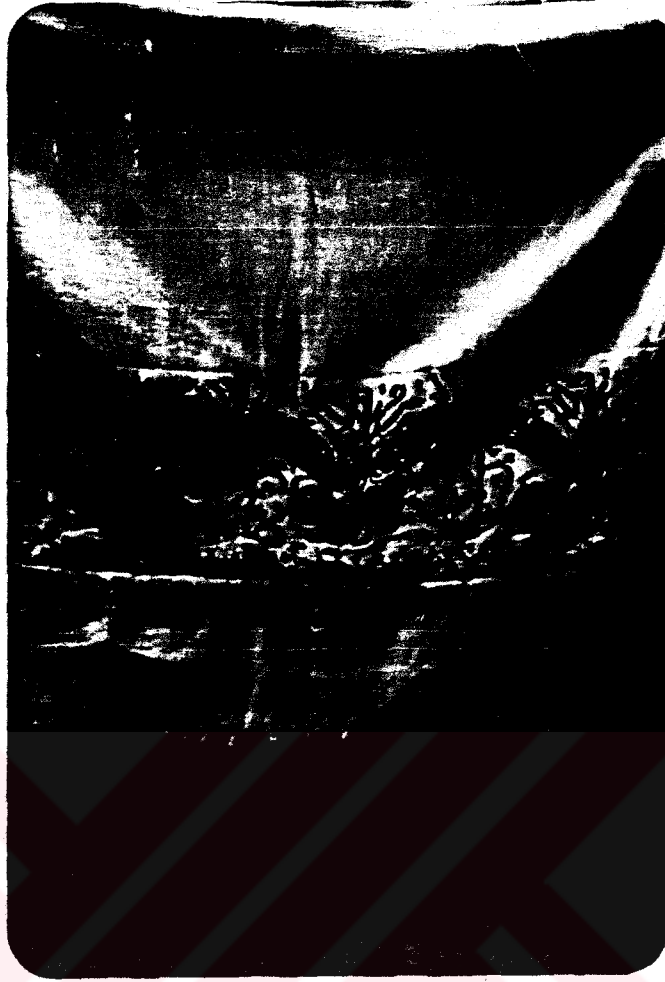
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlarla taçlandırılmış bitkisel motifler yer almaktadır.

Ortalarına puanlar yerleştirilmiş zikzaklardan oluşan bordür, bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : Püsküller yer almaktadır.**Ürün ile İlgili Notlar**

: Genellikle kız çeyizlerinde banyo havlusu olarak yer alan 6 no.lu havlu; baş havlusu, omuz havlusu, bel havlusu olmak üzere 3 parçadır.

Fotoğraf 13 : 6 no.lu havlu.

Fotoğraf 13a : 6 no.lu havludan detay.

Örnek No	: 7
Fotoğraf No	: 14
Türü	: Havlu
Boyutları	: 52 x 115 cm.
Atkı Sıklığı	: 21 adet/cm.
Çözüğü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Türkan Yönet
Tarihi	: 80 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Pamuk iplik, sim
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik, sim
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma, düğüm işi, oyulgama, gözeme çekme ajur
3. Kenar temizlemede	: Fisto
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Beyaz, beyaz sim
3. Kenar temizlemede	: Beyaz, beyaz sim
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknik- leri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuş- tur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin si- metrik biçimde, bağlantılı sı- ralamalarla tekrarından oluşturu- lmıştır.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla aynı (yarım daire) motiflerin bağlantılı sıralama- larla tekrarından oluşturulmuştur

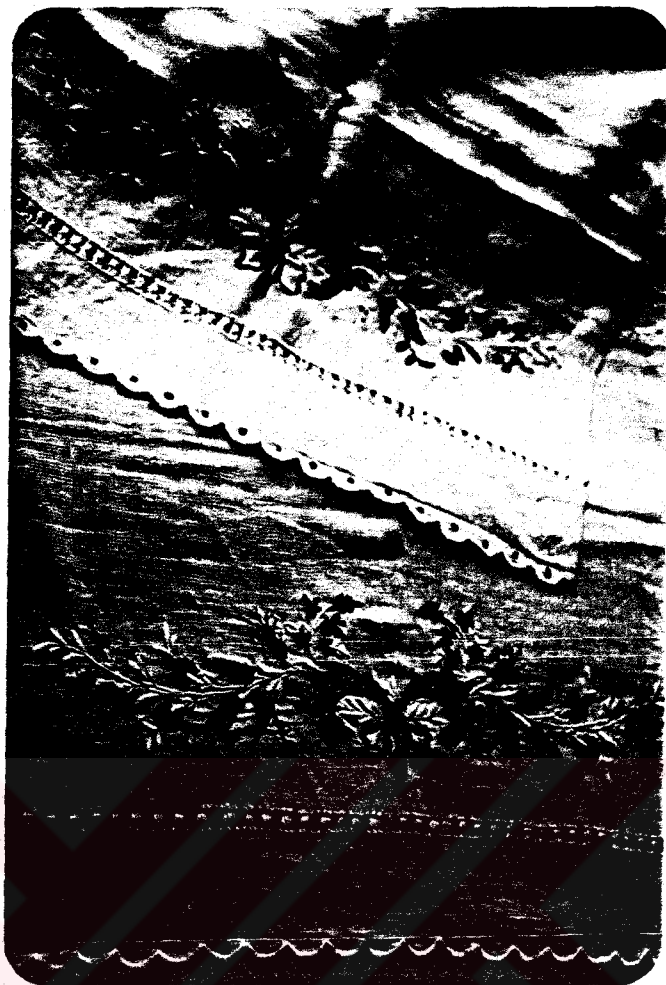
Bordür, birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

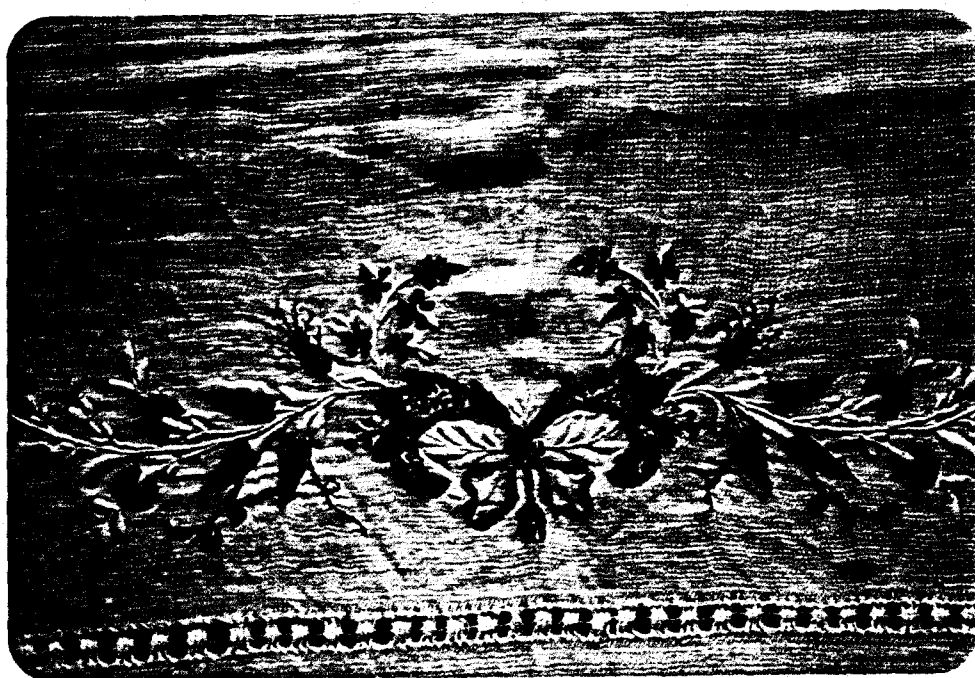
- 1. Dokumada :** Paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
- 2. İşlemede :** Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlardan oluşan yaprak, dal ve çiçek motifleri göze çarpmaktadır.
Geometrik biçimlendirmeyle oluşturulmuş bordür, bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.
- 3. Kenar temizlemede :** Ortalarına puanlar yerleştirilmiş geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Ürün ile İlgili Notlar

- :** Tek yüzü ilmeli dokumayla oluşturulmuş yüz havlusu.

Fotoğraf 14 : 7 no.lu havlu.

Fotoğraf 14a : 7 no.lu havludan detay.

Örnek No	: 8
Fotoğraf No	: 15
Türü	: Havlu
Boyutları	: 78 x 150 cm.
Atkı Sıklığı	: 22 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Neriman Subaşı
Tarihi	: 70 - 80 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: Muşabak, düz ve verev hesap iğnesi, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü bağlamalı saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık yavruağzı, koyu yavruağzı, eflatun, mor, mavi, fıstık ye- şil, yağ yeşili, nefti, kurmay rengi, sarı kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknik- leri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuş- tur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin at- lamalı sıralamalarla tekrarın - dan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı mo- tiffin atlamalı sıralamalarla tek- rarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Realist biçimlendirme gözlenmektedir.
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında vazo içinde, asma yaprakları demeti yer almaktadır. Kıvrım dallar arasında çiçeklerden meydana gelen bordür, bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : Baklava dilimlerinden oluşan üçgen motiflerin iki kenarında püsküller yer almaktadır. Üçgen motifleri, ucu püsküllü saçaklar birbirine bağlamaktadır.

Ürün ile ilgili Notlar : --

Fotoğraf 15 : 8 no.lu havlu.

Fotoğraf 15a : 8 no.lu havludan detay.

Örnek No	: 9
Fotoğraf No	: 16
Türü	: Havlu
Boyutları	: 52 x 109 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Füsün Tuğrul
Tarihi	: 70 yıl öncesine ait (sahibi - nin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: Sim
3. Kenar temizlemede	: Sim
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma, çekme ajur
3. Kenar temizlemede	: Fisto
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Sarı sim
3. Kenar temizlemede	: Sarı sim
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma tek- nikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluş- turulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tek- rarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla aynı (yarım daire) motifin bağlantılı sıralamalar- la tekrarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

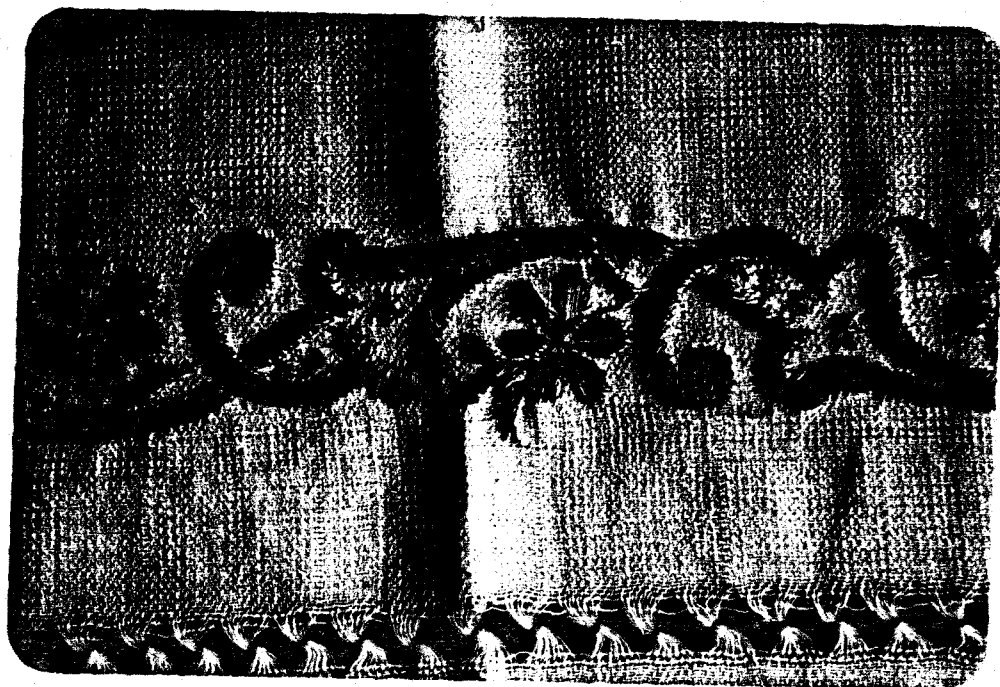
- 1. Dokumada** : Paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
- 2. İşlemede** : Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "S" kıvrımlardan oluşan yaprak, dal ve çiçek motifleri göze çarpmaktadır.
- 3. Kenar temizlemede** : Fisto tekniği ile işlenmiş yuvarlak hatlı geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Ürün ile ilgili Notlar : Damat havlusu

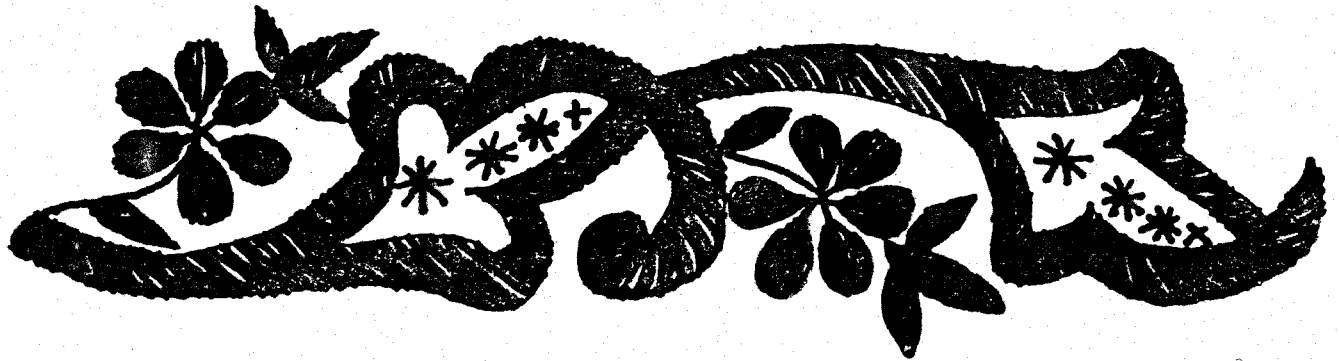
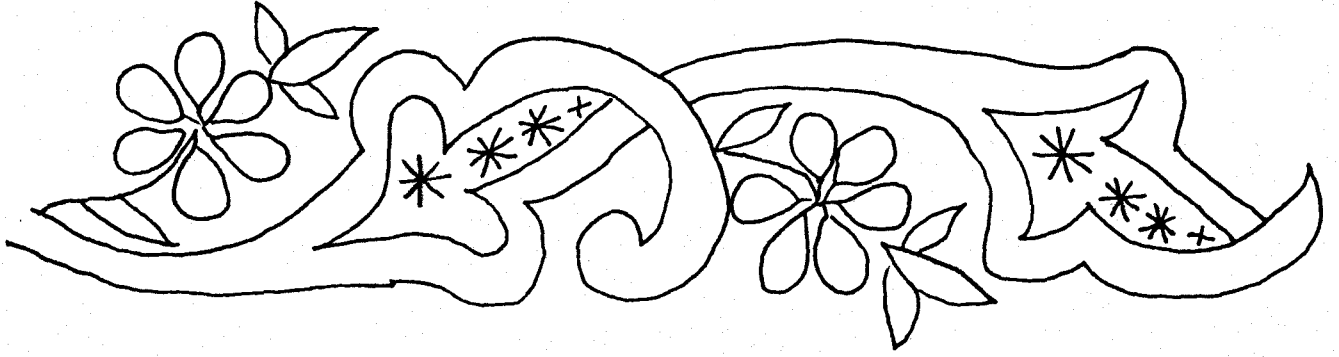

Fotoğraf 16 : 9 no.lu havlu.

Fotoğraf 16a : 9 no.lu havludan detay.

Çizim No : 5

Örnek No	: 10
Fotoğraf No	: 17
Türü	: Havlu
Boyutları	: 52 x 112 cm.
Atkı Sıklığı	: 22 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Nurten Ürünay
Tarihi	: 70 yıl öncesine ait (sahibi - nin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakar ilmeli dokuma
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Bağlamalı saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Figürlü ve bitkisel bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakar ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak in- san ve kuş figürleri, serbest düzenleme ile oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla aynı üçgen motif- lerin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

1. Dokumada

: Realist biçimlendirme gözlenmektedir.
Bir pano görüntüsü veren havluda, serbest düzenleme ile ele alınmış manzara(peysaj)resmi dikkat çekmektedir. Ağaçlar, kuşlar ve çiçeklerin yer aldığı bu manzara içersinde, elinde çiçek demeti bulunan bir kız çocuğu göze çarpmaktadır.

2. İşlemede

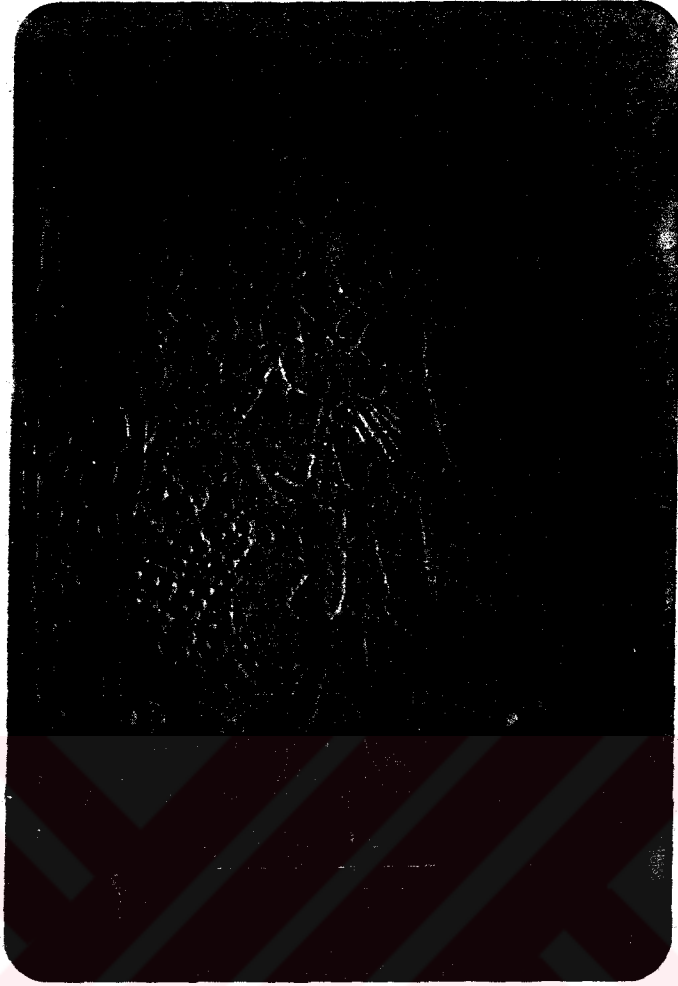
: --

3. Kenar temizlemede

: Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında, birbirinin içinden geçirilerek bağlanan üçgen motifler gözlenmektedir.

Ürün ile ilgili Notlar

: İncelemeye alınan 10 No.lu havlu, sahibinin ifadesine göre el dokuma tezgahında dokunmuş, maddi değeri yüksek, 70 yıl öncesine ait, sipariş verecek kişilerin sıraya girerek elde edebildikleri oldukça emek verilmiş bir yüz havlusudur. Ancak yörede yapılan araştırma da bu havluyu dokuyan dokumacıya ait bilgiler bulunamamıştır.

Fotoğraf 17 : 10 no.lu havlu.

Fotoğraf 17a : 10 no.lu havludan detay.

Fotoğraf 17b : 10 no.lu havludan detay.

Örnek No	: 11
Fotoğraf No	: 18
Türü	: Havlu
Boyutları	: 52 x 96 cm.
Atkı Sıklığı	: 17 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 21 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Türkan Yönet
Tarihi	: 60-70 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği, ipek iplik
2. İşlemede	: Sim
3. Kenar temizlemede	: Pamuk ipliği
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı Dimi ve ilmeli(havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü düğümlü bağlamalı saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Sarı sim
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Geometrik ve bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Bezayağı, dimi ve ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde ince ve kalın, enine çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

İşlemenin altında ve üstünde yer alan enine iki çizgi, bezayağı dokuma tekniği kullanılarak ipek iplikle dokunmuştur.

2. İşlemede

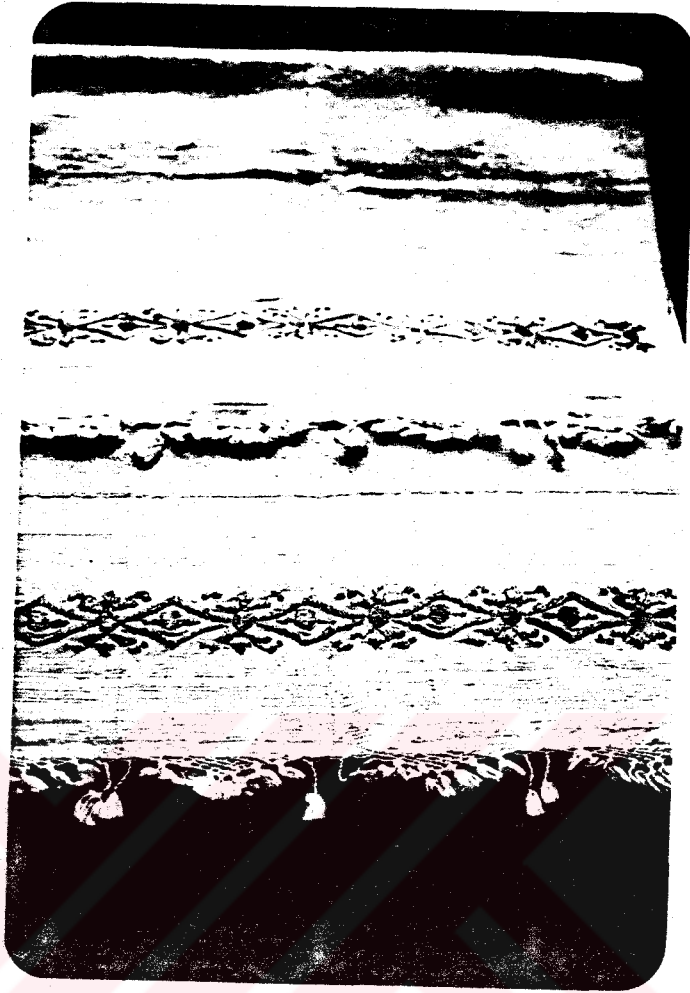
: Naturalist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir. Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında bordür şeklinde, köşegenler, iri puanlar ve yapraklar göze çarpmaktadır.

3. Kenar temizlemede :

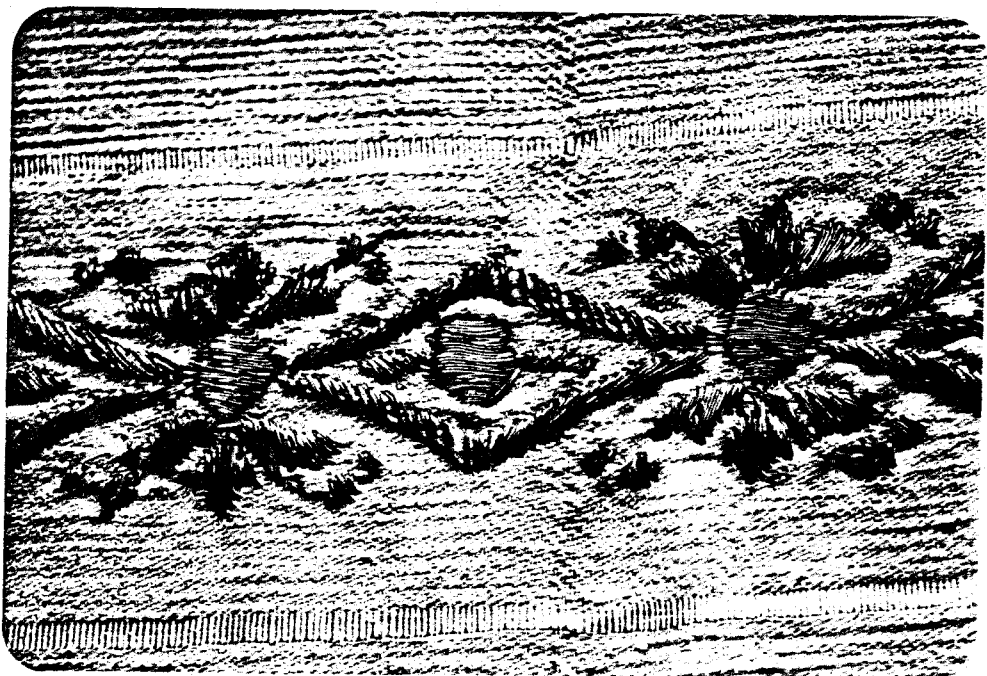
Baklava dilimlerinden oluşan üçgen motiflerin iki kenarında püsküller yer almaktadır. Üçgen motifleri ucu püsküllü saçaklar birbirine bağlamaktadır.

Ürün ile ilgili Notlar

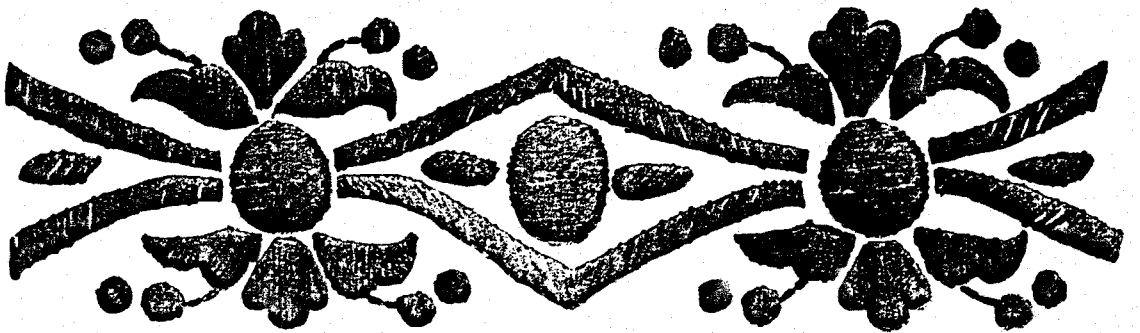
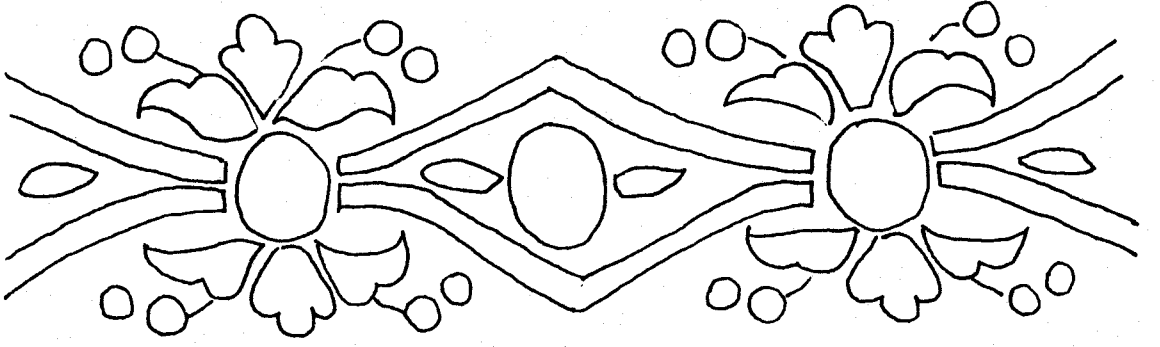
: Damat havlusu

Fotoğraf 18 : 11 no.lu havlu.

Fotoğraf 18a : 11 no.lu havludan detay.

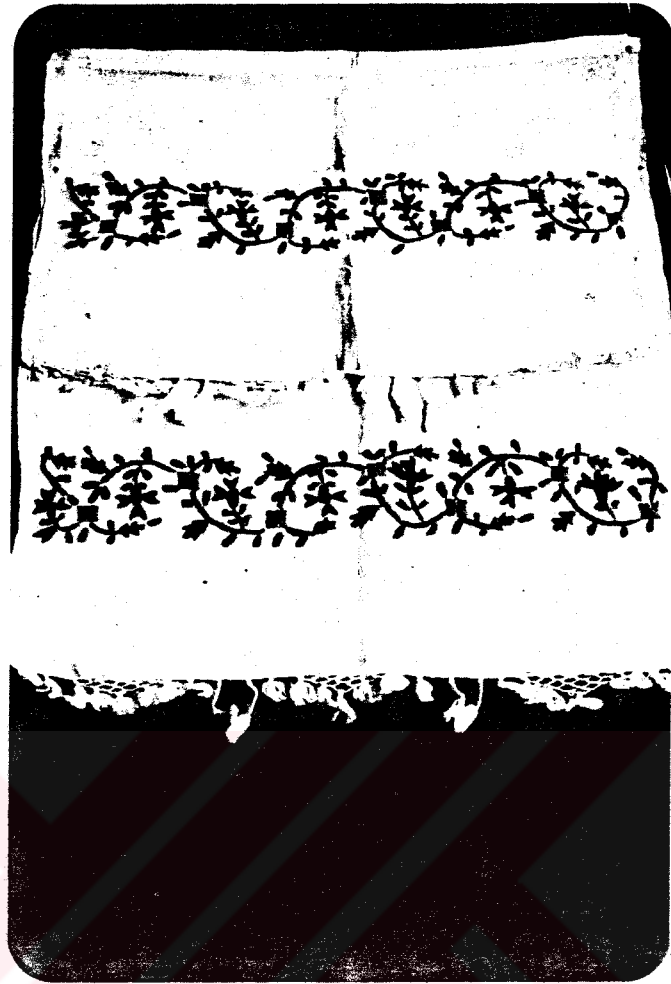
Örnek No	: 12
Fotoğraf No	: 19
Türü	: Havlu
Boyutları	: 48 x 78 cm.
Atkı Sıklığı	: 15 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 21 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Melek Sürücü
Tarihi	: 50-60 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: İpek iplik, sim
3. Kenar temizlemede	: Pamuk ipliği
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli(havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü düğümlü bağlamalı saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Çingene pemmesi, bordo, mor fıstık yeşili, mavi, sarı sim
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı motifin atlamalı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

- 1. Dokumada :** Paralel bloklar halinde enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
- 2. İşlemede :** Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "S" kıvrımlardan oluşan yaprak, çiçek ve dal motifleri göze çarpmaktadır.
- 3. Kenar temizlemede :** Baklava dilimlerinden oluşan üçgen motiflerin iki kenarında püsküller yer almaktadır. Üçgen motifleri ucu püsküllü saçaklar birbirine bağlamaktadır.

Ürün ile İlgili Notlar : --

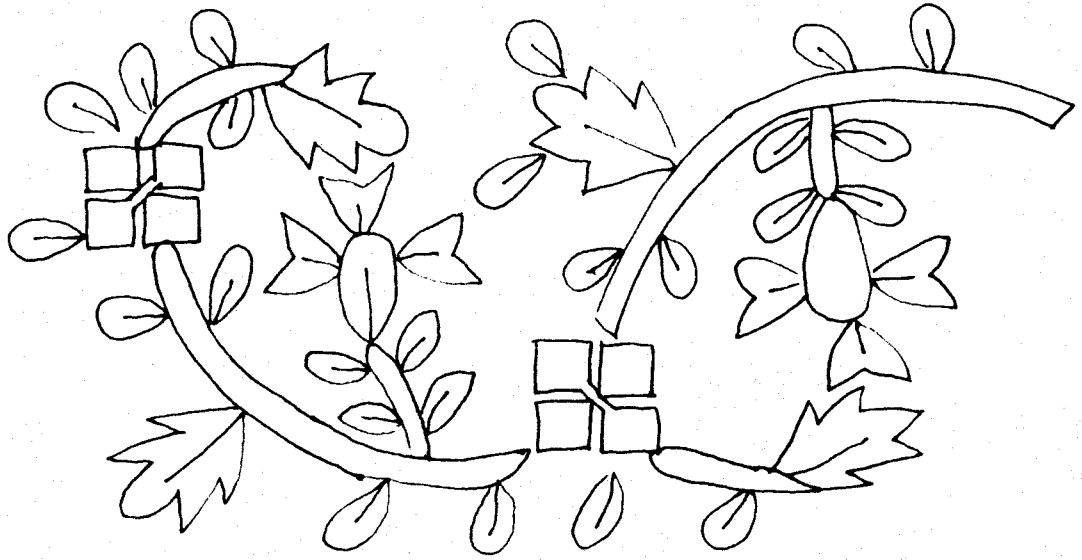

Fotoğraf 19 : 12 no.lu havlu.

Fotoğraf 19a : 12 no.lu havludan detay.

Çizim No : 8

Örnek No	: 13
Fotoğraf No	: 20
Türü	: Havlu
Boyutları	: 96 x 152 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 24 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Müberra Bağal
Tarihi	: 30-40 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: Pamuk iplik, tel sim
3. Kenar temizlemede	: Pamuk ipliği
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli(havlı) dokuma
2. İşlemede	: Sarma,verev hesap iğnesi
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü düğümlü bağlamalı saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Bordo,yeşil,sarı kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma teknikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

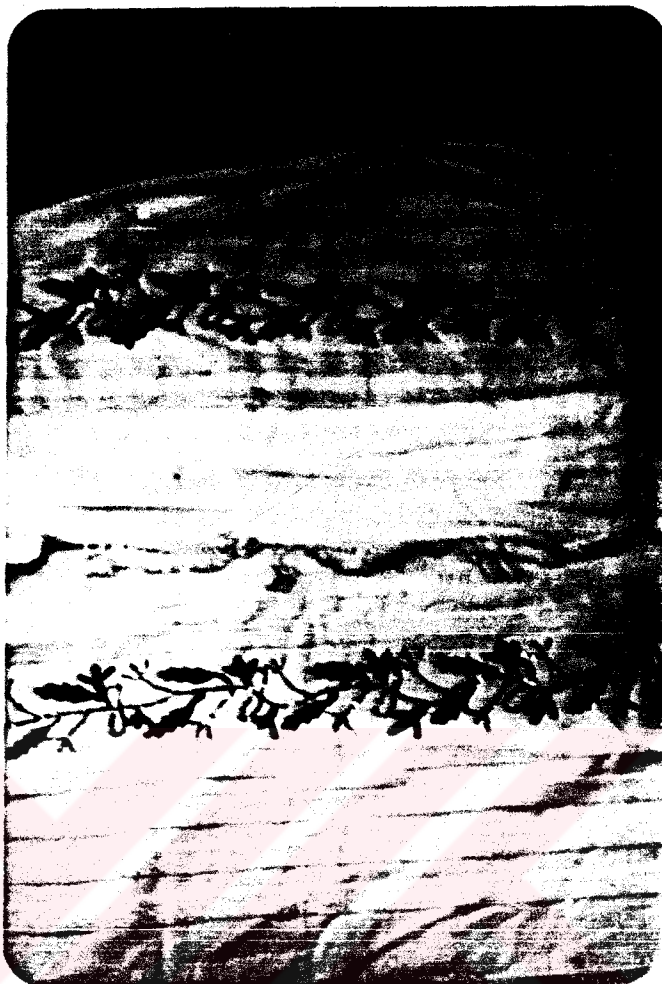
2. İşlemede

: Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "S" kıvrımlardan oluşan dal üzerinde yaprak motifleri göze çarpmaktadır.

3. Kenar temizlemede : Baklava dilimlerinden oluşan üçgen motiflerin iki kenarında püsküller yer almaktadır. Üçgen motifleri ucu püsküllü saçaklar birbirine bağlamaktadır.

Ürün ile ilgili Notlar

: Hamam havlusu olarak kullanılmaktadır. Baş havlusu omuz havlusu bel havlusu olmak üzere üç parçadır. Parçaların hepsinde aynı dokuma ve işleme teknikleri kullanılmıştır.

Fotoğraf 20 : 13 no.lu havlu.

Fotoğraf 20a : 13 no.lu havlu.

Örnek No	: 14
Fotoğraf No	: 21
Türü	: Havlu
Boyutları	: 100 x 150 cm.
Atkı Sıklığı	: 18 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Müberra Bağal
Tarihi	: 30-40 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk ipliği
2. İşlemede	: Pamuk iplik, tel sim
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli(havlı) dokuma
2. İşlemede	: Hasır iğne, düz ve verev he- sap iğnesi, sarma, susma
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Bordo,kırmızı,açık yeşil,yağ- yeşili,sarı,kırma tel
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve ilmeli dokuma tek- nikleri kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin at- lamalı sıralamalarla tekra- rından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

- 1. Dokumada :** Paralel bloklar halinde enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
- 2. İşlemede :** Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Havlunun karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlardan oluşan dallar, çiçekler ve yaprak motifleri göze çarpmaktadır. Bitkisel motifleri, tel simle işlenmiş, geometrik hatlı bordür sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile ilgili Notlar : --**

Fotoğraf 21 : 14 no.lu havlu.

Fotoğraf 21a : 14 no.lu havludan detay.

4.2. Peşkirlerin Teknik, Desen ve Folklorik Özellikleri.

Peşkir, bir nevi küçük önlüktür. Ebatları kullanım amacına göre değişen peşkirlerin genellikle iki kısa kenarı işlemeli; eni yarım metreye yakın boyu 70 - 80 cm.veya daha uzun olanları bulunmaktadır. Bunlardan uzun şerbet peşkiri ayrıca iskemle ve tepsi üzerine kurulan yer sofralarında, peçete amacıyla kullanılan, bütün sofra halkının dizlerine örtülmek üzere uzun ve tek parça halinde olanları Anadolu'nun bir çok yerinde kullanılmaktadır (Bingöl, 1939).

Araştırma kapsamına alınan peşkirler el dokuması ve el işlemesi peşkirler olup 29 adettir. 22'si işlemeli 7'si işlemesiz olan bu peşkirlerin, örnek numarası verilerek, gözlem fişlerinde incelenen özelliklerine ait sonuçları, fotoğrafları çekilerek tespit edilen genel ve detay görüntüleri ve gerekli görülenlerinde desenlerine ait orijinal büyüklükteki çizimleri ayrı ayrı şöyledir :

Örnek No	: 15
Fotoğraf No	: 22
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 54 x 163 cm.
Atkı Sıklığı	: 23 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 27 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Saide Yüksel
Tarihi	: 110-120 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, klaptan, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, hasır iğne, balık sırtı, sarma, güzeme, susma.
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş.
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık mavi, gri mavi, açık ve koyu yavruağızı, haki yeşil, yağ yeşili, kurmay rengi, camgöbeği, sarı klaptan, sarı kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme, geometrik bezeme, yazılı bezeme.
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada : --**

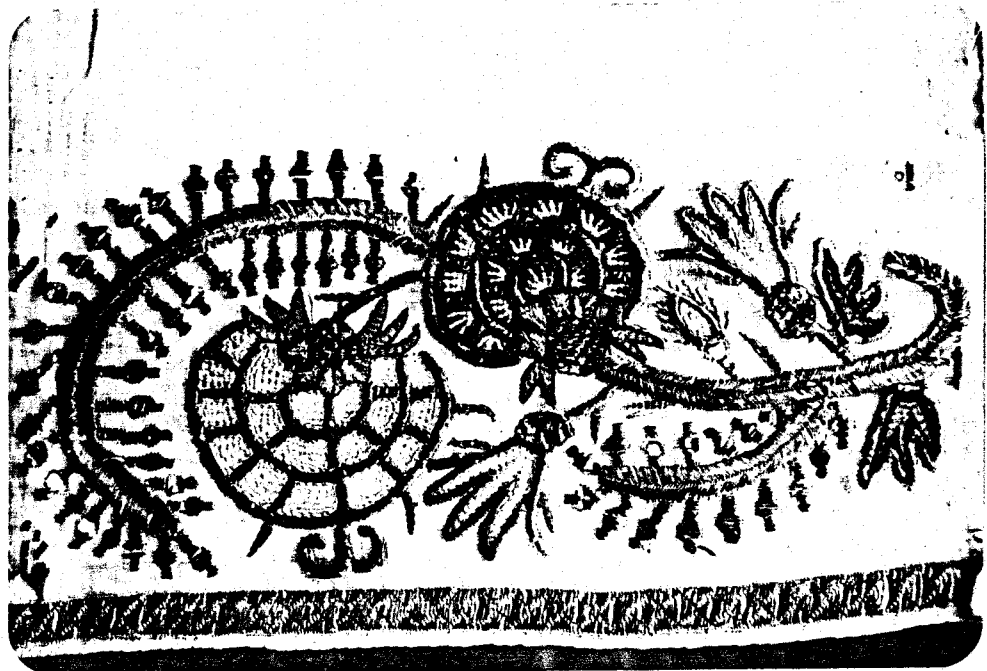
2. İşlemede : Naturalist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında "S" kıvrımlı bitkisel bezemede nar motiflerigonca, yaprak ve dallar göze çarpmaktadır. İki motifin birleşim noktalarının altında ve üstünde "Maşallah" anlamında kufi yazı yer almaktadır. Üçgen ve eşkenar dörtgenlerden meydana gelen bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile İlgili Notlar**

: Nazardan koruması amacıyla "Maşallah" yazılı bu peşkirin, kız çeyizinde önemli bir yeri bulunmaktadır.

Fotoğraf 22 : 15 no.lu Peşkir.

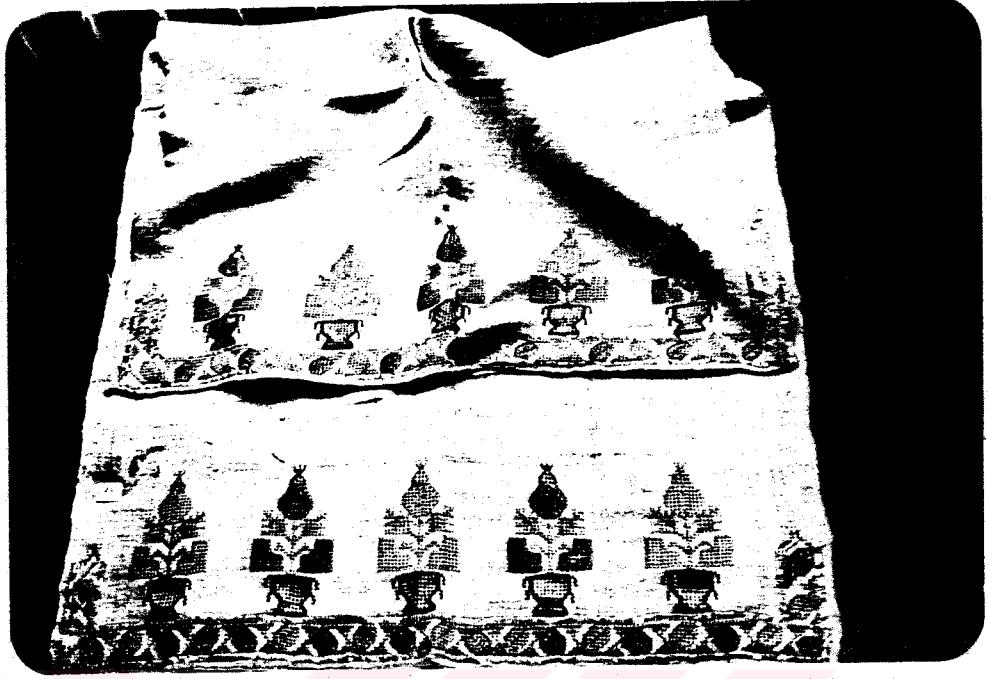

Fotoğraf 22a : 15 no.lu peşkirden detay.

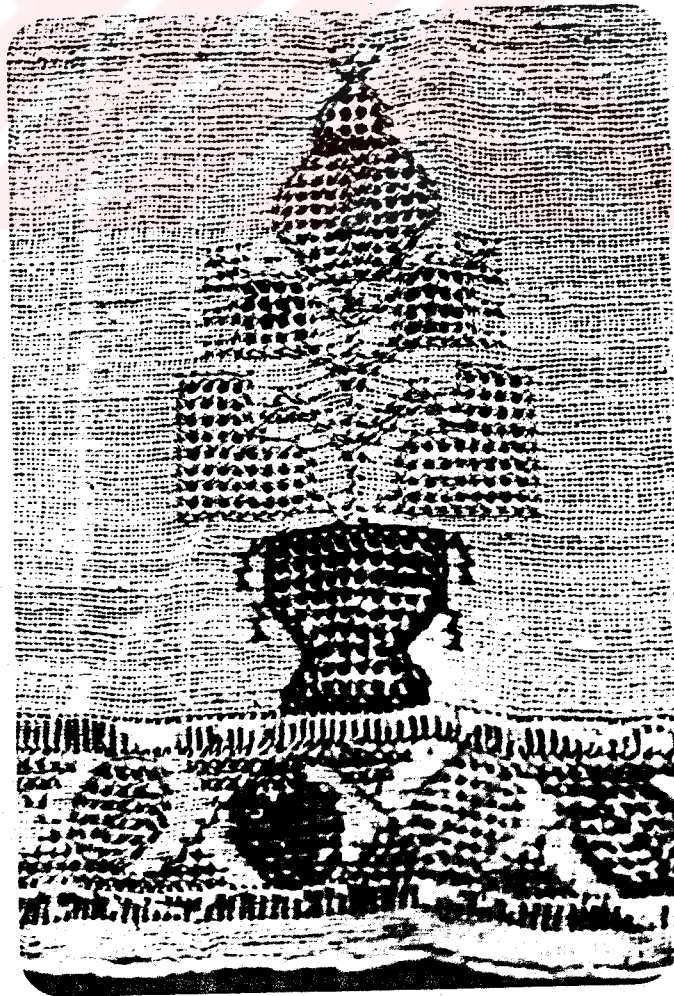

Örnek No	: 16
Fotoğraf No	: 23
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 49 x 87 cm.
Atkı Sıklığı	: 13 adet/cm.
Çözüğü Sıklığı	: 14 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Fatma Şimşek
Tarihi	: 100-110 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Keten iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, altın kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Sarma, muşabak, gözeme, düz ve verrev hesap iğnesi
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş.
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık - koyu yavruağzı, karadut rengi, kurmay rengi, fıstık yeşili, sarı kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme.
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

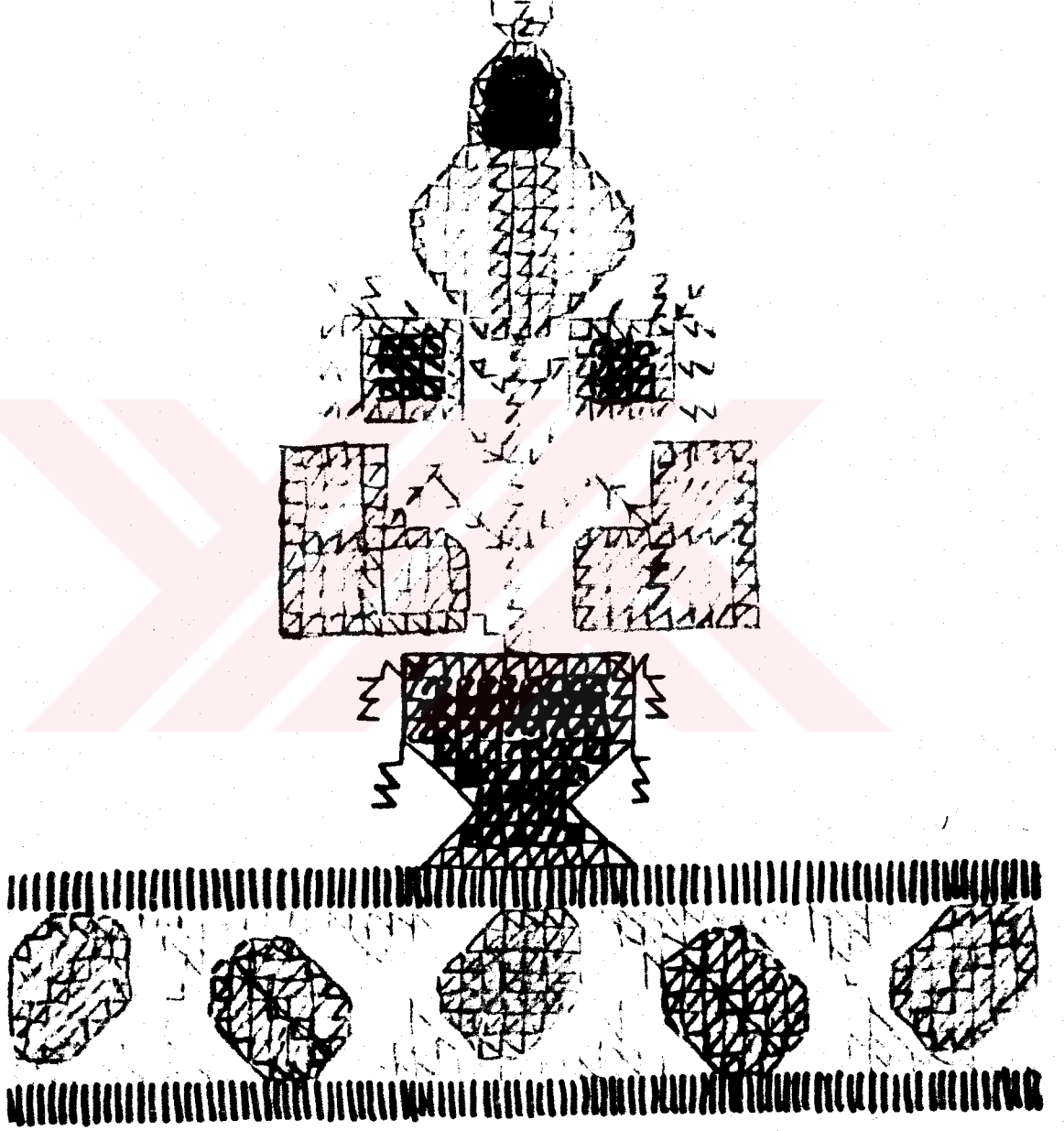
Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada : --****2. İşlemede :** Realist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında saksı içinde nar motifli bitkisel bezeme yer almaktadır. Kıvrım dallar arasında nar motiflerinden meydana gelen bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.**3. Kenar temizlemede : --****Ürün ile İlgili Notlar****:** Yörede motifin adı "saksı da nar çiçekleri"dir. İşlemede kullanılan kırma tel, sahibinin ifadesine göre 18 ayar altından yapılmıştır. Gösterilen kuyumcu tarafından da 18 ayar altın olduğu doğrulanmıştır.

Fotoğraf 23 : 16 no.lu peşkir.

Fotoğraf 23a : 16 no.lu peşkirden
detay.

Çizim No : 10

Örnek No	: 17
Fotoğraf No	: 24
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 44 x 126 cm.
Atkı Sıklığı	: 21 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 18 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Fatma Şimşek
Tarihi	: 100 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: İpek iplik, pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, klaptan, kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Sarma, pesent, muşabak, hasır iğne, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü-düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık yavruağzı, koyu yavruağzı, tarçın rengi, hardal rengi, mavi, yağ yeşili, sarı klaptan, sarı kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme, geometrik bezeme.
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Atkı ve çözgü ipliklerinin kalın kullanıldığı yerlerde, enine ve boyuna ince ve kalın çizgiler, karşılıklı iki uzun kenarda ise, atlamalı sıralamalarla kalın çözgülerin ve atkıların kesiştiği yerlerde ekose-ler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki uzun kenarında enine ve boyuna paralel bloklardan oluşan ekose-
li biçimlendirme, orta kısmında ise sadece enine paralel bloklardan oluşan çizgili biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Realist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlı bitkisel bezemede yaban gülü, yıldız, mine, gonca, yaprak ve dallar göze çarpmaktadır. Zig zaglardan oluşan bordür uç ana motifi sınırlamaktadır.

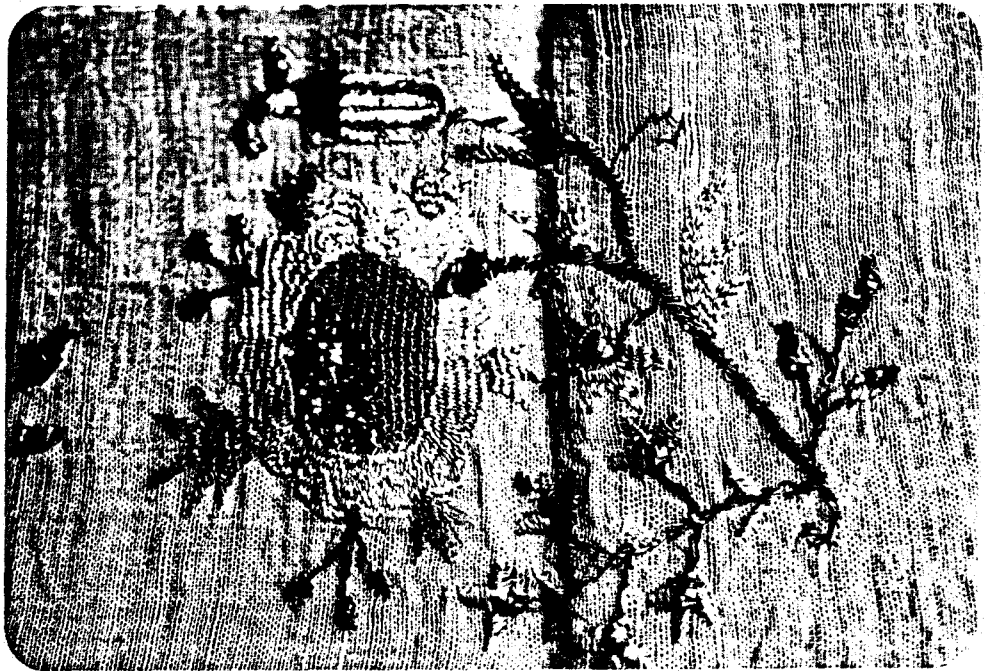
3. Kenar temizlemede : Bükümlü, düğümlü saçak gözlenmektedir.

Ürün ile İlgili Notlar

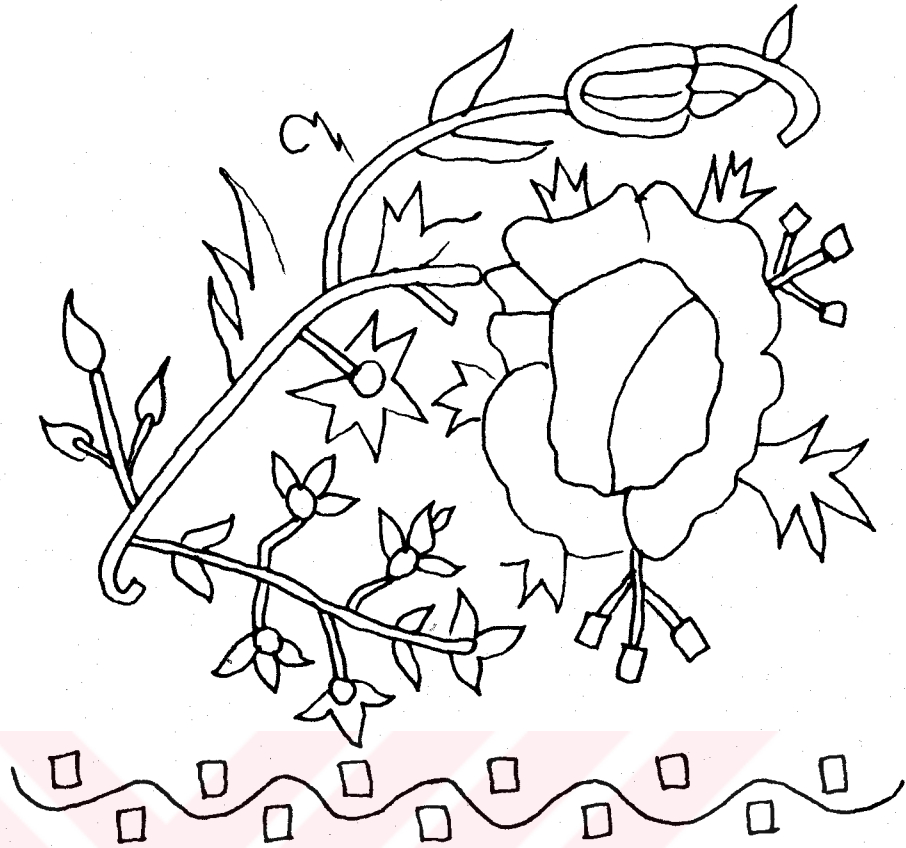
: --

Fotoğraf 24 : 17 no.lu peşkir.

Fotoğraf 24a : 17 no.lu peşkirden detay.

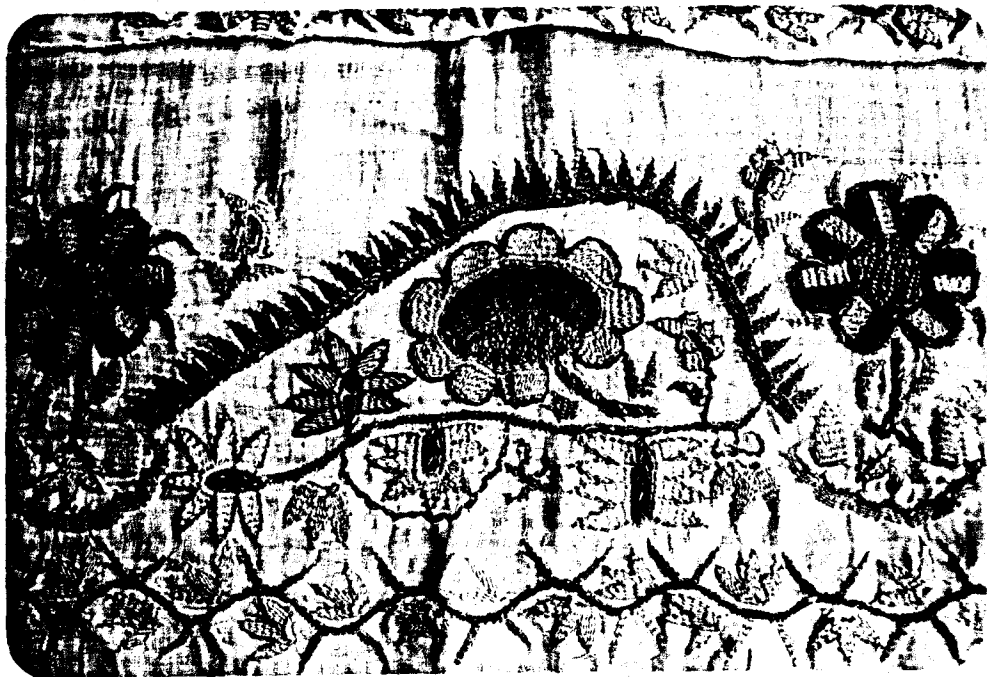
Örnek No	: 18
Fotoğraf No	: 25
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 59 x 121 cm.
Atkı Sıklığı	: 25 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 26 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Nezihe Özgül
Tarihi	: 90 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, klaptan
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, balık sırtı, sarma, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş.
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık mavi, koyu mavi, açık-koyu yavruağızı, sütlü kahverengi, hardal rengi, bej, acı sarı, fıstık yeşili, haki yeşil, kur- may rengi, sarı klaptan.
3. Kenar temizlemede	: Krem rengi.
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme.
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme ve bordür birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluş- turulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

- Birimlerin Biçimlendirilmesi :**
- 1. Dokumada :** --
 - 2. İşlemede :** Realist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlı bitkisel bezemede papatya, yaban gülü, yıldız motifi, gonca, dal ve yapraklar göze çarpmaktadır. Kıvrım dal ve yapraklardan oluşan bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.
 - 3. Kenar temizlemede :** --
- Ürün ile ilgili Notlar :** Bursa ilinde; yer sofralarında peçete amacıyla kullanılmıştır.

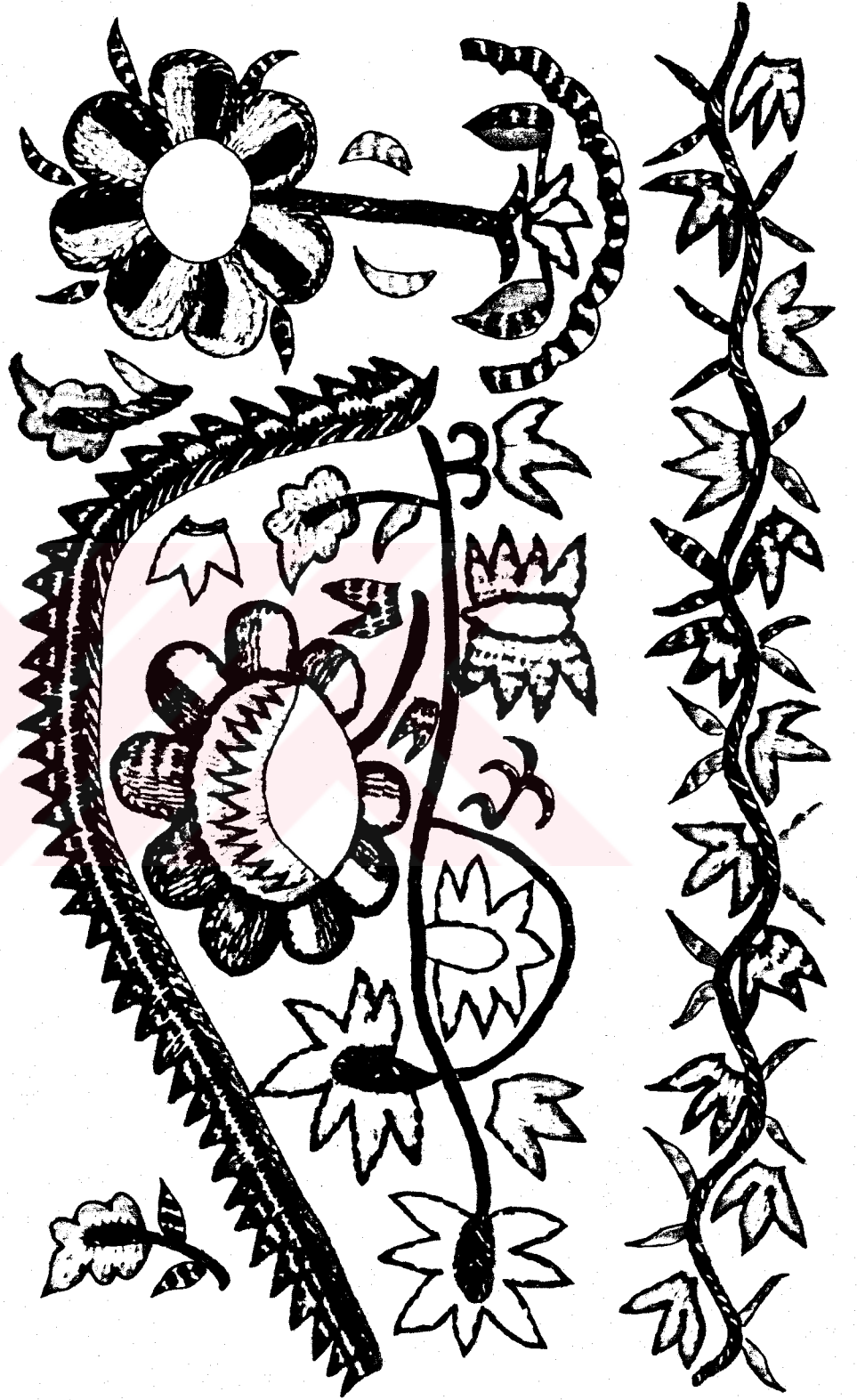

Fotoğraf 25 : 18 no.lu peşkir.

Fotoğraf 25a : 18 no.lu peşkirden detay.

Çizim No : 12

Örnek No	: 19
Fotoğraf No	: 26
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 60 x 96 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözüğü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Nuran Kaya
Tarihi	: 80-90 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, klaptan, kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, sarma, hasır ipliği, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Koyu pembe, koyu mavi, sarı klaptan ve sarı kırma tel
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısımdaki bordürün altında ve işlemenin dışında kalan dokuma yüzeyinde, enine, incele ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

- 1. Dokumada :** Paralel bloklar halinde ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
- 2. İşlemede :** Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlardan oluşan yaprak, dal ve çiçek motifleri göze çarpmaktadır. Altta, karelerden meydana gelen bordür, bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.
- 3. Kenar temizlemede :** Püsküller gözlenmektedir.

Ürün ile ilgili Notlar : --

Fotoğraf 26 : 19 no.lu
peşkir.

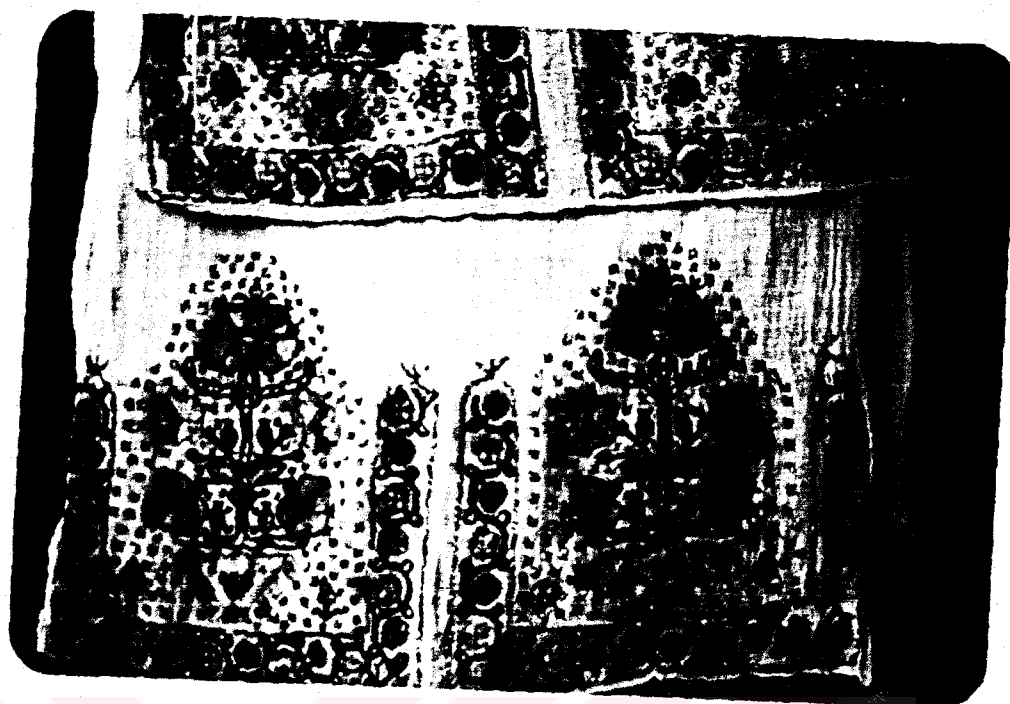
Fotoğraf 26a : 19 no.lu
peşkirden
detay.

Örnek No	: 20
Fotoğraf No	: 27
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 62 x 120 cm.
Atkı Sıklığı	: 24 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 24 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Lalenur Ertürk
Tarihi	: 80-90 yıl öncesine ait (sahibi- nin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, muşabak, gözeme, susma, sarma, düz ve verrev hesap iğnesi
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Rubi, sklamen, açık mavi, koyu mavi, petrol, yağ yeşili, kur- may rengi, sarı kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: İki ana motifin atlamalı sırala- malarla tekrarından oluşturul- muştur. Bordür; aynı motifin bağlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturu- lmıştır.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada : --**

2. İşlemede : Realist biçimlendirme gözlenmektedir.
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında vazoda güller, yapraklar, dallar ve gonca motifleri yer almaktadır.
Kıvrım dal ve çiçeklerden oluşan bordür altta ve yanlarda bitkisel bezemeyi sınırlandırmaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile İlgili Notlar : --**

Fotoğraf 27 : 20 no.lu peşkir.

Fotoğraf 27a : 20.no.lu peşkirden
detay.

Örnek No	: 21
Fotoğraf No	: 28
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 54 x 190 cm.
Atkı Sıklığı	: 15 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 15 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Melek Sürücü
Tarihi	: 70-80 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Düz ve verev hesap iğnesi, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Rubi, vişne çürüğü, kurmay rengi, hardal, sarı,
3. Kenar temizlemede	: Krem rengi
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür, birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

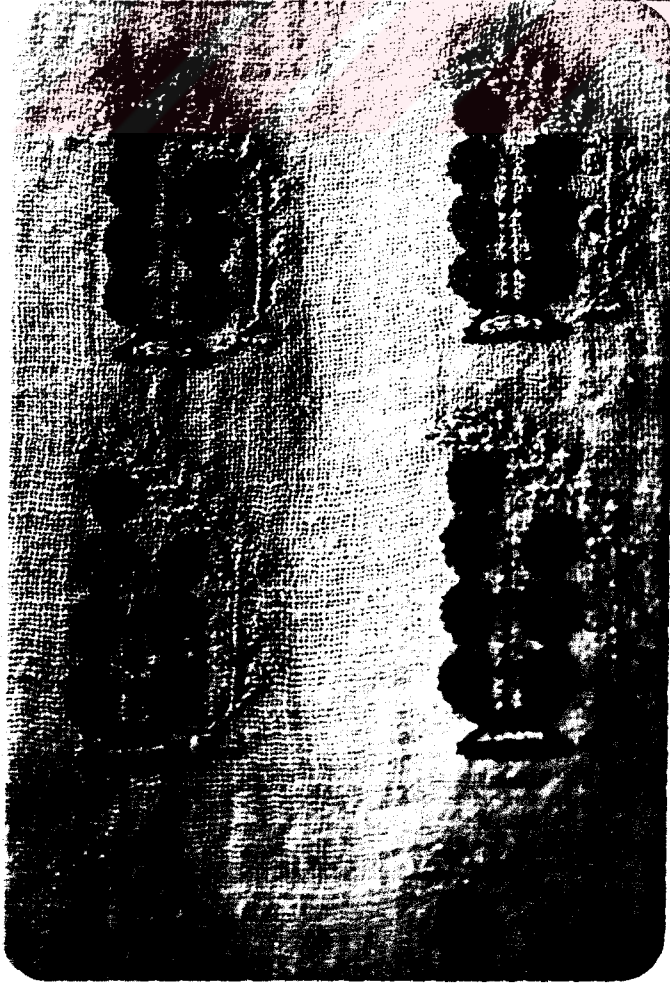
Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada :** --

2. İşlemede : Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarına yapraklarla bezeli "C" kıvrımlı dal ve bu dalın içinde yer alan geometrik bezemeli bitkisel motiflerden oluşan ana motif birbirine paralel, düzgün üç sıra halinde yerleştirilmiştir. Kıvrım dal ve yapraklardan oluşan bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile İlgili Notlar**

: 21 No.lu peşkir de 27 No.lu peşkir gibi dokumanın yüzeyinde boyuna iplik çekilerek iki bölüm halinde, işlenmiş ancak ortasından kesilerek iki ayrı parça oluşturulmuştur. Araştırmaya sadece bir parçası alınabilmiştir. Sahibinin ifadesine göre diğer parça kızında kalmıştır. 27 No.lu ve 21No.lu peşkirler aynı kişiye aittir.

Fotoğraf 28 : 21 no.lu
peşkir.

Fotoğraf 28a : 21 no.lu
peşkirden
detay.

Örnek No	: 22
Fotoğraf No :	: 29
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 73 x 128 cm.
Atkı Sıklığı	: 18 adet/cm.
Çözgü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Saliha Aydoğan
Tarihi	: 70-80 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Muşabak, düz ve verev hesap iğnesi, gözeme, susma, tel kırma
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz ve rubi
2. İşlemede	: Açık ve koyu yavruağzı, nefti, koyu mavi, kavuniçi, bej, yağ yeşili, sütlükahverengi, sarı kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Krem
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk - doku efekti ile ince çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür, birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi

1. Dokumada

:

: Paralel bloklar halinde, renkli atkı iplikleriyle, enine, ince çizgiler - den oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Naturalist ve geometrik biçimlen - dirme gözlenmektedir. Peşkirin kar - şılıklı iki kısa kenarında, geo - metrik çizgilerin yardımı ile sü - tunlar, kemerler, sütunların ara - sında vazo içine yerleştirilmiş gül ve yaprak motifleri göze çarpmakta - dır. Kıvrım dallar arasında, gonca motiflerinden meydana gelen bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.

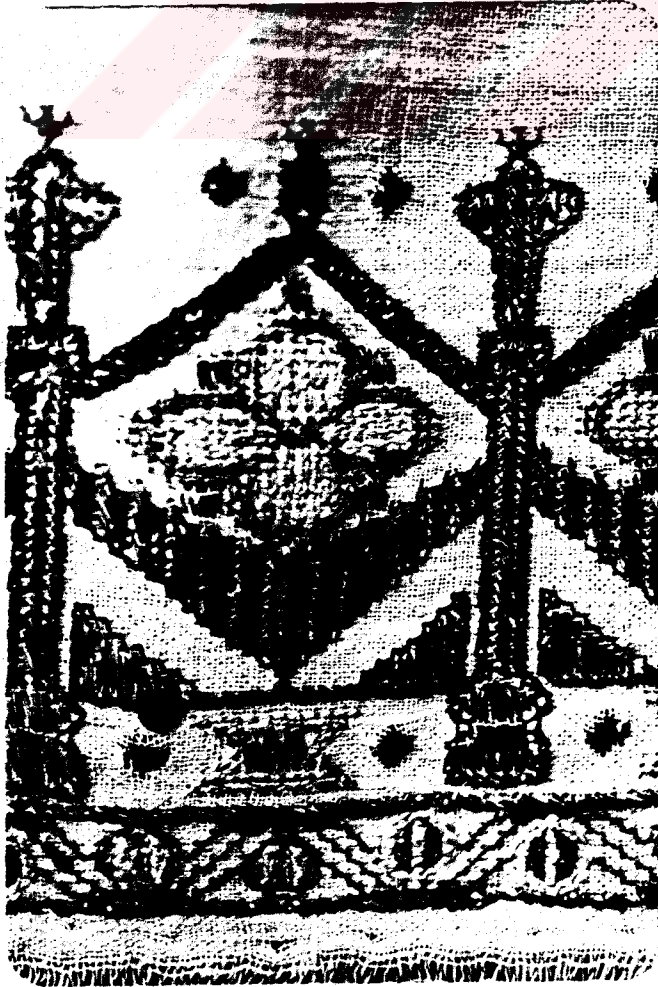
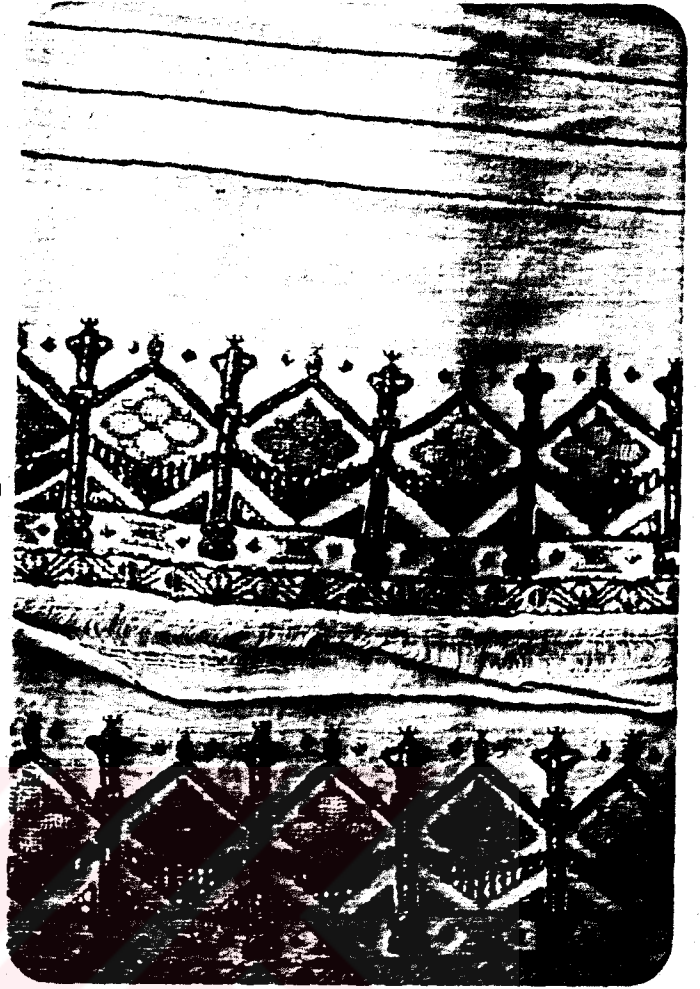
3. Kenar temizlemede

: --

Ürün İle İlgili Notlar

: İncelemeye alınan bazı ürünlerin üzerinde küçük işaretler gözlenmek - tedir. Bu işaretlerin anlamı işle - yen kişinin imzası özelliğini taşı - maktadır. 22 No.lu örnekte de detay fotoğrafta görüldüğü üzere gül mo - tifinin sol alt köşesine tutturulan pul, işlemeyi yapan kişinin imzası anlamındadır.

Fotoğraf 29 : 22 no.lu
peşkir.

Fotoğraf 29a: 22 no.lu
peşkirden
detay.

Örnek No	: 23
Fotoğraf No :	: 30
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 52 x 102 cm.
Atkı Sıklığı	: 26 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 24 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ayten Gürcü
Tarihi	: 70 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Muşabak, sarma gözeme düz ve verev hesap iğnesi.
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Çingene pembesi, kırmızı, mor, çivit mavi, kavuniçi, turuncu, fıstık yeşili, koyu yeşil, kurmay r rengi, sarı kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında vazoda çiçek motifleri, yapraklar ve dallar gözlenmektedir. Kıрма tel ile işlenmiş puanlar ana motiflerin etrafına serpiştirilerek yerleştirilmiştir. Bitkisel bezemeyi altta kıvrım dallar arasında, geometrik hatlı çiçek motifleri ile oluşturulmuş, bordür sınırlamaktadır.
3. Kenar temizlemede	: Kısa püsküller gözlenmektedir.
Ürün ile İlgili Notlar	: --

Fotoğraf 30 : 23 no.lu peşkir.

Fotoğraf 30a : 23 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 24
Fotoğraf No	: 31
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 50 x 90 cm.
Atkı Sıklığı	: 26 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 24 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ayten Gürcü
Tarihi	: 70 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel, klaptan
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, sarma, gözeme, tel kırma
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikişi
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık ve koyu yavruağzı, kırmızı, açık mavi, koyu mavi, bordo, yeşil, yağ yeşili, sarı kırma tel, sarı klaptan
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlama- lı sıralamalarla tekrarından oluş- turulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla te- krarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

- Birimlerin Biçimlendirilmesi :**
- 1. Dokumada :** --
 - 2. İşlemede :** Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlardan oluşan dallar, yapraklar ve çiçek motifleri göze çarpmaktadır. Bitkisel bezemeyi, çarpılardan oluşmuş bordür sınırlamaktadır.
 - 3. Kenar temizlemede :** --
- Ürün ile İlgili Notlar :** --

Fotoğraf 31 : 24 no.lu peşkir.

Fotoğraf 31a : 24 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 25
Fotoğraf No	: 32
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 46 x 148 cm.
Atkı Sıklığı	: 19 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ayhan Demirel
Tarihi	: 70 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Pamuk iplik, sim
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Sarma, pesent, muşabak, gözeme, susma
3. Kenar temizlemede	: Baskı dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Bej, siyah, sarı sim, ebruli pembe
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel ve geometrik bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısımdaki bordürün altında ve işlemenin dışında kalan dokuma yüzeyinde ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde kalın ve ince enine çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: Naturalist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında üçer adet vazoda çiçekler dallar ve yapraklarla biçimlendirilmiş bitkisel bezeme bulunmaktadır. Altta, eşkenar dörtgenlerden meydana gelen bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile ilgili Notlar**

: --

Fotoğraf 32 : 25 no.lu peşkir.

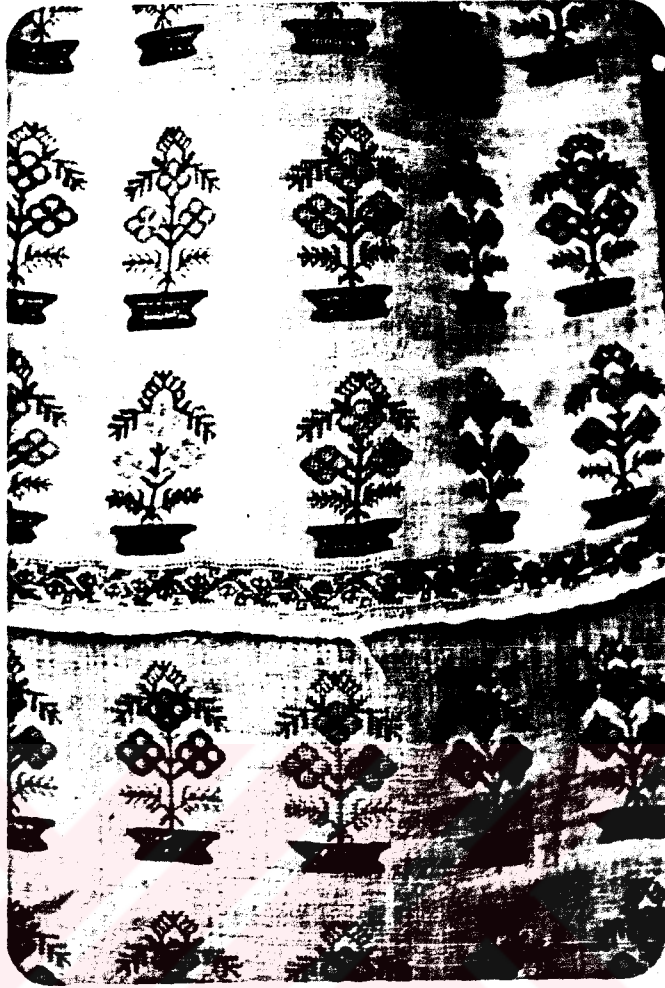

Fotoğraf 32a : 25 no.lu peşkirden detay.

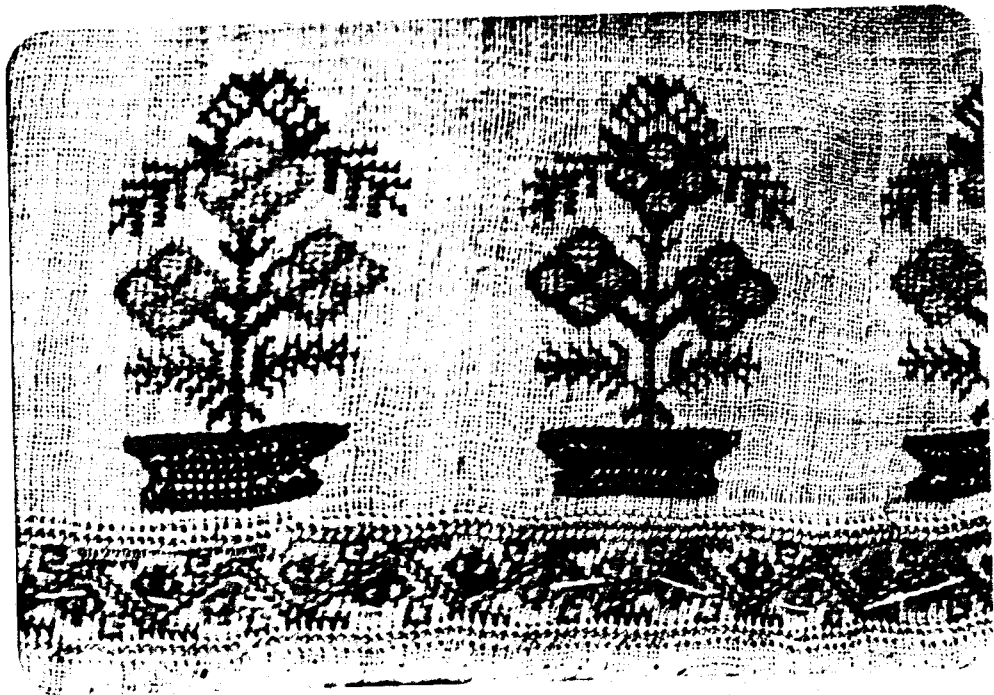
Örnek No	: 26
Fotoğraf No	: 33
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 55 x 124 cm.
Atkı Sıklığı	: 14 adet/cm.
Çözüğü Sıklığı	: 16 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Nurten Saka
Tarihi	: 60 - 70 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Düz ve verrev hesap iğnesi, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Kurmay rengi, kobalt mavi, açık mavi, açık sarı, tu- runcu, yeşil, yağ yeşili, pembe, mercan rengi
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlama- lı sıralamalarla tekrarından o- luşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekra- rından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

- Birimlerin Biçimlendirilmesi :**
- 1. Dokumada :** --
 - 2. İşlemede :** Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında saksı içinde, taşlandırılmış çiçek motifleri göze çarpmaktadır. Ana motifleri alta, geometrik hatlı, kıvrım dallar arasına yerleştirilmiş çiçek motiflerinden oluşan bordür sınırlamaktadır.
 - 3. Kenar temizlemede :** --
- Ürün ile İlgili Notlar :** --

Fotoğraf 33 : 26 no.lu peşkir.

Fotoğraf 33a : 26 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 27
Fotoğraf No	: 34
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 50 x 197 cm.
Atkı Sıklığı	: 21 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Melek Sürücü
Tarihi	: 60-70 yıl öncesine ait (sahibi- nin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Düz ve verev hesap iğnesi
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Rubi, çivit mavi, kurmay rengi
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: İki bölüm halinde, birden fazla aynı motiflerin atlamalı sıra - lamalarla tekrarından oluşturul- muştur. Bordür, iki bölüm halinde, ayrı motiflerin bağlamalı sıralama - larla tekrarından oluşmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi

:

1. Dokumada

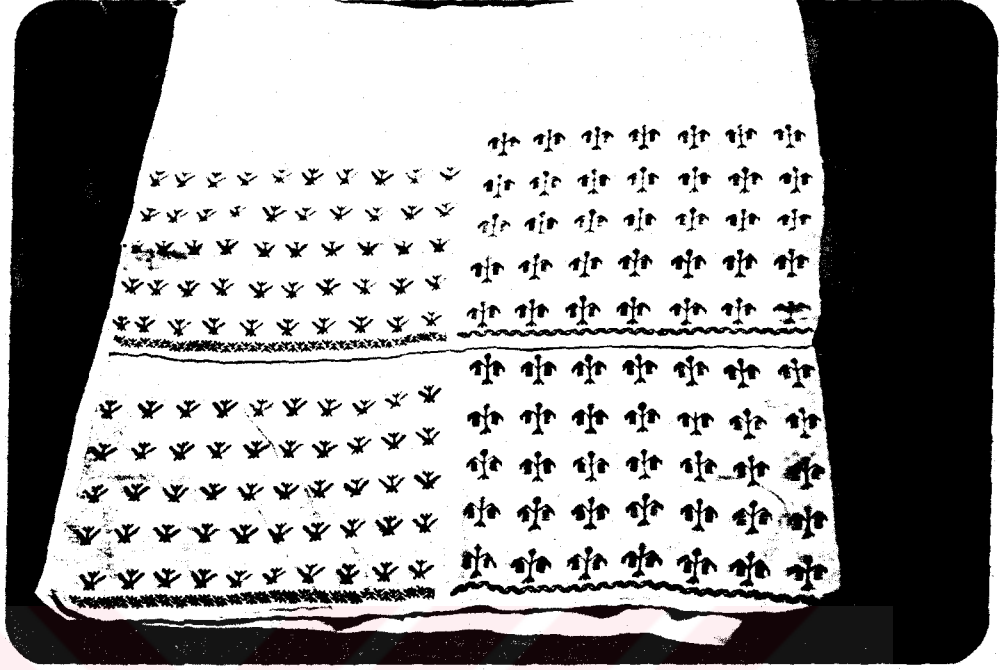
: --

2. İşlemede

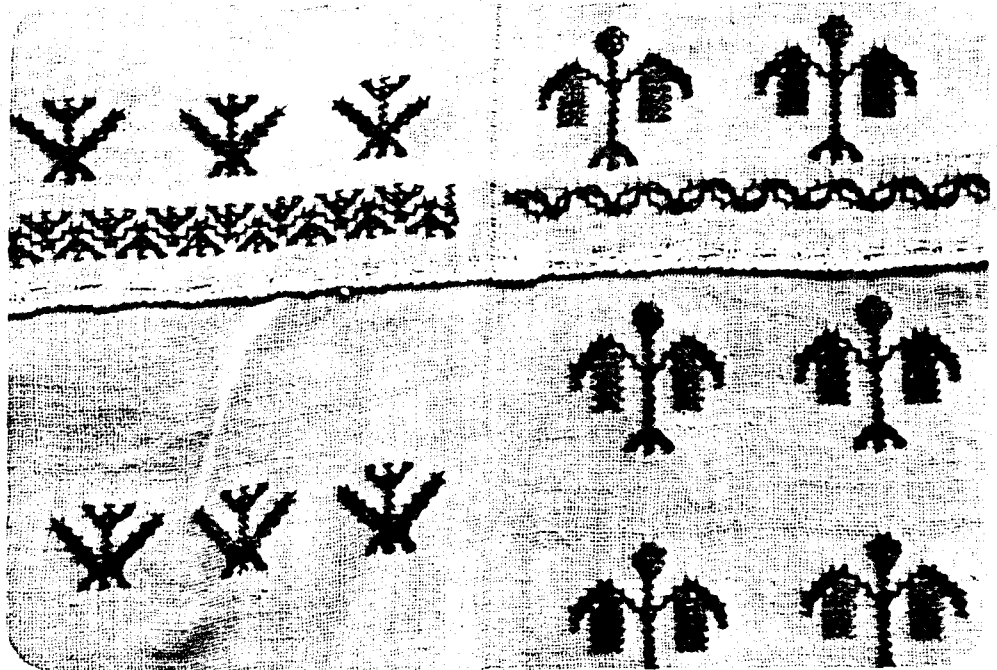
: Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarına, bitkisel bezemeli iki ana motif geometrik hatlar içersinde yerleştirilmiştir. Birbirine paralel, düzgün, beş sıra halinde yer alan bitkisel bezemede çiçek ve yapraklı dal motifleri yer almaktadır. Bordür birbirine geçmeli "S" kıvrımlı dal ve yapraklardan oluşan iki ayrı bordür biçimi, iki ayrı motifi sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile İlgili Notlar**

: 27 No.lu peşkirin farklı bir özelliği, dokumanın yüzeyi tam ortasında boyuna tel çekilerek iki bölüme ayrılmıştır. Her iki bölümde de ayrı motif ve bordür gözlenmektedir. Bordürler aynı renk iplikle, motifler her bölümde farklı renklerle işlenmiştir. Yöredeki sahibinden edindiğimiz bilgiye göre, iki ayrı genç kıza paylaşdırmak amacı düşünülmüştür. Ancak dokumanın eni dar olduğu için sonradan vazgeçilmiş, bir bütün halinde saklanmasına karar verilmiştir.

Fotoğraf 34 : 27 no.lu peşkir.

Fotoğraf 34 : 27 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 28
Fotoğraf No	: 35
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 58 x 110 cm.
Atkı Sıklığı	: 14 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 16 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Nurten Saka
Tarihi	: 60 - 70 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, muşabak, sarma, düz ve verev hesap iğnesi gözeme
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık-koyu yavruağzı, eflatun, leylak rengi, açık mavi, petrol, sabun yeşili, yağ yeşili, koyu mavi, sarı kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlendi Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

1. Dokumada : --

2. İşlemede : Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında "C" kıvrımlı bitkisel bezemede çiçek motifleri, goncalar, dallar ve yapraklar göze çarpmaktadır. Kıvrım dallar arasında çiçek motiflerinden meydana gelen bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır.

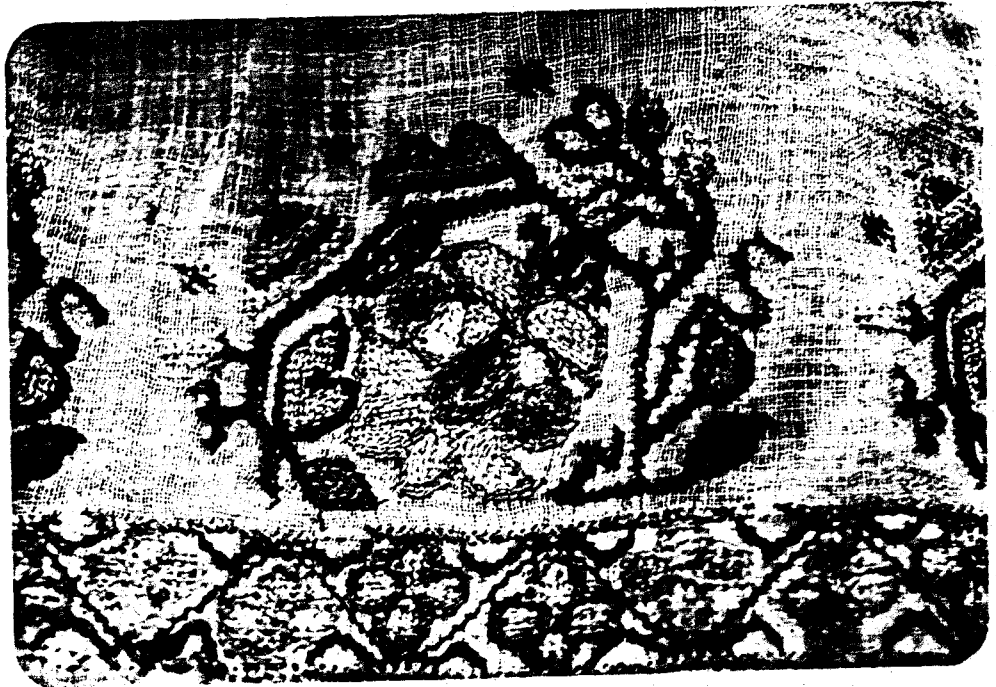
3. Kenar temizlemede : --

Ürün ile İlgili Notlar : --

Fotoğraf 35 : 28 no.lu peşkir.

Fotoğraf 35a : 28 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 29
Fotoğraf No :	: 36
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 46 x 95 cm.
Atkı Sıklığı	: 18 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 14 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Hatice Güngör
Tarihi	: 60 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Pamuk iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Sarma, pesent, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Yağ yeşili, sarı, nefti, şeker pembe, saks mavi, taba, siyah,
3. Kenar temizlemede	: Yağ yeşili, pembe
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel ve geometrik bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısmın dışında kalan dokuma yüzeyinde, atkı iplik- leri kalın kullanılarak, eni- ne, ince ve kalın çizgiler o- luşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atla- malı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Paralel bloklar halinde, kalın ve ince çizgili biçimlendirme dokumanın yüzeyinde yer almaktadır.

2. İşlemede

: Naturalist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, bitkisel bezemelerin yer aldığı "C" kıvrımlı ana motif ve "C" kıvrımı saran geometrik düzenleme dikkati çekmektedir.

3. Kenar temizlemede : --

Ürün ile ilgili Notlar : --

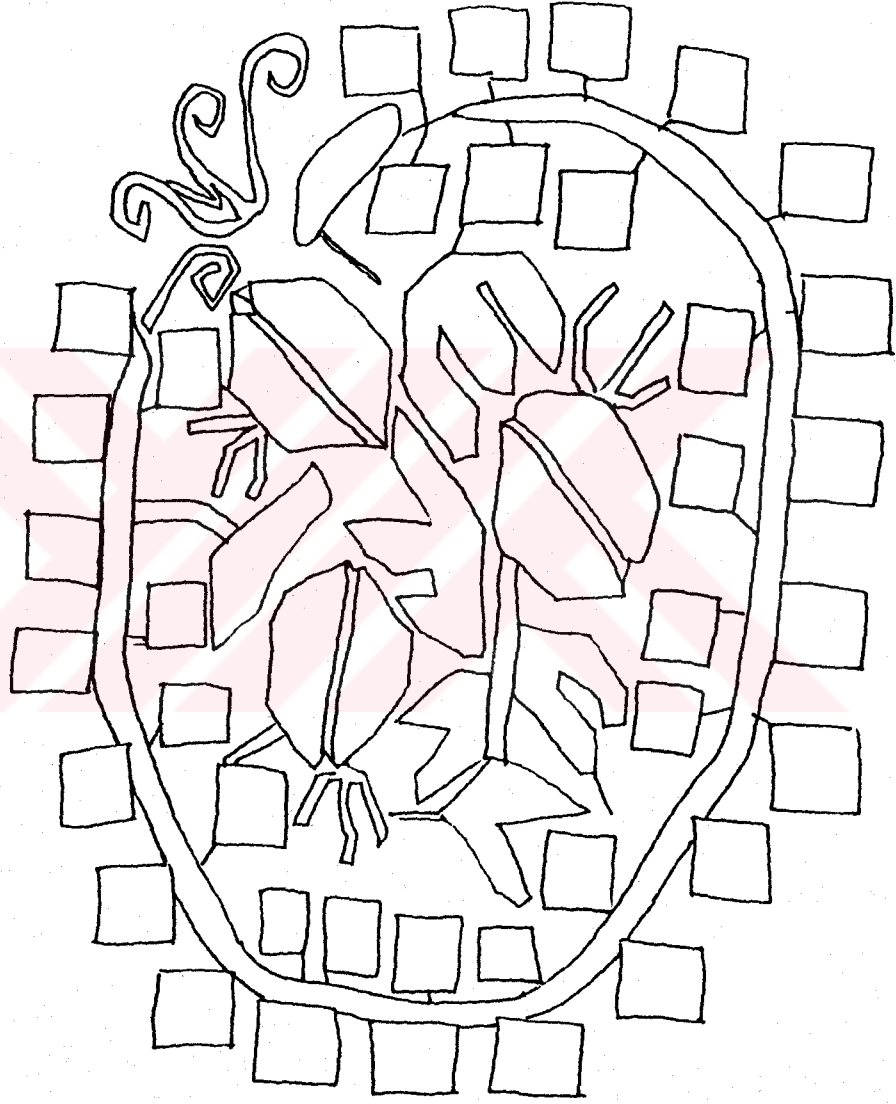

Fotoğraf 36 : 29 no.lu peşkir.

Fotoğraf 36a : 29 no.lu peşkirden detay.

Çizim No : 13

Örnek No	: 30
Fotoğraf No :	: 37
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 45 x 167 cm.
Atkı Sıklığı	: 16 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 15 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Hatice Güngör
Tarihi	: 50-60 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Pamuk iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Sarma, pesent, muşabak, güzeme, susma
3. Kenar temizlemede	: Baskı dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Açık-koyu yavruağzı, gül kurusu, pembe, tarçın rengi, yağ yeşili, açık-koyu mavi, sarı kırma tel.
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel ve geometrik bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısımların dışında ka- lan dokuma yüzeyinde, atkı ip - likleri kalın kullanılarak, eni- ne, ince ve kalın çizgiler oluş- turulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atla- malı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı moti- fin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Paralel bloklar halinde, kalın ve ince enine çizgilerden oluşan biçimlendirme, peşkirin işlemez dokuma yüzeyinde yer almaktadır.

2. İşlemede

: Realist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

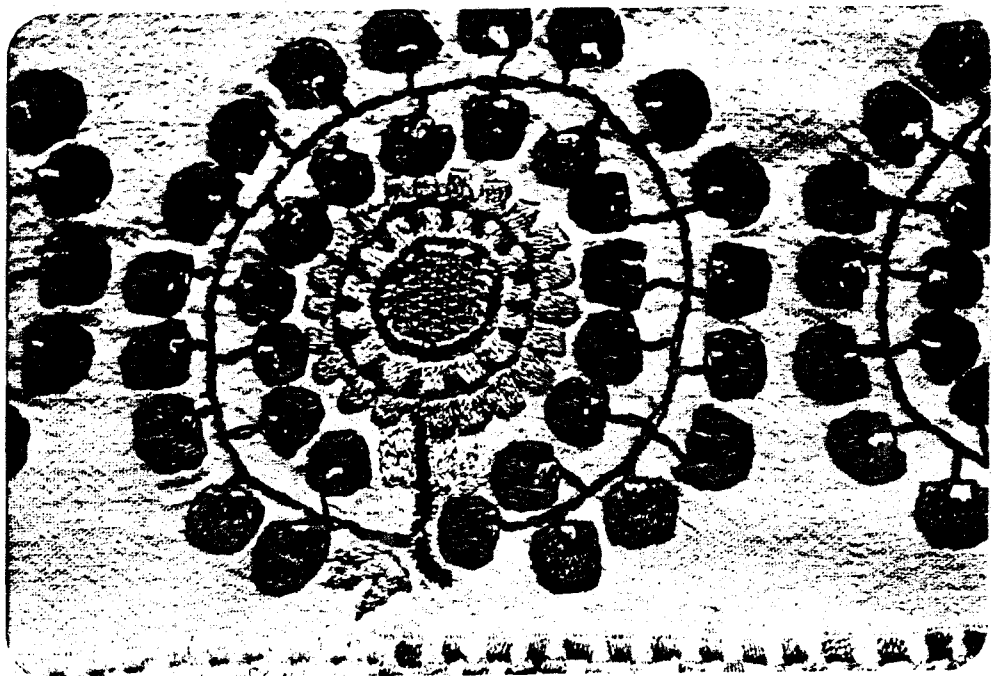
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, "C" kıvrımlı ana motifte geometrik düzenleme dik - kati çekmektedir. "C" kıvrımın iç kısmında kasımpatı motifi ile dal ve yapraklar bulunmaktadır. Üç ana motifi, en altta iki sıra geometrik motiflerin yer aldığı bordür sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün İle İlgili Notlar**

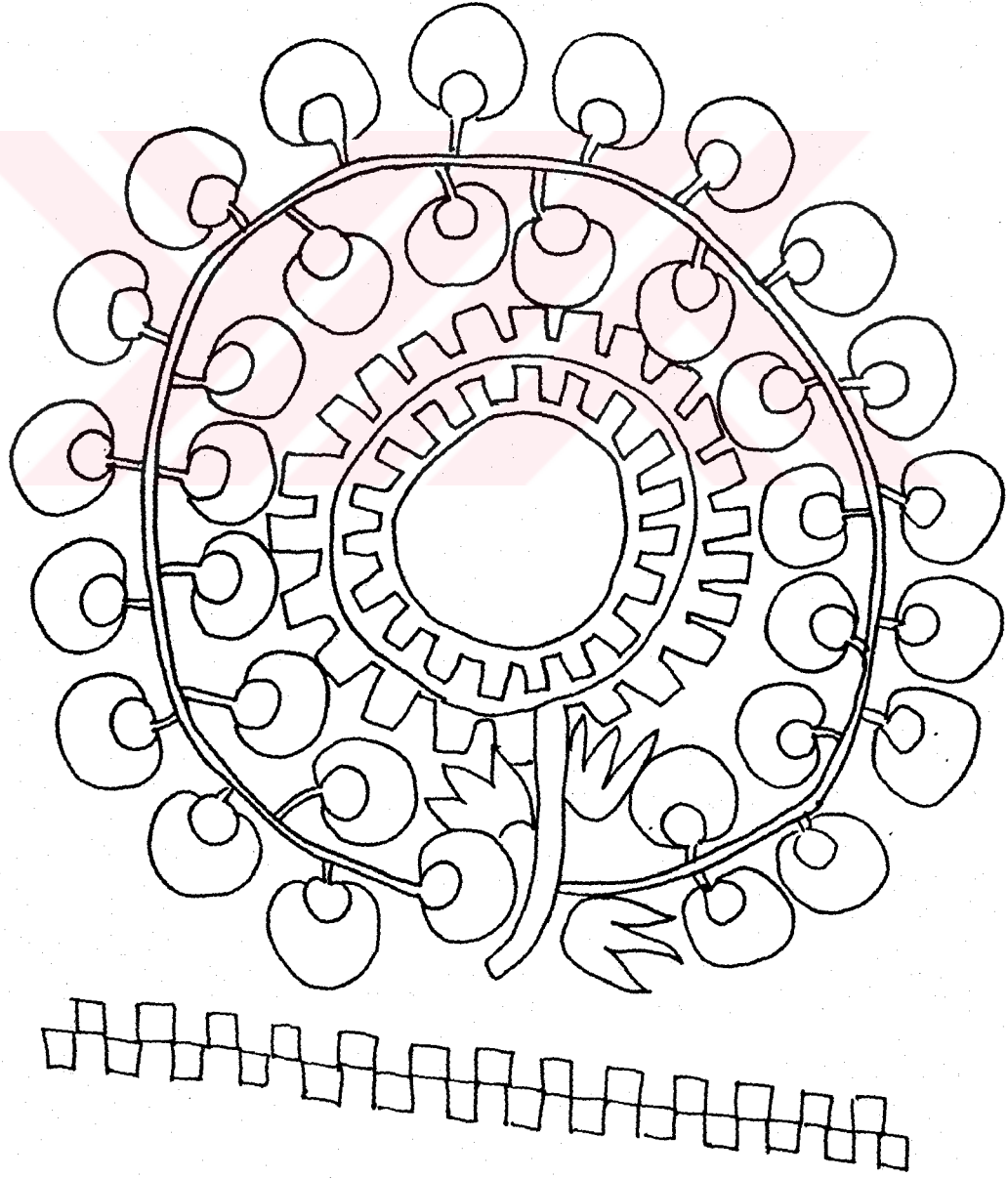
: --

Fotoğraf 37 : 30 no.lu peşkir.

Fotoğraf 37a : 30 no.lu peşkirden detay.

Çizim No : 14

Örnek No	: 31
Fotoğraf No	: 38
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 60 x 151 cm.
Atkı Sıklığı	: 16 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 16 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Füsün Atakol
Tarihi	: 50-60 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel, sim
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, sarma, susma, gözeme.
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Rubi, pembe, leylak rengi, gri mavi, siyah, lacivert, sarı sim, sarı kırma tel
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısımların dışında kalan dokuma yüzeyinde, atkı iplikleri kalın kullanılarak, enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrardan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Paralel bloklar halinde, enine ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme göze çapmaktadır.

2. İşlemede

: Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.

Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, "S" kıvrımlardan oluşan dallar üzerinde yaprak, gonca ve çiçek motifleri yer almaktadır. Ana motifleri, geometrik hatlı bordür sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : Püsküller gözlenmektedir.**Ürün İle İlgili Notlar**

: --

Fotoğraf 38 : 31 no.lu peşkir.

Fotoğraf 38a : 31 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 32
Fotoğraf No	: 39
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 40 x 99 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözgü Sıklığı	: 15 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Füsün Atakol
Tarihi	: 50-60 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Pamuk iplik, sim
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Sarma, hasır iğne, susma, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Rubi, mavi, pembe, bej
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel ve geometrik bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısımların dışında kalan dokuma yüzeyinde, atkı iplikleri kalın kullanılarak, çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi

:

1. Dokumada

: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Paralel bloklar halinde enine kalın ve ince, çizgili biçimlendirme dokumanın yüzeyinde yer almaktadır.

2. İşlemede

: Naturalist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, "C" kıvrımlı ana motifleri, geometrik biçimlendirmeyeyle oluşturulmuş bir su sınırlamak - tadır.

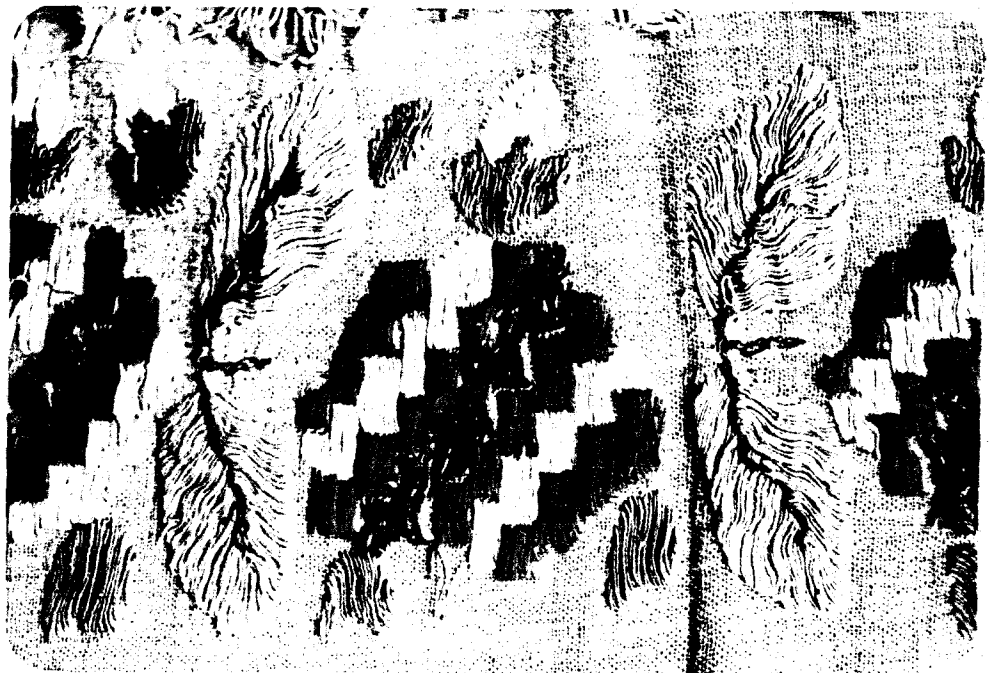
3. Kenar temizlemede : Püsküller gözlenmektedir.**Ürün İle İlgili Notlar**

: --

Fotoğraf 39 : 32 no.lu peşkir.

Fotoğraf 39a : 32 no.lu peşkirden detay.

Çizim No : 15

Örnek No	: 33
Fotoğraf No	: 40
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 52 x 108 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Hande Özcan
Tarihi	: 50-60 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Muşabak, düz ve verev hesap iğnesi, gözeme, antika
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Sklamen, mor, çivit mavi, yeşil, kurmay rengi, sarı kırma tel
3. Kenar temizlemede	: Kurmay rengi, krem
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısımların dışında kalan dokuma yüzeyinde, atkı iplikleri kalın kullanılarak, enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı motifin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

- 1. Dokumada :** Paralel bloklar halinde, enine ince ve kalın çizgilerden oluşmuş geometrik biçimlendirme, gözlenmektedir.
 - 2. İşlemede :** Realist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, vazo içinde menekşe, sümbül ve papatya motifleri, yapraklar ve dallar göze çarpmaktadır. Kıvrım dallar içersine sümbül goncaları yerleştirilmiş bordür bitkisel bezemeyi sınırlamaktadır. Ayrıca; bordürün altında iki tarafı antika yapılmış kenar suyu gözlenmektedir.
 - 3. Kenar temizlemede :** Çırpma dikiş göze çarpmaktadır.
- Ürün ile ilgili Notlar : --**

Fotoğraf 40 : 33 no.lu
peşkir.

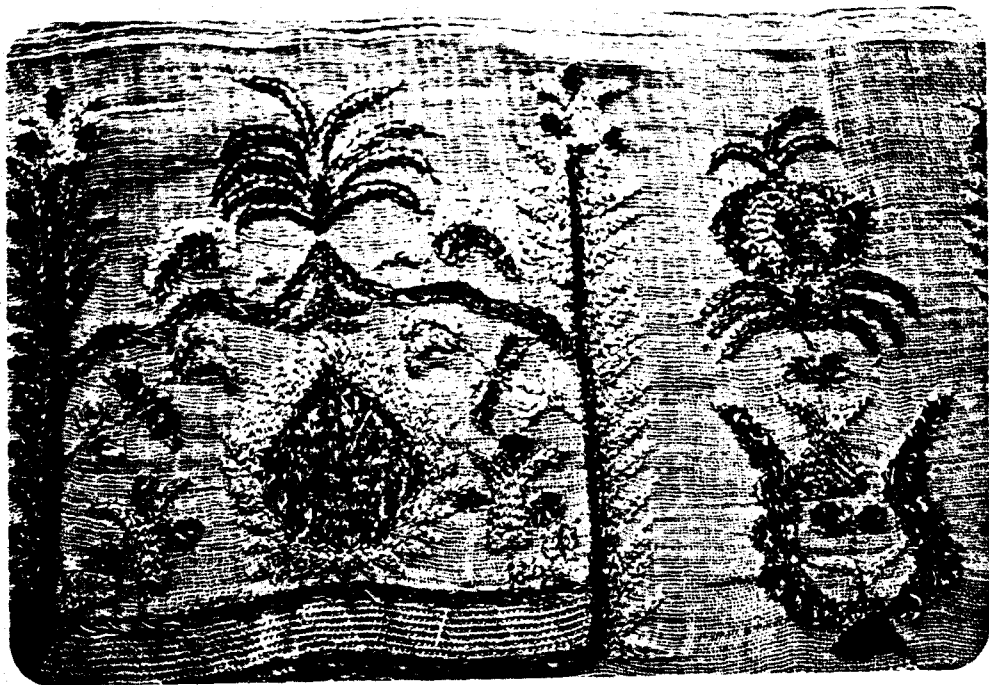
Fotoğraf 40a : 33 no.lu
peşkirden
detay.

Örnek No	: 34
Fotoğraf No	: 41
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 44 x 118 cm.
Atkı Sıklığı	: 11 adet/cm.
Çözüğü Sıklığı	: 15 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Nurten Ürünay
Tarihi	: 50 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik, kırma tel, klaptan
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Pesent, muşabak, düz hesap iğnesi, kırma tel, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Saman sarısı, kayısı rengi, açık yeşil, yağ yeşili, süt- lû kahverengi, sarı klaptan
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme, geometrik bezeme, nesneli bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dokuma esnasında atkı iplik- lerinin seyrek atılması ile, iki kısa kenarda bordürün altına değişik bir görünüm kazandırılmıştır. Ayrıca işlemeli kısımların dışında kalan dokumada atkı iplikleri kalın kullanılarak, enine ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.

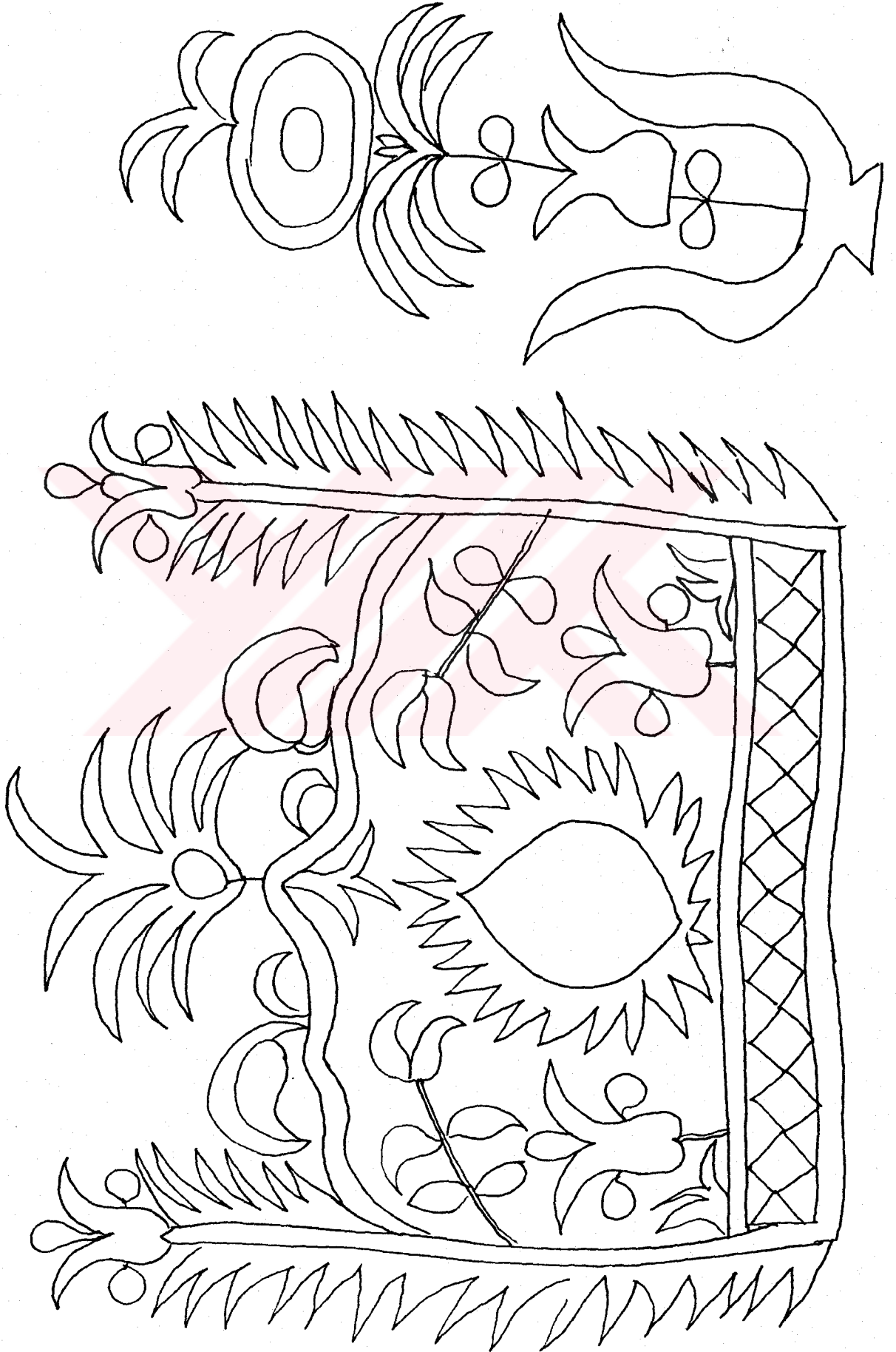
- 2. İşlemede** : Birden fazla ana ve yardımcı motifin atlamalı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
- 3. Kenar temizlemede** : --
- Birimlerin Biçimlendirilmesi** :
- 1. Dokumada** : Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
Paralel bloklar halinde kalın ve ince, çizgilerden oluşan biçimlendirme, peşkirin işlemesiz dokuma yüzeyinde yer almaktadır.
- 2. İşlemede** : Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, bitkisel bezemeli kare ve simetrik biçimde iki ana motif yer almaktadır.
alt kısmı farklı işlenmiş geometrik hatlı bordürle çevrilmiştir. Karenin içini dolduran bitkisel bezemede çiçek, yaprak ve dallar bulunmakta, iki ana motifi bağlayan yardımcı motifte vazö içinde çiçekler dikkat çekmektedir.
- 3. Kenar temizlemede** : --
- Ürün ile ilgili Notlar** : --

Fotoğraf 41 : 34 no.lu peşkir.

Fotoğraf 41a : 34 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 35
Fotoğraf No	: 42
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 45 x 159 cm.
Atkı Sıklığı	: 11 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 18 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Fatma Şimşek
Tarihi	: 40 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: İpek iplik
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Düz ve verev hesap iğnesi, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Baskı dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Kurmay rengi
3. Kenar temizlemede	: Hardal rengi
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: Bitkisel bezeme, geometrik bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: İşlemeli kısımların dışında ka- lan dokuma yüzeyinde, atkı ip- liklerinin kalın kullanılmasıy- la enine ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: Birden fazla aynı motifin bağ- lantılı sıralamalarla tekrarin- dan oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Paralel bloklar halinde kalın ve ince, enine çizgilerden oluşan biçimlendirme, peşkirin işlemez dokuma yüzeyinde yer almaktadır. Ayrıca karşılıklı kısa kenarda işlemenin altında atkı iplikleri çekilerek sade bir kenar süslemesi gözlenmektedir.

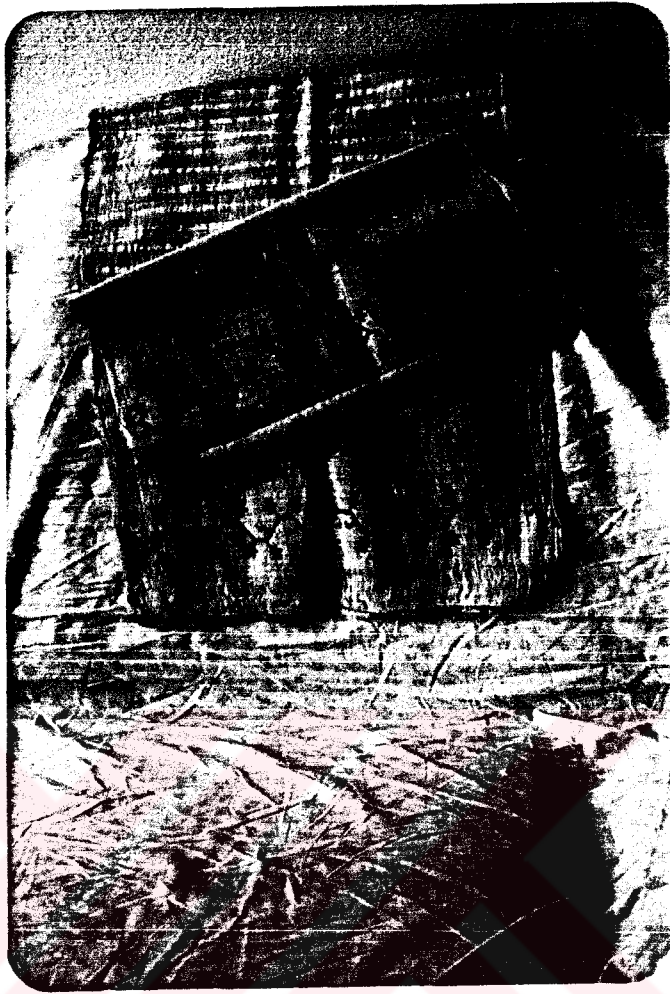
2. İşlemede

: Naturalist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

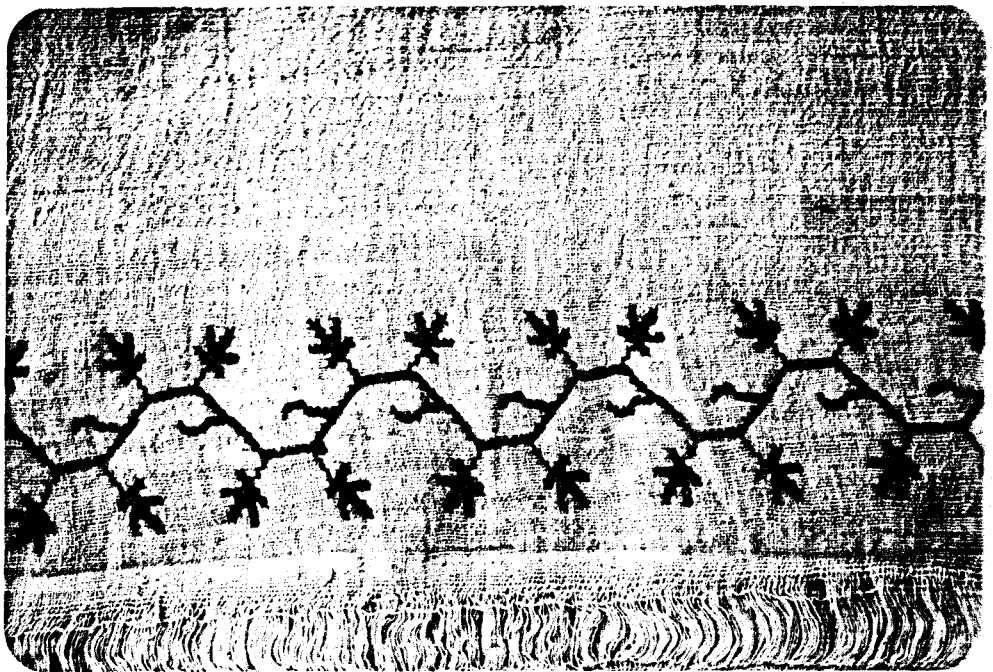
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, geometrik hatlı "S" kıvrımlı dal üzerinde yapraklar ve çiçekler yer almaktadır.

3. Kenar temizlemede : --**Ürün ile ilgili Notlar**

: --

Fotoğraf 42 : 35 no.lu peşkir.

Fotoğraf 42a : 35 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 36
Fotoğraf No	: 43
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 68 x 128 cm.
Atkı Sıklığı	: 22 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Zümrüt Aybeniz
Tarihi	: 40 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: Pamuk iplik
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: Sarma, muşabak, balık sırtı, düz ve verrev hesap iğnesi, gözeme
3. Kenar temizlemede	: Çırpma dikiş
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: Bordo, rubi, çingene pembesi, açık pembe, mor, lacivert, ye- şil, açık sarı, turuncu, siyah
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Nesneli bitkisel bezeme
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: --
2. İşlemede	: Birden fazla ana ve yardımcı motifin atlamalı sıralamalar- la tekrarından oluşturulmuştur. Bordür; birden fazla aynı moti- fin bağlantılı sıralamalarla tekrarından oluşturulmuştur.
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

1. Dokumada : --

2. İşlemede : Naturalist biçimlendirme gözlenmektedir.
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, geometrik çizgilerin yardımı ile, yanlarına serviler yerleştirilmiş, vazoda çiçek demetleri göze çarpmaktadır. Dört ana motifi altta, kıvrım dallar arasında çiçek motifleri bulunan bordür sınırlamaktadır.

3. Kenar temizlemede : --

Ürün ile ilgili Notlar : --

Fotoğraf 43 : 36 no.lu
peşkir.

Fotoğraf 43a: 36 no.lu
peşkirden
detay.

Örnek No	: 37
Fotoğraf No	: 44
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 44 x 82 cm.
Atkı Sıklığı	: 16 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 16 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Ayşe Şen
Tarihi	: 50-60 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı, atkı ribsi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, rubi, lacivert, sütçükahverengi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk-doku efekti ile enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	:
--	
3. Kenar temizlemede	: --

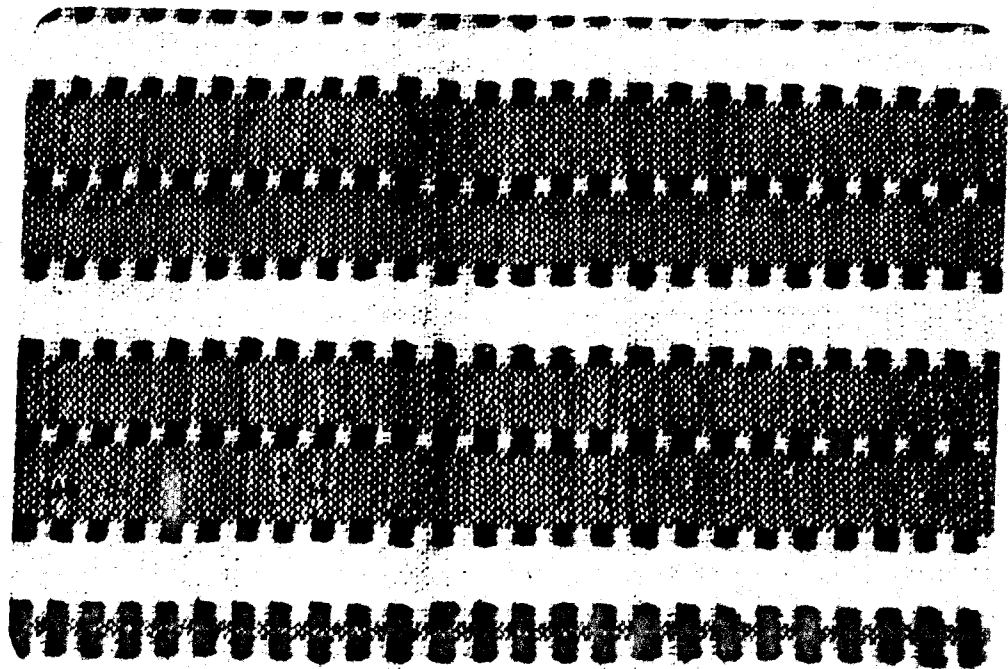
Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada****: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.**

Paralel bloklar halinde, bezayağı ve atkı ribsi tekniği ile simetrik biçimde, enine ince ve kalın çizgiler, peşkirin sadece karşılıklı iki kısa kenarında, yer almaktadır.

2. İşlemede**: --****3. Kenar temizlemede****: --****Ürün ile İlgili Notlar****: --**

Fotoğraf 44 : 37 no.lu peşkir.

Fotoğraf 44a : 37 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 38
Fotoğraf No	:
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 46 x 96 cm.
Atkı Sıklığı	: 28 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Melahat Benuğur
Tarihi	: 50-60 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik, ipek iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Pamuk iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı, atkı ribsi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Makine dikişi
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, çivit mavi, açık sarı
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk-doku efekti ile enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

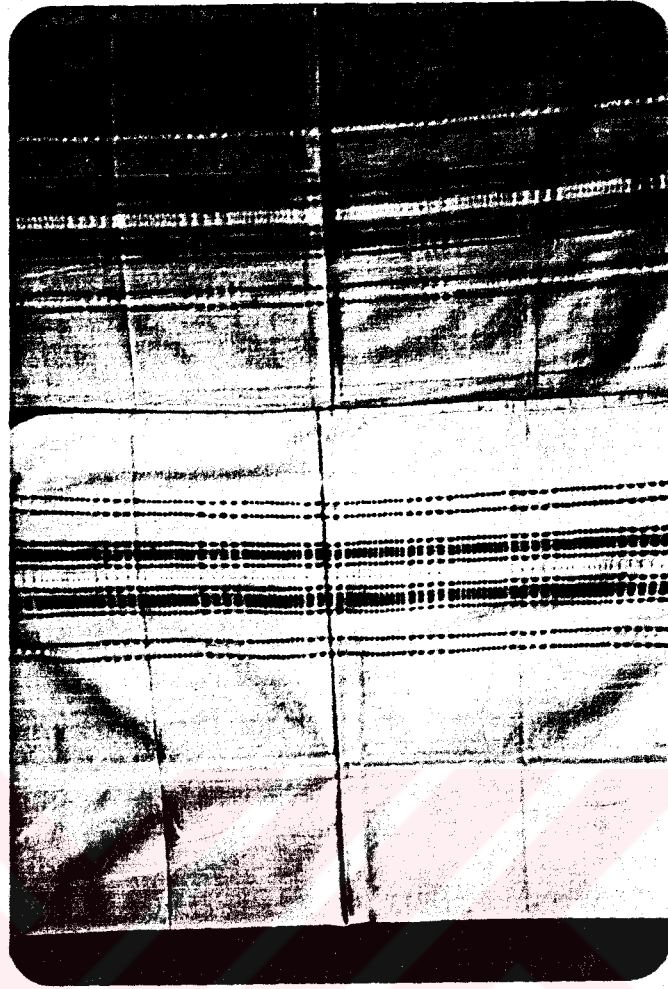
1. Dokumada : Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, paralel bloklar halinde simetrik olarak bezayağı atkı vırsı ile, enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.

2. İşlemede : --

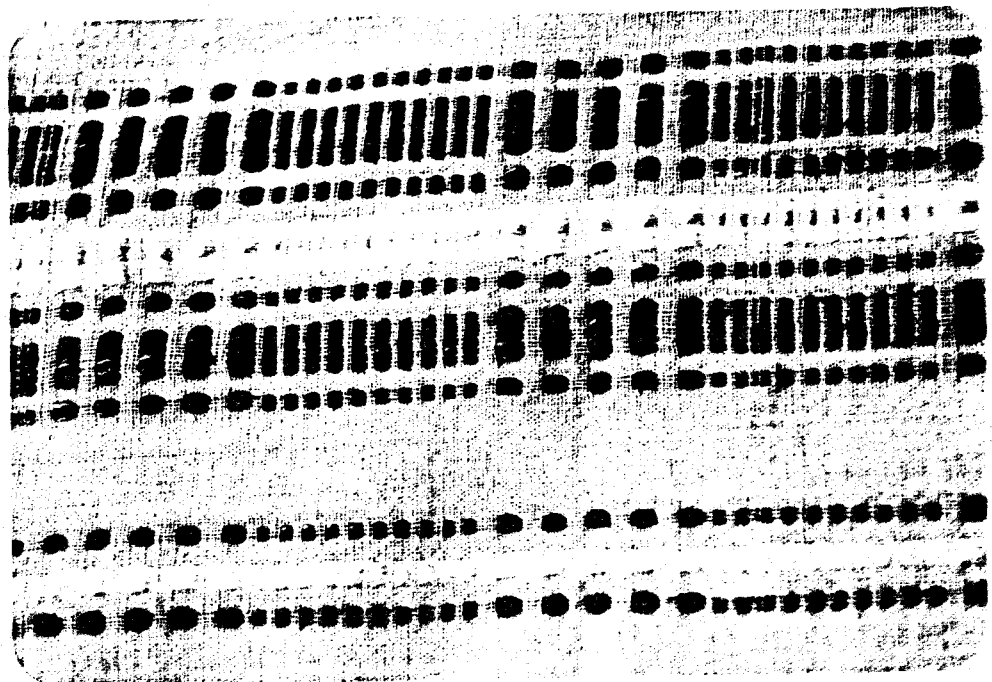
3. Kenar temizlemede : --

Ürün ile ilgili Notlar : --

Fotoğraf 45 : 38 no.lu peşkir.

Fotoğraf 45a : 38 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 39
Fotoğraf No	: 46
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 40 x 72 cm.
Atkı Sıklığı	: 15 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 15 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ayşe Şen
Tarihi	: 50 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı, atkı ribsi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, lacivert, rubi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk-doku efekti ile enine, ince ve kalın çizgiler oluş- turulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

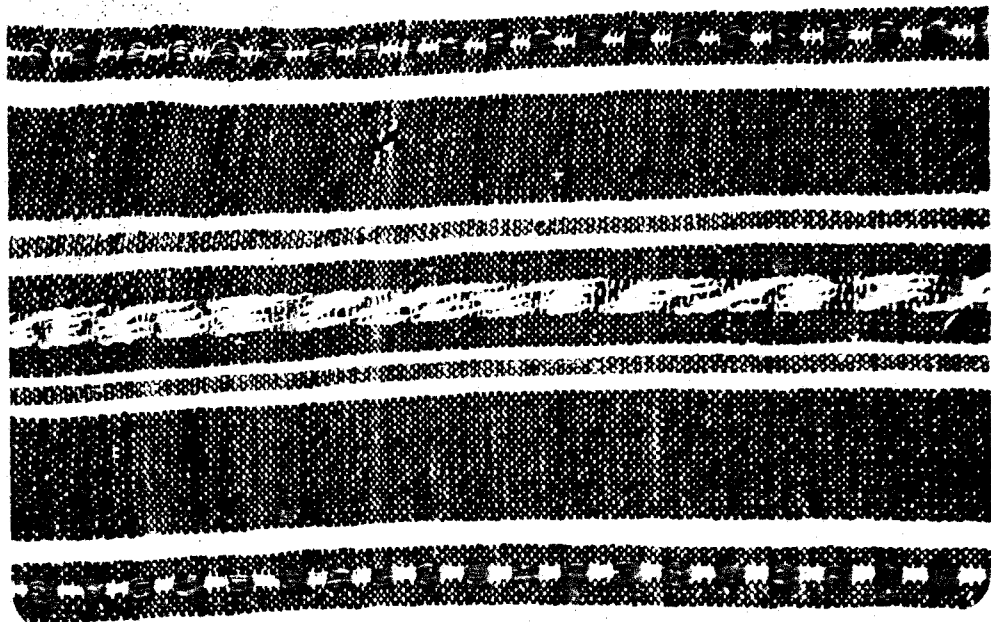
- 1. Dokumada :** Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, bezayağı ve atkı ribsi ile paralel bloklar halinde, ince ve kalın çizgilerden oluşan bordürün tam ortasında iki ayrı renk pamuk ipliği bükülerek atkı atılmış, böylece dokumaya farklı bir görünüm kazandırılmıştır.
- 2. İşlemede :** --
- 3. Kenar temizlemede :** --

Ürün ile ilgili Notlar : Sofrada peçete amacıyla kullanılmıştır.

Fotoğraf 46 : 39 no.lu peşkir.

Fotoğraf 46a : 39 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 40
Fotoğraf No	: 47
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 39 x 74 cm.
Atkı Sıklığı	: 15 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 15 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ayşe Şen
Tarihi	: 50 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı, atkı ribsi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, rubi, lacivert, sarı, hardal rengi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk-doku efekti ile enine, kalın ve ince çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi

:

1. Dokumada

: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, bezayağı ve atkı ribsi ile paralel bloklar halinde, ince ve kalın çizgilerden oluşan bordürün tam ortasında iki ayrı renk pamuk ipliği bükülerek atkı atılmış, böylece dokumaya farklı bir görünüm kazandırılmıştır.

2. İşlemede

: --

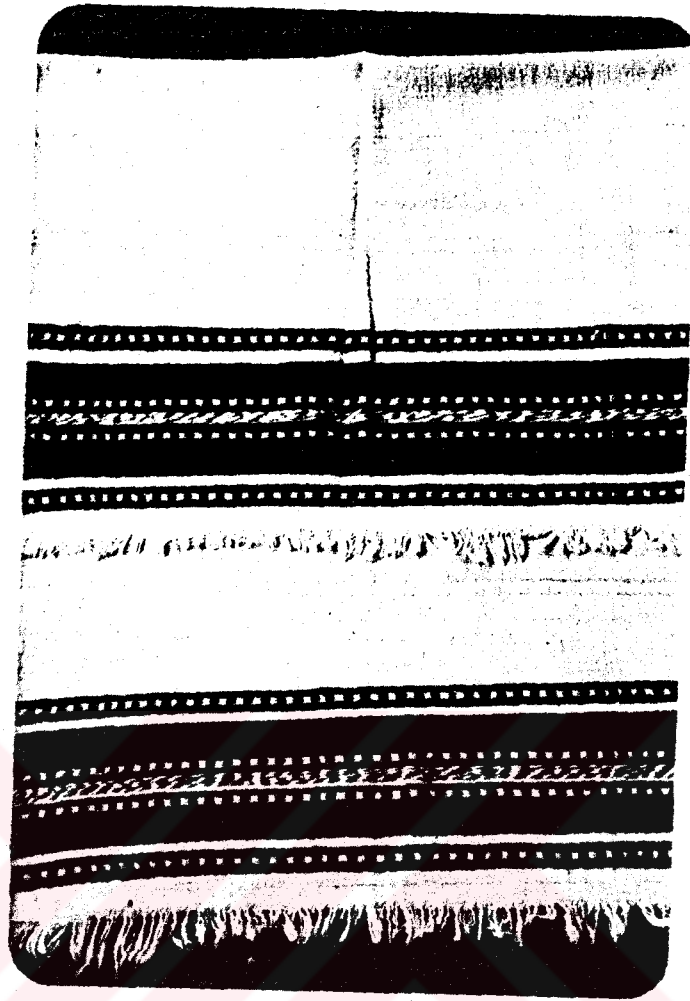
3. Kenar temizlemede

: --

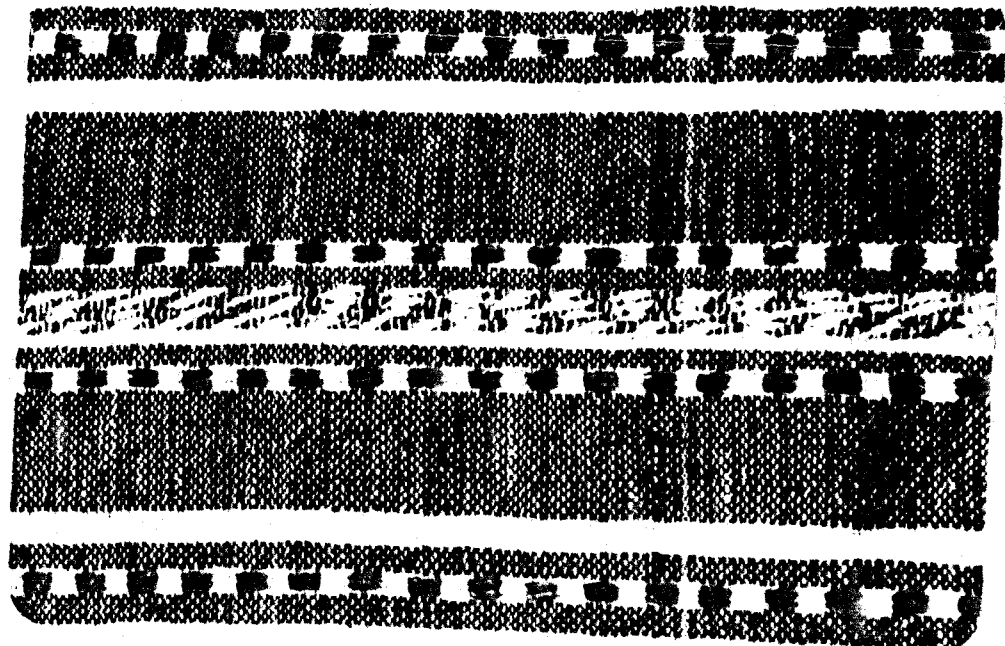
Ürün ile İlgili Notlar

: Sofrada peçete amacıyla kullanılmıştır.

Fotoğraf 47 : 40 no.lu peşkir.

Fotoğraf 47a : 40 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 41
Fotoğraf No	: 48
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 40 x 69 cm.
Atkı Sıklığı	: 16 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 15 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Melahat Benuğur
Tarihi	: 50 yıl öncesine ait (sahibi- nin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, sarı, mavi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk-doku efekti ile enine, kalın ve ince çizgiler oluş- turulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, sarı ağırlıklı, geri kalan kısmında ise mavi ağırlıklı paralel bloklar halinde bezayağı tekniği ile, enine ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.

2. İşlemede

: --

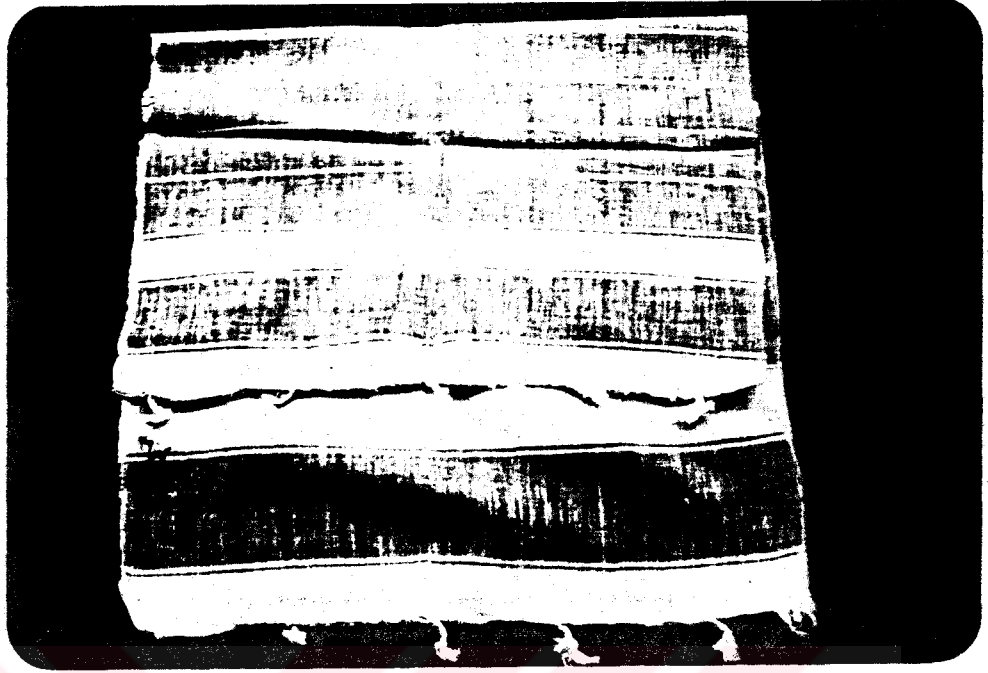
3. Kenar temizlemede

: --

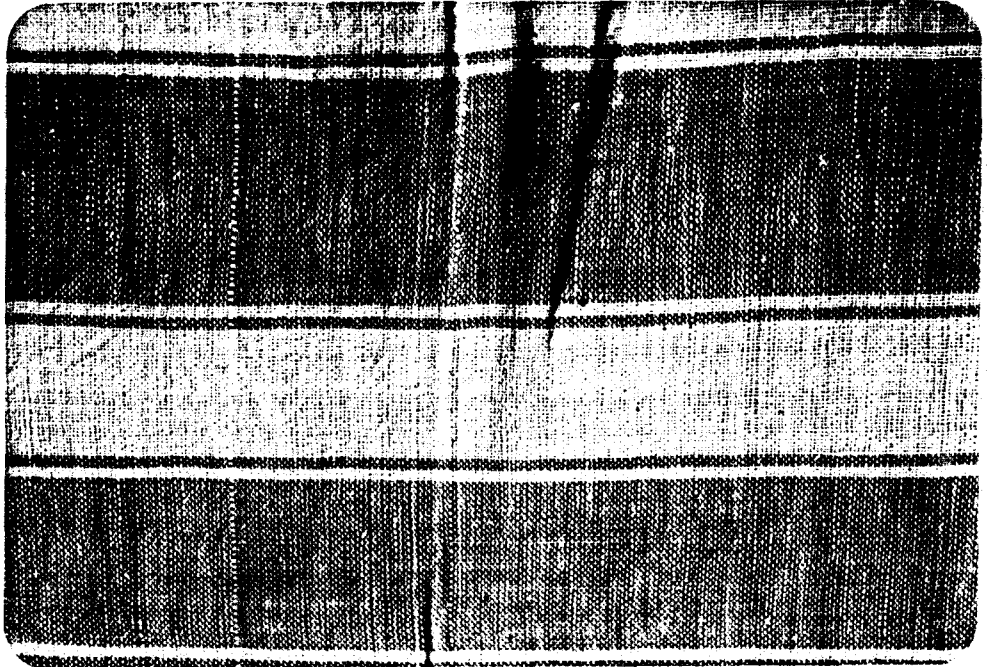
Ürün İle İlgili Notlar

: --

Fotoğraf 48 : 41 no.lu peşkir.

Fotoğraf 48a : 41 no.lu peşkirden detay.

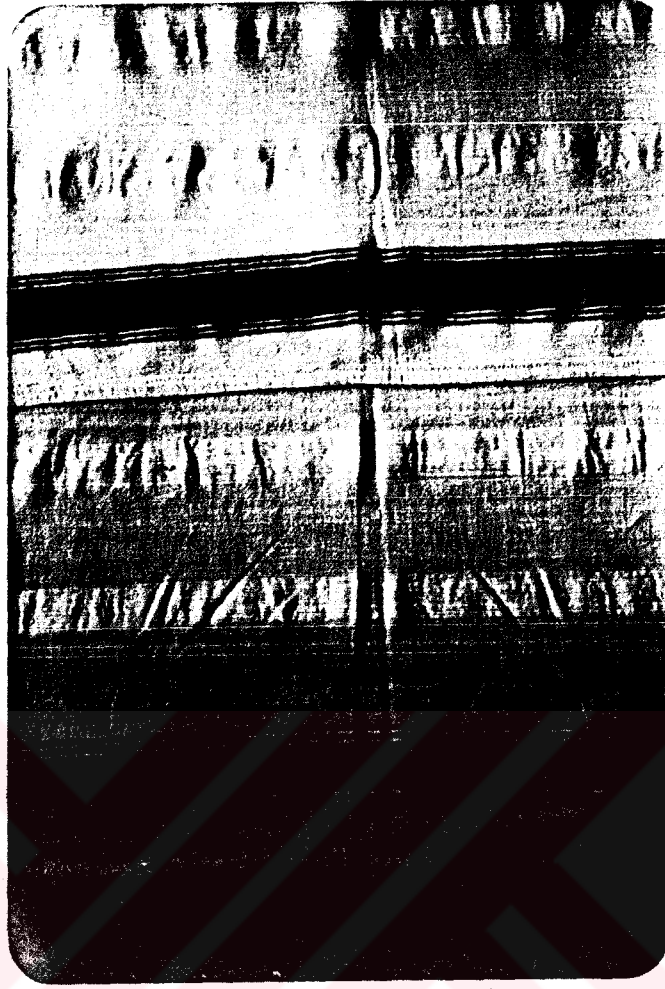
Örnek No	: 42
Fotoğraf No	: 49
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 37 x 80 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözüğü Sıklığı	: 28 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Melahat Benuğur
Tarihi	: 40 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Makine dikişi
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, mavi
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Beyaz
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk-doku efekti ile enine, ince ve kalın çizgiler oluş- turulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

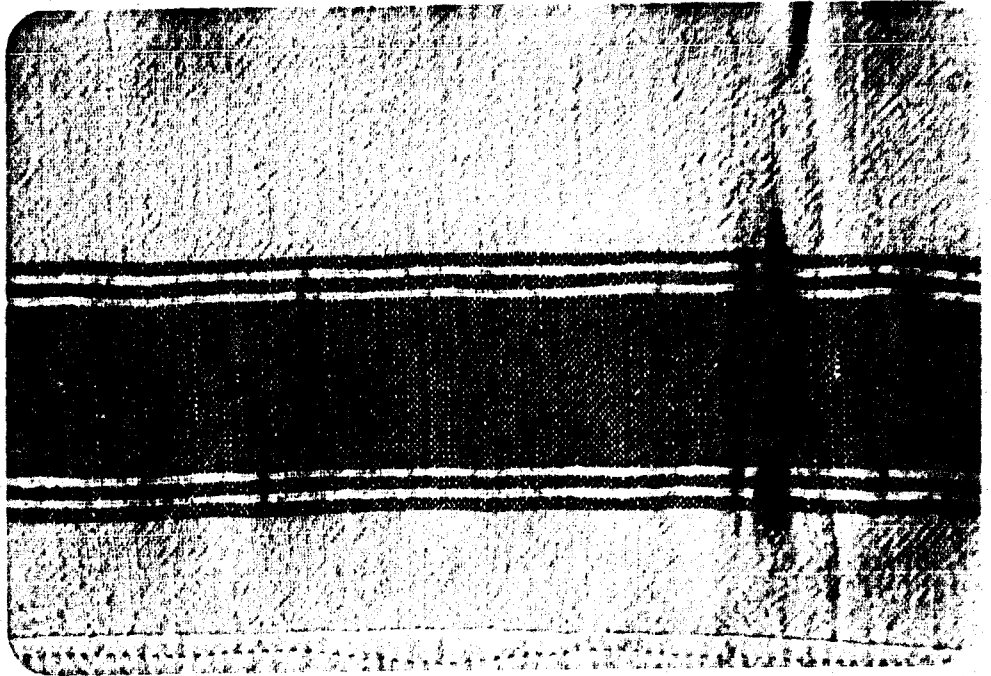
: Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, paralel bloklar halinde, simetrik olarak, bezayağı tekniği ile, enine ince ve kalın çizgiler dokumanın geri kalan yüzeyinde ise aynı renk kalın atkı ipliği kullanılarak, eşit aralıklarla aynı kalınlıkta enine çizgiler oluşturulmuştur.

2. İşlemede : --**3. Kenar temizlemede : --****Ürün ile ilgili Notlar : --**

Fotoğraf 49 : 42 no.lu peşkir.

Fotoğraf 49a : 42 no.lu peşkirden detay.

Örnek No	: 43
Fotoğraf No	: 50
Türü	: Peşkir
Boyutları	: 34 x 83 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 24 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Fikriye Erbek
Tarihi	: 40 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, rubi, lacivert
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dokumanın karşılıklı iki kısa kenarında renk-doku efekti ile enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

1. Dokumada : Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir. Peşkirin karşılıklı iki kısa kenarında, paralel bloklar halinde simetrik olarak bezayağı tekniği ile, enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.

2. İşlemede : --

3. Kenar temizlemede : --

Ürün ile ilgili Notlar : Yer sofrasında kullanılmak üzere dokunmuştur.

Fotoğraf 50 : 43 no.lu peşkir.

Fotoğraf 50a : 43 no.lu peşkirden detay.

4.3. Peştemallerin Teknik, Desen ve Folklorik Özellikleri.

Peştemal, geleneksel dokumalar içerisinde yer alan; dikdörtgen biçiminde, bele veya göğüs üzerine bağlanan, kullanıldığı yere ve ipliğine göre isim alan giyim eşyasıdır (Atalayer, 1985).

Esnaf peştemali, hamam peştemali ve kadınların sokağa çıkarken örtündükleri çar peştemaller olmak üzere 3 türdür (Koçu, 1969).

Peştemallerin ipek iplikle dokunmuş olanlarına futa denilmektedir. Futalar hamamda yada iş yaparken kullanılmaktadır. Hamamda kullanılan futalar diğer adıyla peştemaller kadınlarda, bir ucu göğüs üzerine getirilip tutturulur diğer ucu koltuk altına doğru sıkıştırılarak yerleştirilir, erkeklerde bele bağlanır. Erkeklerin iş yaparken kullandığı peştemaller bunun tam tersi önden arkaya doğru dolandırılıp iki ucu arkada bel üzerinde düğümlenir (Koçu, 1969).

Araştırmaya alınan peştemaller el dokuma tezgahında dokunmuş 5'i pamuklu 2'si ipekli olmak üzere 7 adettir. Örnek numarası verilen bu peştemallerin gözlem fişlerinde incelenen özelliklerine ait sonuçları, fotoğrafları çekilerek tespit edilen genel ve detay görüntüleri ve gerekli görülenlerinde desenlerine ait orijinal büyüklükteki çizimleri, ayrı ayrı şöyledir:

Örnek No	: 44
Fotoğraf No	: 51
Türü	: Peştemal
Boyutları	: 97 x 155 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 18 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Nurten Ürünay
Tarihi	: 100 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik, ipek iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakarlı dokuma
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik ve bitkisel bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk - Doku efekti ile farklı elyafı iplik kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler ve bitkisel motifler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Naturalist ve geometrik biçim -
lendirme gözlenmektedir.
Peştimalın karşılıklı iki kısa
kenarında, dal, yaprak ve çiçek
motiflerinden oluşmuş geniş bir
bordür ve geri kalan yüzeyinde,
paralel bloklar halinde, ince
çizgiler ve ana bordürün tekrarı
olan ince bordürlerden oluşmuş
biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: --

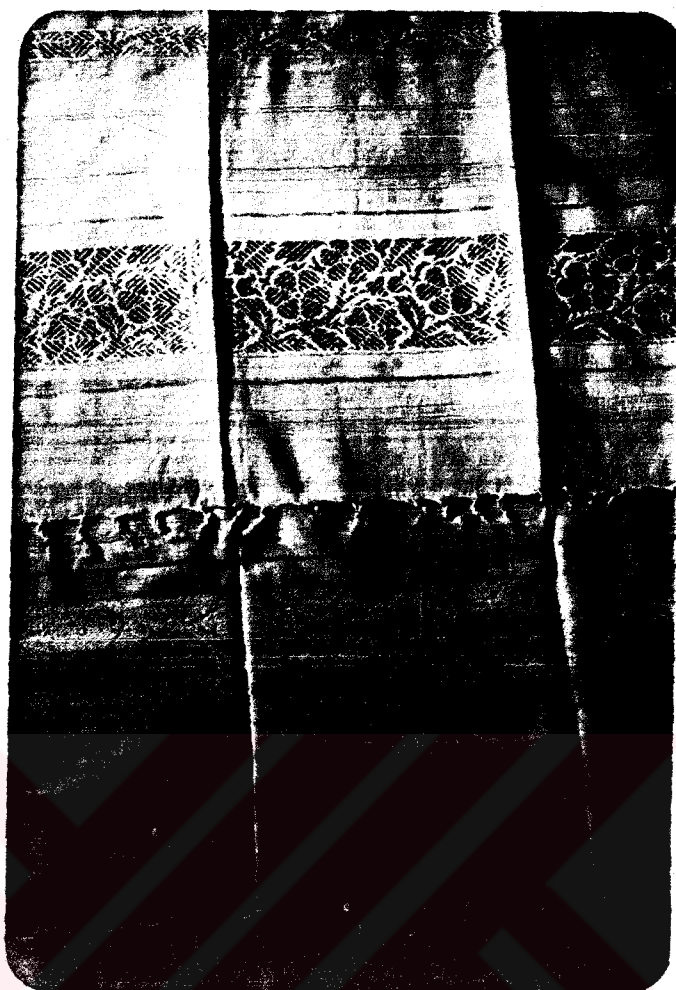
3. Kenar temizlemede

: Bükümlü, düğümlü saçak gözlenmek-
tedir.

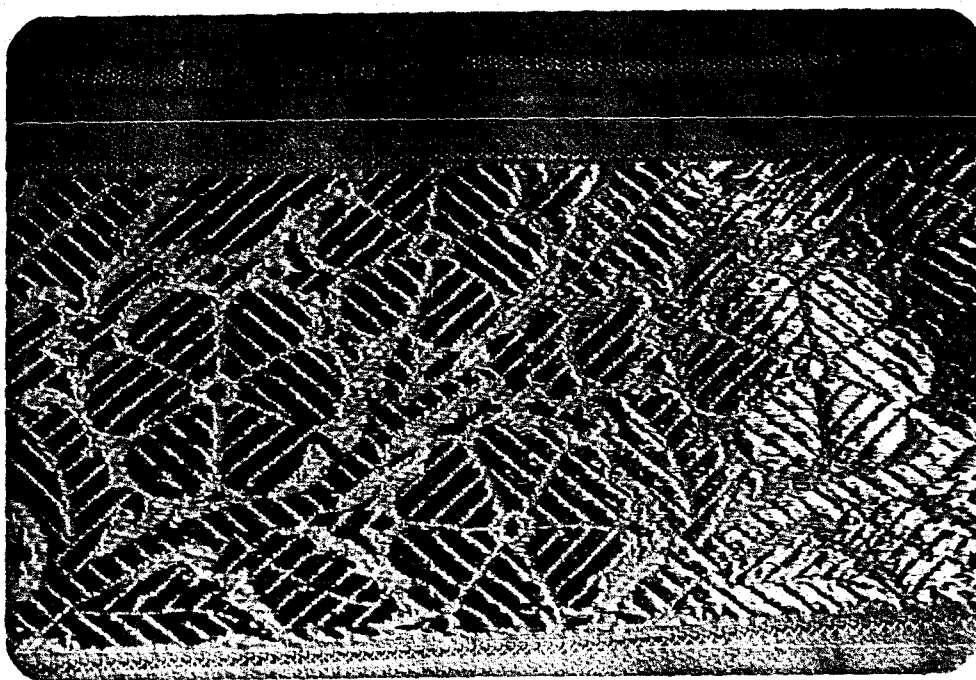
Ürün ile İlgili Notlar

: Bursalı kadınlar peştimali, ha-
mamda yıkanırken örtünmek ama-
cıyla kullanmaktadırlar.

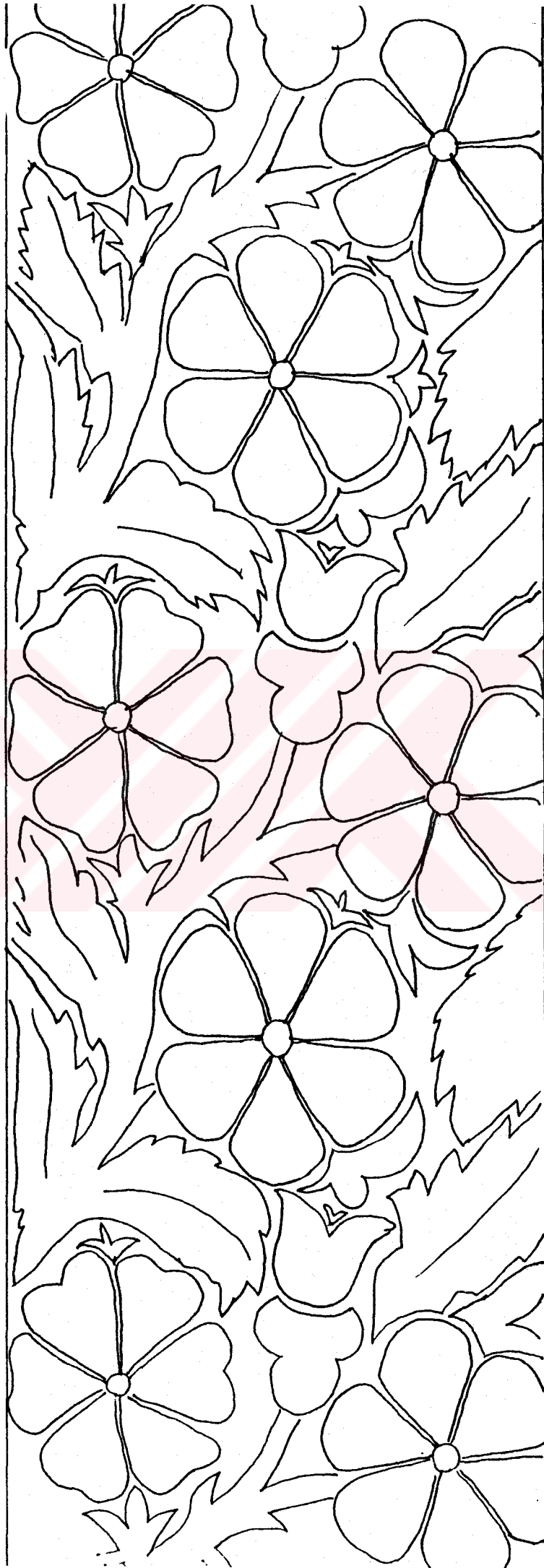

Fotoğraf 51 : 44 no.1u peştemal.

Fotoğraf 51a : 44 no.1u peştemalden detay.

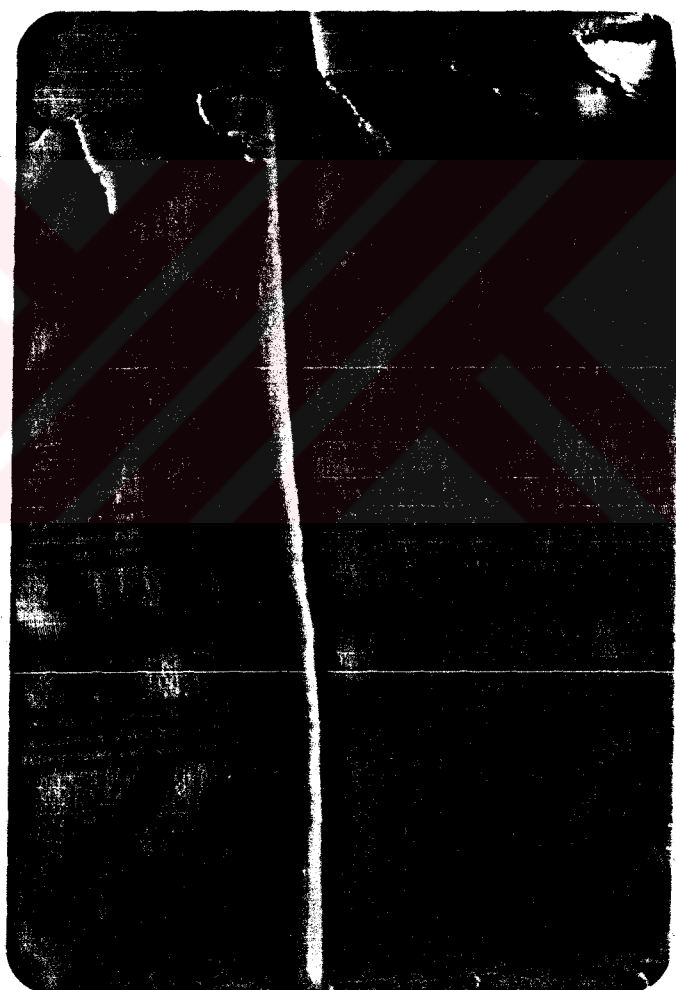
Örnek No	: 45
Fotoğraf No	: 52
Türü	: Peştemal
Boyutları	: 88 x 148 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 20 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Nurten Ürünay
Tarihi	: 70-80 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik, ipek iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı ve dimi dokuma
a)Atkı sıklığı	: 20 adet/cm.
b)Çözümlü sıklığı	: 20 adet/cm.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü - düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Bezayağı dokuma tekniği ile farklı elyafli iplik kullanılarak enine, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

- 1. Dokumada :** İpek iplik ile, paralel bloklar halinde, enine, ince ve kalın çizgilerden oluşan, geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
- 2. İşlemede :** --
- 3. Kenar temizlemede :** Bükümlü - düğümlü saçak gözlenmektedir.

Ürün ile ilgili Notlar : --

Fotoğraf 52 : 45 no.lu peştemal.

Örnek No	: 46
Fotoğraf No	: 53
Türü	: Peştemal
Boyutları	: 93 x 150 cm.
Atkı Sıklığı	: 20 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 22 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel kolleksiyon. Gül Subaşı
Tarihi	: 60 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakarlı dokuma
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Mavi, beyaz
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik ve bitkisel bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk, doku efekti ile; ince ve kalın çizgiler ve bitkisel motifler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Naturalist ve geometrik biçim -
lendirme gözlenmektedir.
Peştemalın karşılıklı iki kısa
kenarında, dal, yaprak ve çiçek
motiflerinden oluşmuş geniş bir
bordür ve geri kalan yüzeyinde,
ise paralel bloklar halinde, in-
ce çizgiler ve ana bordürün tek-
rarı olan ince bordürlerden oluş-
muş biçimlendirme gözlenmektedir.

2. İşlemede

: --

3. Kenar temizlemede

: Bükümlü, düğümlü saçak gözlenmek-
tedir.

Ürün ile ilgili Notlar

: --

Fotoğraf 53 : 46 no.lu peștemal.

Örnek No	: 47
Fotoğraf No	: 54
Türü	: Peştemal
Boyutları	: 95 x 157 cm.
Atkı Sıklığı	: 16 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 18 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Seher Başaran
Tarihi	: 30 yıl öncesine ait (sahibi- nin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik, floş iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakarlı dokuma
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Bükümlü, düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik ve bitkisel bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk, doku efekti ile; farklı elyafli iplik kullanılarak e- nine, ince ve kalın çizgiler ve bitkisel motifler oluşturu- lmıştır.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Naturalist ve geometrik biçim -
lendirme gözlenmektedir.
Peştemalın karşılıklı iki kısa
kenarında, dal, yaprak ve çiçek
motiflerinden oluşmuş geniş bir
bordür ve geri kalan yüzeyinde,
ise paralel bloklar halinde, in-
ce çizgiler ve ana bordürün
tekrarı olan ince bordürlerden
oluşmuş biçimlendirme gözlenmek-
tedir.

2. İşlemede

: --

3. Kenar temizlemede

: Bükümlü, düğümlü saçak gözlenmek-
tedir.

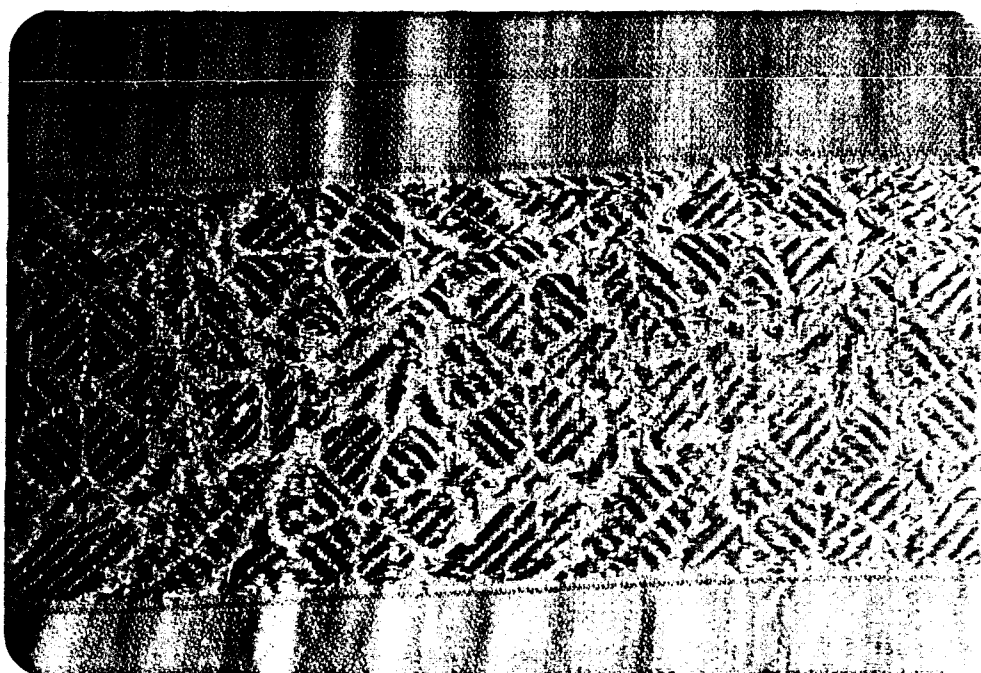
Ürün ile İlgili Notlar

: --

Fotoğraf 54 : 47 no.lu peştemal.

Fotoğraf 54a : 47 no.lu peştemalden detay.

Örnek No	: 48
Fotoğraf No	: 55
Türü	: Peştemal
Boyutları	: 90 x 148 cm.
Atkı Sıklığı	: 16 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 16 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ahmet Akgeydi
Tarihi	: 20 yıl öncesine ait (sahibi- binin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik, floş iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakarlı dokuma
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Bükümsüz düğümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik ve bitkisel bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk, doku efekti ile; farklı elyafli iplik kullanılarak e- nine, ince ve kalın çizgiler ve bitkisel motifler oluşturu- lmıştır.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :**1. Dokumada**

: Naturalist ve geometrik biçim -
lendirme gözlenmektedir.
Peştemalin karşılıklı iki kısa
kenarında, dal, yaprak ve çiçek
motiflerinden oluşmuş geniş bir
bordür ve geri kalan yüzeyinde,
ise paralel bloklar halinde, in-
ce çizgiler ve ana bordürün
tekrarı olan ince bordürlerden
oluşmuş biçimlendirme gözlenmek-
tedir.

2. İşlemede

: --

3. Kenar temizlemede

: Dügümlü saçak gözlenmektedir.

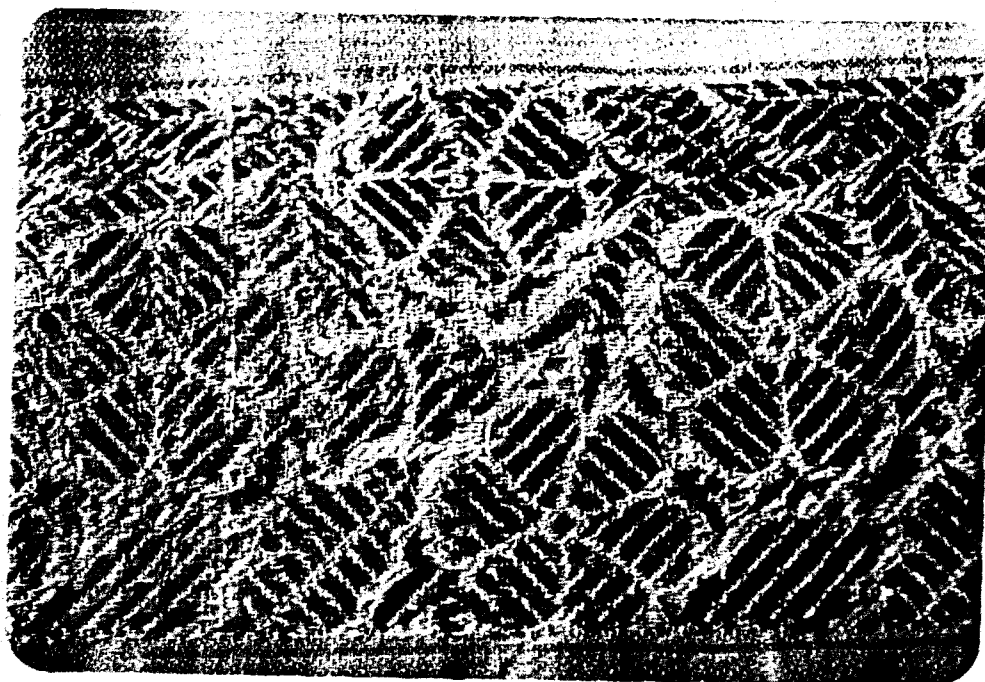
Ürün İle İlgili Notlar

: Bursalı kadınların hamamda kuru-
lanmak yada yıkanırken örtünmek
amacıyla dolayarak kullanmış ol-
dukları peştemal.

Fotoğraf 55 : 48 no.lu peştemal.

Fotoğraf 55a : 48 no.lu peştemalden detay.

Örnek No	: 49
Fotoğraf No	: 56
Türü	: Peştemal
Boyutları	: 106 x 146 cm.
Atkı Sıklığı	: 24 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 26 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa Özel koleksiyon. Saide Yüksel
Tarihi	: 140 yıl öncesine ait (sahibinin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: İpek iplik, klaptan
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Püskül
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Gül kurusu, sklamen, hardal rengi, bej, türbe yeşili, kırmızı, siyah, sarı klaptan.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Sklamen
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme, bitkisel bezeme.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk, doku efekti ile enine ve boyuna, ince ve kalın çizgiler oluşturulmuştur. Karşılıklı iki uzun kenarda atlamalı sıralamalarla oluşturulan kalın ve ince çizgilerin keşiştiği yerlerde ekoseler göze çarpmaktadır.

Peştemalin desenlendirilmesinde; bezayağı dokumanın arasına, farklı renkteki gözgü ve atkı ipliklerinin dışında, klaptanla, 3 üst 1 alt dokuma sisteminde geometrik ve bitkisel, desenler oluşturulmuştur.

2. İşlemede : --

3. Kenar temizlemede : --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

1. Dokumada : Realist ve geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.

Peştemalin karşılıklı iki uzun kenarında enine ve boyuna, paralel bloklardan oluşan ekosele biçimlendirme; karşılıklı iki kısa kenarının orta kısmında ise enine, paralel bloklardan oluşan çizgili biçimlendirme gözlenmektedir.

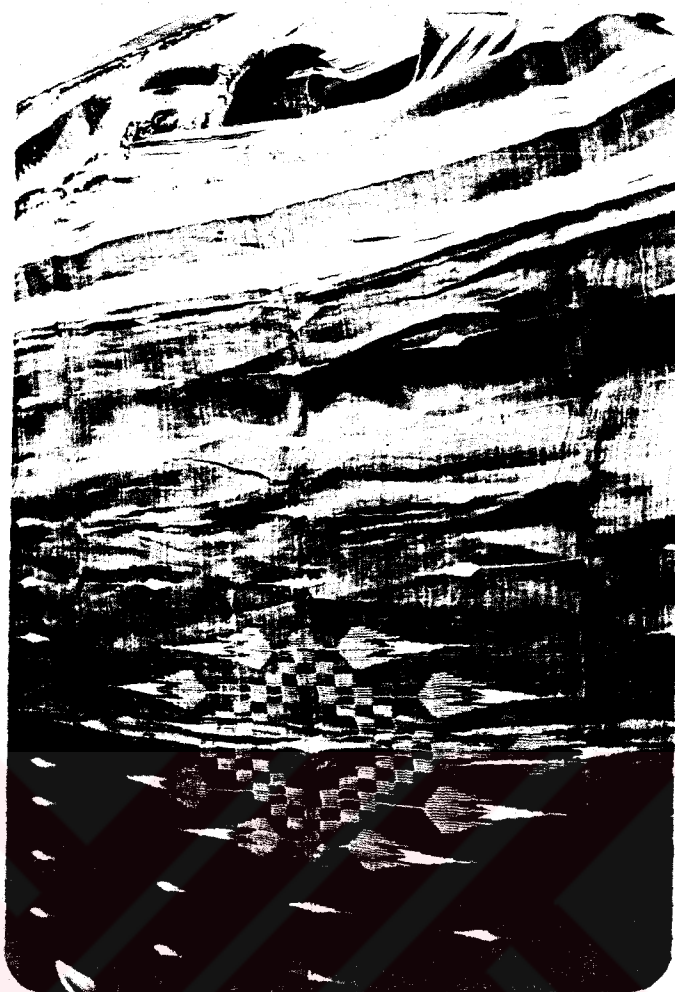
Peştemalin orta kısmında ; dikdörtgenlerden oluşan geometrik bezemenin etrafında lale motifleri ve serpme lale goncaları göze çarpmaktadır.

2. İşlemede : --

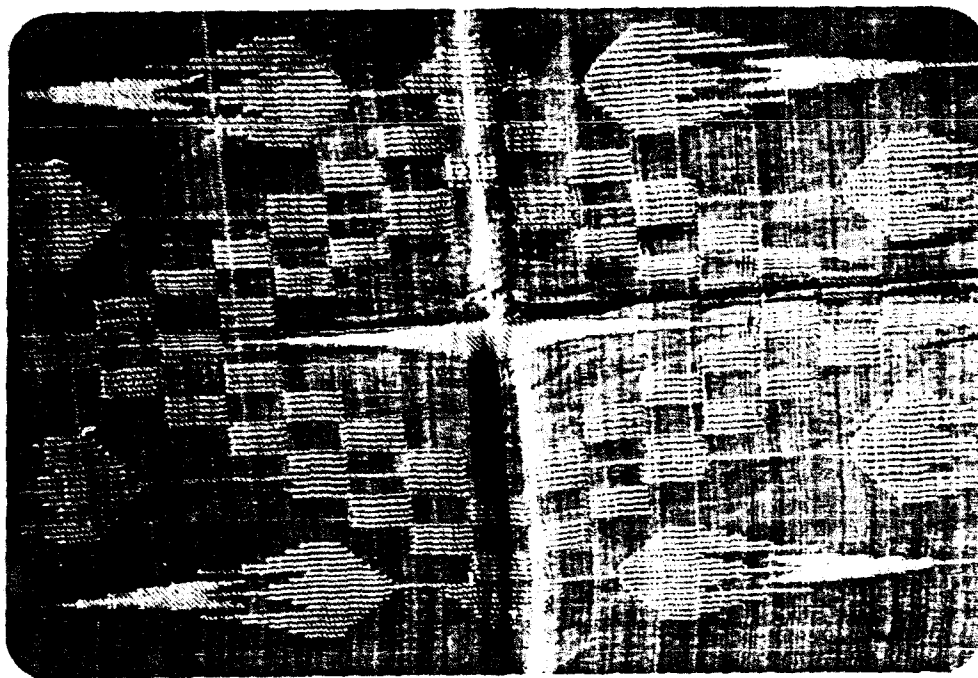
3. Kenar temizlemede : --

Ürün ile İlgili Notlar

: Yörede futa da denilen, dokuma - sında ipek iplik ve klaptan kullanılmış bu peştemalin, hamamda, hamam havlusunun üzerine veya hamamdan çıkıp kurulandıktan sonra, giysileri giymeden, dinlenme esnasında göğüs üzerinde bağlandığına dair bilgi edinilmiştir.

Fotoğraf 56 : 49 no.lu peştemal.

Fotoğraf 56a : 49 no.lu peştemalden detay.

Örnek No	: 50
Fotoğraf No	: 57
Türü	: Peştemal
Boyutları	: 108 x 165 cm.
Atkı Sıklığı	: 24 adet/cm.
Çözümlü Sıklığı	: 26 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. İris Oktar
Tarihi	: 120 yıl öncesine ait (sahibi- nin ifadesine göre)
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: İpek iplik
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: İpek iplik
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Bezayağı
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Baskı dikiş.
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Acı sarı, sklamen, siyah.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Acı sarı.
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Renk, doku efekti ile kalın ve ince çizgiler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --

Birimlerin Biçimlendirilmesi :

1. Dokumada : Geometrik biçimlendirme gözlenmektedir.
Paralel bloklar halinde enine ince ve kalın çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme gözlemlenmektedir.

2. İşlemede : --

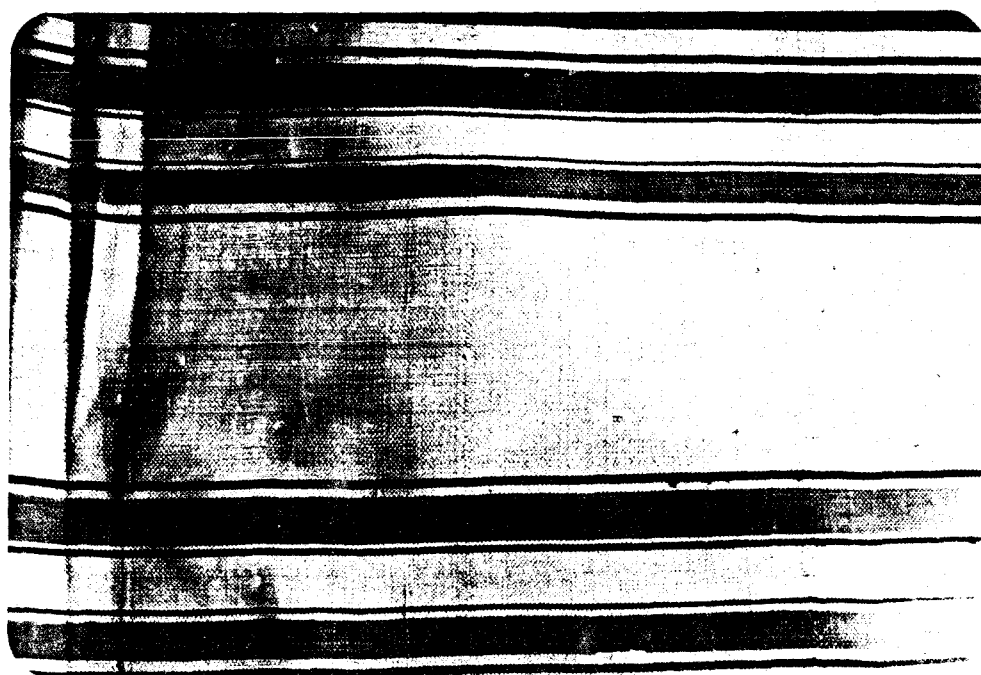
3. Kenar temizlemede : --

Ürün ile ilgili Notlar : --

Fotoğraf 57 : 50 no.lu peştemal.

Fotoğraf 57a : 50 no.lu peştemalden detay.

4.4. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Renkleri, Boyutları, Atkı ve Çözüğü Sıklıkları ve Üretim Tarihleri.

4.4.1. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin, Dokuma, İşleme ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılan Renkler.

Araştırma kapsamına alınmış olan 14 havlunun dokumasının rengi ipliklerinin elyafına ait olan beyazdır. İşlemelerinde ve kenar temizlemelerinde kullanılmış olan renkler tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1 : Havluların İşlemelerinde ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılmış Renkler.

Renkler	İşlemede		Kenar Temizlemede	
	n	%	n	%
Bordo	3	23.07	-	-
Rubi	1	7.69	-	-
Kırmızı	1	7.69	-	-
Koyu pembe	1	7.69	-	-
Pembe	1	7.69	-	-
Çingene pembe	1	7.69	-	-
Mor	2	15.38	-	-
Eflatun	1	7.69	-	-
Turkuaz	1	7.69	-	-
Koyu mavi	1	7.69	-	-
Mavi	3	23.07	-	-
Açık sarı	1	7.69	1	7.69
Sarı	2	15.38	-	-
Yavruağzı	3	23.07	-	-
Sütlükahverengi	1	7.69	-	-
Açık kahverengi	1	7.69	-	-
Kurmay rengi	2	15.38	-	-
Nefti	2	15.38	-	-
Ördekbaşı yeşili	1	7.69	-	-
Yeşil	1	7.69	-	-
Yağ yeşili	4	30.76	-	-
Sabun yeşili	1	7.69	-	-
Fıstık yeşil	2	15.38	-	-
Açık yeşil	1	7.69	-	-
Sarı sim	4	30.76	1	7.69
Sarı klaptan	2	15.38	-	-
Sarı kırma tel	3	23.07	-	-
Beyaz	1	7.69	9	69.73
Beyaz sim	1	7.69	-	-
Bej	1	7.69	-	-

Araştırma kapsamına alınmış 14 havlunun dokumasına ait iplikler elyafın doğal rengi olan beyaz haliyle kullanılmıştır. 13 işlemeli havlunun işlemelerinde % 30.76 oranıyla sarı sim, % 30.76 oranıyla yağ yeşili kullanılmıştır. Bu değerlerden % 23.07 oranıyla bordo, % 23.07 oranıyla mavi, % 23.07 oranıyla yavruağzı, % 23.07 oranıyla sarı kırma tel, % 15.38 oranıyla mor, % 15.38 oranıyla sarı, % 15.38 oranıyla kurmay rengi, % 15.38 oranıyla nefti, % 15.38 fıstık yeşili, % 15.38 oranıyla sarı klaptanın ayrıca eşit oranlarla (% 7.69) diğer farklı renklerin varlığı gözlenmektedir.

Araştırmaya alınan 29 peşkirin dokuma, işleme ve kenar temizlemelerinde kullanılan renklere ait değerler tablo 2'de sunulmuştur.

**Tablo 2 : Peşkirlerin Dokuma, İşleme ve Kenar Temizlemele-
rinde Kullanılan Renkler.**

Renkler	Dokumada		İşlemede		Kenar Temizlemede	
	n	%	n	%	n	%
Beyaz	28	96.55	-	27.27	18	94.74
Rubi	5	17.24	6	27.27	-	-
Kırmızı	-	-	2	9.09	-	-
Bordo	-	-	2	9.09	-	-
Koyu pembe	-	-	3	13.63	-	-
Pembe	-	-	4	18.18	1	2.63
Açık pembe	-	-	2	9.09	-	-
Gülkurusu	-	-	1	4.54	-	-
Vişne çürüğü	-	-	1	4.54	-	-
Karadut rengi	-	-	1	4.54	-	-
Mor	-	-	3	13.63	-	-
Sklamen	-	-	4	18.18	-	-
Eflatun	-	-	1	4.54	-	-
Leylak rengi	-	-	2	9.09	-	-
Lacivert	4	13.79	2	9.09	-	-
Kobalt mavi	-	-	1	4.54	-	-
Çivit mavi	1	3.44	3	13.63	-	-
Saks mavi	-	-	1	4.54	-	-
Koyu mavi	-	-	7	31.81	-	-
Cam göbeği	-	-	1	4.54	-	-
Mavi	1	3.44	2	9.09	-	-
Acık mavi	-	-	7	31.81	-	-
Gri mavi	-	-	2	9.09	-	-
Koyu yeşil	-	-	1	4.54	-	-
Haki	-	-	2	9.09	-	-
Yeşil	-	-	4	18.18	-	-
Açık yeşil	-	-	1	4.54	-	-
Fıstık yeşili	-	-	3	13.63	-	-
Yağ yeşili	-	-	10	45.45	1	2.63
Sabun yeşili	-	-	1	4.54	-	-
Nefti	-	-	4	18.18	-	-
Sütlü kahverengi	1	3.44	3	13.63	-	-
Taba	-	-	2	9.09	-	-
Yavruağzı	-	-	16	72.72	-	-
Tarçın rengi	-	-	2	9.09	-	-
Kavuniçi	-	-	2	9.09	-	-
Turuncu	-	-	3	13.63	-	-
Kayısı rengi	-	-	1	4.54	-	-
Hardal	1	3.44	3	13.63	-	-
Acı sarı	-	-	2	9.09	-	-
Sarı	1	3.44	2	9.09	-	-
Acık sarı	1	3.44	1	4.54	-	-
Saman sarısı	-	-	1	4.54	-	-
Bej	-	-	4	18.18	-	-
Kurmay rengi	-	-	10	45.45	-	-
Siyah	-	-	4	18.18	-	-
Sarı sim	-	-	2	9.09	-	-
Sarı Klaptan	-	-	6	27.27	-	-
Sarı kırma tel	-	-	10	45.45	-	-

Tablo 2'ye göre peşkirlerin dokumasında beyaz (ki bu beyaz dokunan ipliğin elyafın rengidir.) yoğunluktadır. (% 96.55). Beyazı % 17.24 oranıyla rubi, % 13.79 oranıyla lacivert ve eşit oranlarla (%3.44) çivit mavi, mavi, sütlü-kahverengi, hardal, sarı ve açık sarı izlemektedir. Peşkirlerin işlemlerinde % 72.72 oranıyla yavruağzı başta gelmekte bunuda sırasıyla eşit oranlarla (%45.45) yağ yeşili, kurmay rengi, sarı kırma tel, bunlarıda eşit oranlarla (%31.81) açık ve koyu mavi izlemekte olup diğer farklı renkler daha az oranlarda kullanılmış bulunmaktadır. Peşkirlerin kenar temizlemelerinde yoğunluk (%94.74) beyaz renktedir. Beyazı eşit oranlarla (% 2.63) pembe ve yağ yeşili izlemektedir.

Tablo 2'de peşkirlerin dokumalarında beyaz , işlemlerinde yavruağzı , kenar temizlemelerinde ise yine beyaz rengin yoğunlukta kullanılmış olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya alınan 7 peştemalin dokumalarında ve işlemelerinde kullanılan renklere ait değerler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3 : Peştemallerin Dokumalarında ve Kenar Temizlemelerinde Renkler.

Renkler	Dokumada		Kenar Temizlemede	
	n	%	n	%
Beyaz	5	71.42		
Siyah	1	14.28		
Kırmızı	1	14.28		
Gölkurusu	1	14.28		
Sklamen	1	14.28	1	14.28
Hardal rengi	1	14.28		
Açık sarı	1	14.28	1	14.28
Saks mavi	1	14.28		
Mavi	1	14.28		
Türbe yeşili	1	14.28		
Bej	1	14.28		
Sarı klaptan	1	14.28		

Peştemallerin dokumalarında havlu ve peşkirlerde olduğu gibi ipliğin elyafının rengi olan beyaz yoğunlukta-
dır. (%71.42). Kenar temizlemeli iki peştemalin birinde
sklamen diğerinde açık sarı kullanılmıştır.

Araştırma materyalini oluşturan 14 havlu, 29 peşkir
ve 7 peştemalin dokumalarının, işlemelerinin ve kenar te-
mizlemelerinin ipliklerine ait renkleri ve bu renklerin
ürüne etkileri ayrı ayrı verilmiştir.

Bu fişlerden, 14 havlunun tamamının dokumasında
bulunan atkı-çözü ve ilme iplikleri beyaz; işlemeli olan
13 havlunun (Örnek No: 1-9,11-14) işlemelerinde değişik
renkte; 29 peşkirden tamamının çözgüsünde beyaz renkli
iplik, işlemesiz olup sadece atkısında renkli iplik kulla-
nılarak desenlendirilmiş olan 7 peşkirin, atkısında
(Örnek No:37-44) yoğunluk sırasına göre beyaz, mavi, kır-
mızı ve sarı rengin değişik tonlarında olan iplik; işleme-
li olanların ise yalnız atkısında veya hem atkısında hem
çözgüsünde elyafına bağımlı beyaz renkte iplik, işlemele-

rinde ise havlularda olduğu gibi değişik renklerde iplik; peştemaller jakar desenli bir ürünün (Örnek No:46) sadece jakarlı dokumasının atkısında mavi renkli, diğer taraflarının atkılarında ve tüm çizgilerinde elyafın doğal rengine bağımlı beyaz; futa adı verilen iki örneğin(Örnek No: 49-50) çözgüsünde sklamen rengin kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.4.2. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Boyutları, Atkı ve Çözümlü Sıklıkları.

Araştırmaya alınan havlu, peşkir ve peştemalin boyutlarına ilişkin veriler ayrı ayrı değerlendirilerek Tablo 4'de, sunulmuştur.

Tablo 4 : Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Boyutları (cm).

Ürün Çeşidi		n	$\bar{x}$	$\pm S \bar{x}$	% V	En az	En çok
Hamam Havlusu	En	6	92.33 $\pm$ 4.6595		12.36	78	104
	Boy	6	151.17 $\pm$ 0.5426		0.88	150	153
Yüz Havlusu	En	8	51.50 $\pm$ 0.5000		2.75	48	52
	Boy	8	103.63 $\pm$ 4.2424		11.58	78	115
Peşkir	En	29	49.86 $\pm$ 1.7404		18.80	34	73
	Boy	29	116.66 $\pm$ 6.4920		29.97	72	197
Peştemal	En	7	96.71 $\pm$ 2.8926		7.91	88	108
	Boy	7	152.71 $\pm$ 2.5422		4.40	146	165

Bu tabloda havlular kullanım yerine bağımlı olarak boyut değişikliğinden dolayı hamam havlusu ve yüz havlusu olarak iki grup, diğerleri ise tek grup halinde görülmektedir.

Sahiplerinin ifadelerine göre araştırmaya alınan 14 havlunun 6'sı (%42.86) hamam havlusu, 8'ide (%57.24) yüz havlusudur. Tablo 1'de görülen değerlerde bunu desteklemekte ve boyut incelemesi bakımından bunların ayrı grup halinde ele alınmasının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Hamam havlularının 78-104 cm. arasında değişen enleri, ortalama 92.33 ± 4.6595 cm., 150-153 cm. arasında değişen boyları ortalama 151.17 ± 0.5426 cm.; yüz havlularının 48-52 cm. arasında değişen enleri ortalama 51.50 ± 0.5000 cm. 78-115 cm. arasında değişen boyları ortalama 103.63 ± 4.2424 cm. dir.

Peşkirlerin 34-73 cm. arasında değişen enleri, ortalama 49.86 ± 1.7404 cm.; 72-197 cm arasında değişen boyları ortalama 116.66 ± 6.4920 cm.'dir.

Peştemallerin 88-108 cm. arasında değişen enleri 96.71 ± 2.8926 cm., 146-165 cm. arasında değişen boyları 152.71 ± 2.5422 cm.'dir.

Bu tablodan en ve boy ölçülerinin en az ve en çok değerler arasındaki farklılıklar daha açık bir ifadeyle hamam havlusu ve yüz havlusu grupları içersindeki en ve boy değerlerinin yakın fakat farklı değerler göstermesi ki bunu varyasyon emsalleride desteklemektedir; bunların el dokuması olduğunu vurgular niteliktedir.

Genel olarak hamam havlularının boyutları 90-150, yüz havlularının da 50-100 cm.'dir. Bu değerlere göre hamam havlularının boyu, eninin 1,5 katı; yüz havlularının ise boyu eninin iki katıdır diyebiliriz. Peşkirin boyutları 50-135, peştemalların da 100-150 cm.'dir. Bu değerlerden; peşkirlerin boyu, eninin 2,5 katı; peştemalların ise boyu eninin 1,5 katıdır sonucuna varmak mümkündür.

Araştırmaya alınan havlu, peşkir ve peştemallerin dokumalarında bulunan atkı ve çözümleri sıklıklarına ilişkin veriler değerlendirilerek Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5 : Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Atkı-Çözüğü Sıklığı
(adet/cm)

Ürün Çeşidi		n	$\bar{x} \pm S \bar{x}$	% V	En az	En çok
Havlu	Atkı	14	19.93 $\pm$ 0.5494	10.31	15	22
	Çözüğü	14	21.71 $\pm$ 0.2658	4.61	20	24
Peşkir	Atkı	29	18.62 $\pm$ 0.8296	23.99	11	28
	Çözüğü	29	19.03 $\pm$ 0.7917	22.40	14	28
Peştamal	Atkı	7	20.00 $\pm$ 1.2344	16.33	16	24
	Çözüğü	7	20.86 $\pm$ 1.5028	19.06	16	26

Tablo 5'den havluların 15-22 adet/cm. arasında değişen atkı sıklıklarının ortalama değeri 19.93 $\pm$ 0.5494 varyasyon emsali %10.31; 20-24 adet/cm. arasında değişen çözüğü sıklıklarının ortalama değeri 21.71 $\pm$ 0.2658 varyasyon emsali ise %4.61'dir. Peşkirlerin 11-28 adet/cm. arasında değişen atkı sıklıklarının ortalama değeri 18.62 $\pm$ 0.8296 varyasyon emsali %23.99; 14-28 adet/cm. arasında değişen çözüğü sıklıklarının ortalama değeri 19.03 $\pm$ 0.7917 varyasyon emsali ise %22.40'dır. Peştemallerin 16-24 adet/cm. arasında değişen atkı sıklıklarının ortalama değeri 20.00 $\pm$ 1.2344 varyasyon emsali %16.33; 16-26 adet/cm. arasında değişen çözüğü sıklıklarının ortalama değeri 20.86 $\pm$ 1.5028 varyasyon emsali ise %19.06'dır.

Bu değerlerden; havlularda ortalama atkı sıklığının 20, çözüğü sıklığının 22; peşkirlerde ortalama atkı ve çözüğü sıklığı 19; peştemallerde ortalama atkı sıklığı 20, çözüğü sıklığı 21 adet/cm.'dir genellemesi yapılabilir. Ayrıca genel olarak dokumalarda söylendiği gibi bu ürünlerin çözüğü sıklığı, atkı sıklığından fazladır; ancak bu fazlalık görüldüğü üzere çok düşüktür.

4.4.3. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Üretim Tarihleri.

Bursa il merkezinde halktan derlenen havlu, peşkir ve peştemallerin sahiplerinin ifadelerine göre kaç yıllık oldukları yani muhtemel üretim tarihleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6 : Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Üretim Tarihleri.

Kaç yıl önce Üretildiği	Havlu		Peşkir		Peştemal		TOPLAM
	n	%	n	%	n	%	
20 - 30	-	-	-	-	2	28.58	2
30 - 40	2	14.29	-	-	-	-	2
40 - 50	-	-	8	27.59	-	-	8
50 - 60	1	7.14	6	20.69	-	-	7
60 - 70	1	7.14	4	13.80	1	14.28	6
70 - 80	3	21.43	5	17.24	1	14.28	9
80 - 90	3	21.43	2	6.89	-	-	5
90 - 100	4	28.57	2	6.89	1	14.28	7
100 - 110	-	-	1	3.45	-	-	1
110 - 120	-	-	1	3.45	-	-	1
120 - 140	-	-	-	-	2	28.58	2
TOPLAM	14	100.00	29	100.00	7	100.00	50

Tablo 3, sahiplerinin ifadelerine göre araştırmaya alınmış havluların en yenilerinin 30-40 yıl önce en eskilerinin ise 90-100 yıl önce yapıldığını, yoğunluğun 70 yıldan daha eski olduğunu; peşkirlerin en yenilerinin 40-50, en eskilerinin 110-120 yıl önce yapıldığını, yoğunluğun 40-80 yılları arasında bulunduğunu, peştemallerin ise en yenisinin 20, en eskisinin 140 yıl öncesine ait olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sonuçlar, havlu, peşkir ve peştemallerin yakın tarihte dokunmuş olanların varlığını göstermektedir. Ancak 120-140 yıl öncesine ait olan, yazılı kaynaklarda futa olarak geçen, atkısında ve çözüğünde ipek iplik kullanılan peştemallerin ise günümüzde Bursa il merkezinde dokunmakta olduğunu vurgulamaktadır.

4.5. Havlu, Peşkir ve Peştemallerde Kullanılan Dokuma, İşleme ve Kenar Temizleme Teknikleri.

4.5.1. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında Kullanılan Örgü Teknikleri.

Araştırma kapsamına alınmış olan 14 havlu, 29 peşkir ve 7 peştemalin dokuma örgü tekniklerine ait değerler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7 : Havlu, Peşkir ve Peştemallarda Dokuma Örgü Teknikleri.

Dokuma Örgüsü	Havlu		Peşkir		Peştemal		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Bezayağı	-	92.85	25	86.20	2	28.57	27	54.00
Dimi + İlmeli	13	92.85	-	-	-	-	13	26.00
Dimi + Jakar İlmeli	1	7.15	-	-	-	-	1	2.00
Dimi + Jakarlı	-	-	-	-	4	57.15	4	8.00
Dimi + Bezayağı	-	-	-	-	1	14.28	1	2.00
Bezayağı + Atkı ribsi	-	-	4	13.80	-	-	4	8.00
TOPLAM	14		29		7		50	100.00

Tablo 7'den, 14 havlunun %92,85'inde dimi ve ilmeli dokuma %7.15'inde dimi ve jakar ilmeli; 29 peşkirin %86.20'inde bezayağı, %13.80'inde bezayağı ve atkı ribsi; 7 peştemalin %28.57'sinde bezayağı, %57,15'inde dimi ve jakarlı, %14.28'inde ise dimi ve bezayağı dokuma örgü tekniklerinin varlığı tespit edilmiştir.

Bu bulgulardan, havluların temel dokumalarında dimi örgü tekniğinin, peşkirlerin dokumalarında bezayağı örgü tekniğinin, peştemalların dokumalarında ise dimi ve jakarlı dokuma örgü tekniklerinin yoğunlukta olduğu sonucuna varmak mümkündür. Peştemallarda yoğunluk gösteren jakarlı dokuma, genellikle ilgili ürün örneklerinin gözlem fişlerinden de anlaşılacağı üzere karşılıklı iki kısa kenarda veya iki kısa kenarın arasında kalan yüzeye, dimi dokuma örgüsünün arasına enine bloklar halinde dağıtılmış olarak bulunmaktadır.

4.5.2 Havlu, ve Peşkirlerde Kullanılan İşleme Teknikleri.

Araştırmaya alınmış havlu, peşkir ve peştemallardan 13 havluda ve 22 peşkirde el işleme yapılmış olduğu tesbit edilmiştir. 13 havlu ve 22 peşkirde mevcut işlemlerin yapımında uygulanmış teknikler Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8 : Havlu ve Peşkirlerde Kullanılmış İşleme Teknikleri.

İşleme Teknikleri	Havlu		Peşkir	
	n	%	n	%
Sarma	12	92.30	15	68.18
Kırma tel	1	7.70	3	13.63
Hesap iğnesi	3	27.07	12	54.54
Muşabak	2	15.40	11	50.00
Pesent	2	15.40	13	59.09
Hasır iğne	2	15.40	4	18.18
Balık sırtı	2	15.40	3	13.63
Susma	2	15.40	7	31.81
Çekme ajur	3	27.07	-	-
Düğüm işi	1	7.07	-	-
Gözeme	7	53.84	21	95.45
Antika	-	-	1	4.54
Oyulgama	1	7.07	-	-

Tablo 8'e göre,

İşlemeli havluların %92-30'unda sarma tekniği kullanılmıştır. Bu tekniği sırasıyla %53.84 oranıyla gözeme, %27.07 oranıyla hesap iğnesi ve çekme ajur, %15.40 oranıyla müşabak, pesent, hasır iğne, balık sırtı, susma, %7.70 oranıyla kırma tel, düğüm işi ve oyulgama teknikleri izlenmektedir.

Bu değerler havluların işlemelerinde genel olarak sarma tekniğinin kullanıldığı sarma tekniğinden sonra yoğunluğun gzeme tekniğinde bulunduğunu göstermektedir. Aynı tabloya göre peşkirlerin işlemelerinde, birinci sırada, %95.45 oranıyla gzeme tekniği yer almakta; bunu %68.18 oranıyla sarma, %54.54 oranıyla hesap iğnesi, %50.00 oranıyla muşabak, %31.81 oranıyla susma, %18.18 oranıyla hasır iğne, %13.63 oranları ile kırma tel, balık sırtı ve %4.54 oranıyla kenar temizlemede kullanılmış olan antika tekniği izlemektedir.

Bu değerlerle, peşkirlerin işlemelerinde, birinci sırada gzeme tekniği kullanılmış; sarma tekniği ise ikinci sırada yer almıştır.

Sonuç olarak, havluların işlemelerinde birinci sırada sarma tekniği, ikinci sırada gzeme tekniği yer almakta, peşkirler de ise bu sıralamanın tersi olarak birinci sırada gzeme, ikinci sırada sarma tekniği yer almaktadır.

4.5.3. Havlu, Peşkir ve Peştemallarda Kullanılan Kenar Temizleme Teknikleri.

Araştırma kapsamına alınmış 14 havlu, 29 peşkir ve 7 peştemalin kenar temizleme teknikleri Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9 : Havlu, peşkir ve peştemallarda kenar temizleme Teknikleri.

Teknikler	Havlu		Peşkir		Peştemal		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
SAÇAKLI KENAR								
Püskül	1	7.14	8	27.58	1	14.28	10	20.00
Bükümlü-Düğümlü	2	14.29	3	10.35	3	42.86	8	16.00
Bükümsüz - Düğümlü	2	14.29	-	-	2	28.58	4	8.00
Bükümlü-Düğümlü Bağlamalı	6	42.85	-	-	-	-	6	12.00
SAÇAKSIZ KENAR								
Çırpma Dikiş	-	-	14	48.27	-	-	14	28.00
Baskı Dikiş	-	-	2	6.90	1	14.28	3	6.00
Makine Dikişi	-	-	2	6.90	-	-	2	4.00
Fisto	2	14.29	-	-	-	-	2	4.00
Antika	1	7.14	-	-	-	-	1	2.00
TOPLAM	14	100.00	29	100.00	7	100.00	50	100.00

Tablo 9'a göre araştırmaya alınmış 14 havlunun %78.57'sinin kenarı saçak ile, %21.43'ünün kenarı ise saçaksız olarak temizlenmiştir. Saçakla temizlemede yoğunluk % 42.85 değeri ile bükümlü-düğümlü-bağlamalı saçakta bulunmaktadır. Bunu eşit oranlarla (%14.28)bükümlü-düğümlü ve bükümsüz-düğümlü saçak, % 7.14 değeri ile de püsküllü saçak izlemektedir. Havluların saçaksız kenarlarında fisto ve antika tekniği kullanılmıştır. Saçaksız kenar temizlemede % 14.29 değeri ile fisto, % 7.14 değeri ile antika tekniği yer almaktadır.

Tablo 9'daki verilerden 29 peşkirin % 62.07 sinin kenarı saçaksız % 37.93'ünün kenarı saçak ile temizlenmiştir. Peşkirlerin saçaksız kenarlarında % 48.27 değeri ile çırpma dikiş yoğunluktadır. Bunu eşit oranlarla (%6.90) baskı dikiş ve makine dikişi izlemektedir. Saçakla temizlenen peşkirlerin kenarlarında birinci sırada % 27.58 oranıyla püskül, ikinci sırada % 10.35 oranıyla bükümlü-düğümlü saçak yer almaktadır.

Aynı tabloya göre araştırmaya alınan 7 peştemalin % 85.72'sinin kenarı saçak ile % 14.28'inin kenarı ise saçaksız olarak temizlenmiştir. Kenarları saçakla temizlenen peştemallarda yoğunluk % 42.86 değeri ile bükümlü-düğümlü saçakta bulunmaktadır. Bunu % 28.58 değeri ile bükümsüz-düğümlü saçak, % 14.28 değeri ile de püsküllü saçak izlemektedir. Saçaksız temizlenen kenarda ise % 14.28 değeri ile baskı dikişi olduğu görülmektedir.

Bu bulgulardan genel olarak havluların kenarları saçakla temizlenmiş vede yoğunluk bükümlü-düğümlü-bağlamalı saçakta, peşkirlerin kenarları ise saçaksız temizlenmiş ve yoğunluk çırpma dikişte; peştemalların kenarında havlularda olduğu gibi saçakla temizlenmiş vede yoğunluk bükümlü-düğümlü saçakta bulunmaktadır sonucuna varmak mümkündür.

4.6. Havlu, Peşkir ve Peştemalların, Dokuma, İşleme ve Kenar Temizlemelerinde Kompozisyon.

Araştırma kapsamına alınmış havlu ve peştemalların tamamının, peşkirlerin ise % 62.06'sının (18 adet), dokumasında kompozisyon özelliğinin varlığı tesbit edilmiş ve tablo 10'da incelemeye sunulmuştur.

Tablo 10 : Havlu, Peşkir ve Peştemalların Dokumalarında Kompozisyon.

Ürün Adı:	İplik Kalınlığından veya dokuma özelliğinden kaynaklanan Kompozisyon				Renk-Doku efektinden kaynaklanan Kompozisyon		Serbest Düzenleme ile oluşturulmuş Kompozisyon		Toplam	
	Atkıda		Atkı ve Çözüde							
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Havlu	13	92.85	-	-	-	-	1	7.05	14	100.00
Peşkir	9	50.00	1	5.55	8	44.45	-	-	18	100.00
Peştemal	-	-	-	-	7	100.00	-	-	7	100.00

Tablo 10'dan araştırmaya alınmış havluların % 92.85 inde atkı yönünde çizgili, % 7.15'inde de serbest düzenleme ile oluşturulmuş kompozisyon; peşkirlerin % 50.00'sinde atkı yönünde çizgili, % 5.55'inde hem atkı, hem çözgü yönünde dolayısı ile ekose, %44.45'inde renk doku efekti ile oluşturulmuş kompozisyon; peştemallarında % 100'inde yani tamamında renk-doku efekti ile oluşturulmuş kompozisyonun varlığı anlaşılmaktadır.

Havlulara, peşkirlere ve peştemallara ait örneklerin ayrı ayrı kompozisyon özelliklerinin (1-50) incelenmesinden, havlularda kompozisyonun ilmeli ve ilmesiz dokumadan yani dokuma özelliğinden; peşkirlerde iplik özelliğinden ve renk doku efektinden; peştemallarda ise tamamen renk-doku efektinden oluşturulmuş kompozisyonun varlığı gözlenmektedir.

Bu bulgulara dayanarak, genel olarak, havluların atkı yönünde ilmeli ve ilmesiz dokumaları ihtiva eden enine çizgili kompozisyona; peşkirlerin hem iplik hem renk-doku efektinden kaynaklanan çizgili kompozisyona; peştemalları tamamların renk-doku efekti ile oluşturulmuş kompozisyona sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmaya alınan havluların % 92.85'inde, peşkirlerinde % 75,86'sında elde işlemenin, havluların % 71.42'inde özelliği olan kenar temizlemenin yapılmış olduğu tesbit edilmiştir. İşlemelere ait kompozisyon özellikleri Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11 : Havlu ve Peşkirlerin İşlemelerinde Kompozisyon.

Ürün Çeşidi	Birden fazla ana ve yardımcı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon.				Birden fazla aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon.				Toplam	
	Atlamalı sıralama		Bağlantılı sıralama		Atlamalı sıralama		Bağlantılı sıralama			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Havlu	-	-	-	-	3	23.07	10	76.93	13	100.00
Peşkir	2	9,09	1	4.55	14	63.64	5	22.72	22	100.00

Tablo 11, havluların işlemlerinde birden fazla aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyonun varlığını, işleme kompozisyonunda; havluların % 76.93'ünde bağlantılı sıralamalı % 23.07'sinde atlamalı sıralamalı olduğunu; peşkir işlemlerinde, işlemeli peşkirlerin % 63.64'ünde atlamalı sıralamalı, % 22.72'sinde bağlantılı sıralamalı birden fazla aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuş; %9.09'unda atlamalı sıralamalı, %4.55'inde bağlantılı sıralamalı birden fazla ana ve yardımcı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyonun varlığını göstermektedir.

Her iki kompozisyon türünde de bağlantılı sıralamalar enli ve ensiz bordür biçiminde düzenlemeler getirmiş bulunmaktadır.

Kompozisyon özelliği bakımından incelemeye alınan havlu, peşkir ve peştemallara ait örneklerin (ör.1-50) tetkikinden daha öncede belirtildiği üzere sadece havluların %71.42'sinin kenar temizlemelerinde kompozisyon özelliğinin varlığı, kenar temizlemede kompozisyon özelliğine sahip olan havluların % 60'nın atlamalı sıralama ile birden fazla ana ve yardımcı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon, % 30'unda bağlantılı sıralama, % 10'unda da atlamalı sıralama ile birden fazla aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyona sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınmış 14 havlu 29 peşkir ve 7 peştemalin dokumasında tespit edilen kompozisyonları oluşturan birimlerin biçimlendirilmesi tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12 : Havlu, Peşkir ve Peştemalların Dokumalarına Ait Kompozisyonlarında Birimlerin Biçimlendirilmesi.

Ürün Çeşidi	Havlu		Peşkir		Peştemal	
	n	%	n	%	n	%
Geometrik	13	92.85	18	100.00	2	28.57
Realist	1	7.15	-	-	-	-
Geometrik + Naturalist	-	-	-	-	4	57.28
Geometrik + Realist	-	-	-	-	1	14.28
TOPLAM	14	100.00	18	100.00	7	100.00

Tablo 12'nin incelenmesinden; havluların dokumalarında % 92.85 oranıyla geometrik biçimlendirme, % 7.15 oranıyla realist biçimlendirme; peştemalların % 57.28'inde geometrik ve naturalist, % 28.57'sinde geometrik, % 14.28'inde geometrik ve realist biçimlendirmenin olduğu görülmektedir. Araştırmaya alınan 29 peşkirin 18'inin (%62.06) dokumasında geometrik biçimlendirmenin varlığı tespit edilmiştir.

Bu değerler; genel olarak dokumalarında kompozisyon özelliğine sahip olan havlu, peşkir ve peştemalların biçimlendirme birimlerinin geometrik olduğunu; geometrik biçimlendirme dışında, havluda realist biçimlendirme, peştemalda naturalist ve realist biçimlendirmenin yapılmış olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmaya alınmış havlu, peşkir ve peştemallardan; 13 havlu ve 22 peşkirde elde işleme yapılmış olduğu tespit edilmiştir. 13 havlu ve 22 peşkirin işlemlerinde yer alan kompozisyon birimlerinin biçimlendirilmesi tablo 13'de sunulmuştur.

Tablo 13 : 13 Havlu ve 22 Peşkirin İşlemlerine Ait Birimlerin Biçimlendirilmesi.

Ürün Çeşidi	Havlu		Peşkir	
	n	%	n	%
Naturalist	9	69.23	14	63.64
Realist	3	23.07	5	22.73
Geometrik	1	7.70	-	-
Naturalist + Geometrik	-	-	2	9.09
Realist + Geometrik	-	-	1	4.54
TOPLAM	13	100.00	22	100.00

Tablo 13'deki değerlere göre, işlemeli 13 havlunun % 69.23'ünde naturalist, % 23.07'sinin realist, % 7.70'inin geometrik biçimlendirme olduğu, işlemeli 22 peşkirin; %63.64'ünün naturalist, % 22.73'ünün realist, % 9.09'unun naturalist+geometrik, % 4.54'ünün realist+geometrik biçimlendirmeye sahip olduğu sonucunu göstermektedir.

Bu değerler genel olarak, el işlemeli havlu ve peşkirlerin işleme kompozisyonlarında yoğunluğun naturalist biçimlendirmede bulunduğu, bu biçimlendirmeyide düşük ve azalan oranlarla realist ve geometrik biçimlendirmenin izlediğini belirtmektedir.

Havlu, peşkir ve peştemalların dokumalarında kompozisyon konularına ilişkin değerler tablo 14'de sunulmuştur.

Tablo 14 : Havlu, Peşkir ve Peştemalların Dokumalarında Seçilen Konu.

Ürün Çeşidi	Havlu		Peşkir		Peştemal		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Bitkisel	-	-	-	-	1	14.29	1	
Geometrik	13	92.85	18	100.00	1	14.29	32	
Bitkisel + Geometrik	-	-	-	-	5	71.42	5	
Bitkisel+Figürlü	1	7.15	-	-	-	-	1	
TOPLAM	14	100.00	18	62.06	7	100.00	39	

Tablo 14'deki verilere göre 14 havlunun dokumasında; birinci sırada % 92.85 oranıyla geometrik bezeme, ikinci sırada % 7.15 oranıyla da bitkisel ve figürlü bezeme yer almaktadır.

Araştırmaya alınan 29 peşkirden 18'inin dokumasında geometrik bezeme bulunmakta, geriye kalan 11 peşkirin dokumalarında kompozisyon konusuna ilişkin bezeme türüne rastlanılmamaktadır.

Tablo 14'deki verilere göre değerlendirilmesi yapılan 7 peştemalde % 71.42 oranıyla bitkisel ve geometrik bezeme, % 14.29 oranıyla sadece bitkisel, % 14.29 oranıyla sadece geometrik bezeme yer almaktadır.

Sonuç olarak; havlu, peşkir ve peştemalların dokumalarının kompozisyonlarında konu olarak, geometrik bezeme kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmaya alınan 14 havlunun % 92.85'inde, 29 peşkirin ise % 75.86'sında elde işleme yapılmış olduğu tesbit edilmiş, işlemlere ait kompozisyon konusu tablo 15'de sunulmuştur.

Tablo 15 : Havlu ve Peşkirlerin İşlemelerinde Seçilen Konu.

Ürün Çeşidi	Havlu		Peşkir	
	n	%	n	%
Bitkisel	9	69.23	7	31.81
Bitkisel+Geometrik	1	7.70	6	27.28
Bitkisel+Nesneli	3	23.07	7	31.81
Bitkisel+Geometrik + Nesneli	-	-	1	4.55
Bitkisel+Geometrik + Yazılı	-	-	1	4.55
TOPLAM	13	100.00	22	100.00

Tablo 15'deki değerlerden; işlemeli 13 havlunun % 69.23'ünde bitkisel, % 23.07'sinde bitkisel ve nesneli, %7.70'inde bitkisel ve geometrik bezemenin kullanıldığı tespit edilmiştir. İşlemeli 22 peşkirin % 31.81'inde bitkisel, % 31.81'inde bitkisel nesneli, % 27.28'inde bitkisel ve geometrik, % 4.55'inde bitkisel, geometrik ve nesneli, % 4.55'inde ise bitkisel, geometrik ve yazılı bezeme bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre bitkisel bezeme, ya tek başına yada geometrik, nesneli veya yazılı bezemeye birlikte, havluların ve peşkirlerin işlemlerinde ana konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sonuç, tablo 11'in sonuçları ile aynı doğrultudadır.

Araştırma kapsamına alınan havlu peşkir ve peştemallardan sadece havluların kenar temizlemelerinde kompozisyon konusunun varlığı tespit edilmiştir.

14 havlunun % 71.42'sinde kenar temizlemede geometrik beze-me kullanılmıştır.

4.7. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında İşlemelerinde ve Kenar Temizlemelerinde Kullanılan İplikler.

4.7.1. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Dokumalarında Kullanılan İplik Türleri.

Araştırma kapsamına alınmış 14 havlu, 29 peşkir ve 7 peştemalin dokumasına ait değerler tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16 : Havlu, peşkir ve peştemalların dokumalarında kullanılan iplikler.

Ürün Çeşidi	Havlu		Peşkir		Peştemal		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
Pamuk	13	92.85	26	89.65	1	14.28	40
İpek	-	-	-	-	1	14.28	1
Pamuk+İpek	1	7.15	2	6.90	2	28.58	5
Pamuk+Floş	-	-	-	-	2	28.58	2
İpek+Klaptan	-	-	-	-	1	14.28	1
Keten	-	-	1	3.45	-	-	1
Toplam	14	100.00	29	100.00	7	100.00	50

Tablo 16'ya göre araştırmaya alınmış 14 havlunun % 92.85'inde pamuk, % 7.15'inde ise pamuk ve ipek iplik birlikte kullanılmıştır.

Bursa ilinde derlenen 29 peşkirin dokumalarında % 89.65 oranıyla pamuk iplik birinci sırada yer almaktadır. Bu değerleri azalan oranlarla % 6.90 oranıyla pamuk ve ipek iplik, % 3.45 oranıyla keten iplik izlemektedir.

Tablo 16 ya göre araştırmaya alınmış 7 peştemalin % 28.58'inde pamuk ve ipek iplik, % 28.58'inde pamuk ve floş iplik birlikte kullanılmıştır. Bu değerleri eşit oranlarla % 14.28 oranıyla pamuk iplik, % 14.28 oranıyla ipek iplik, % 14.28 oranıyla da ipek ve klaptan izlemektedir.

Bu sonuçlara göre havlu ve peşkirlerin dokumalarında pamuk iplik, peştemallerin dokumalarında pamuk ve ipek iplik dahayüksek oranlarla kullanılmıştır.

4.7.2. Havlu ve Peşkirlerin İşlemelerinde Kullanılan İplik Türleri.

Araştırma kapsamına alınan 14 havlu ile 29 peşkirin işlemelerinde kullanılan iplik türlerine ait değerler tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17 : Havlu ve peşkirlerin işlemelerinde Kullanılan İplikler.

Ürün Çeşidi	Havlu		Peşkir	
	n	%	n	%
Pamuk	-		1	4.54
İpek	-		5	22.72
Sim	3	23.07	-	
Klaptan	1	7.69	-	
Kırma tel	1	7.69	-	
Pamuk + Sim	1	7.69	1	4.54
Pamuk + Kırma tel	2	15.38	2	9.09
İpek + Sim	1	7.69	-	-
İpek + Klaptan	1	7.69	2	9.09
İpek + Kırma tel	2	15.38	5	22.72
İpek + Kırma tel + Sim	-	-	1	4.54
İpek + Klaptan+Kırma tel	-	-	5	22.72
Klaptan - Kırma tel	1	7.69	-	-
Toplam	13	%92.85	22	%75.86

Araştırma kapsamına alınan 14 havlunun 13'ü işleme ile, 1'i ise dokuma ile desenlendirilmiştir.

İşlemeli havlularda % 22.07 oranıyla sadece sim, % 15.38 oranıyla pamuk ve kırma tel, % 15.38 oranıyla ipek ve kırma tel, % 7.69 oranıyla klaptan, % 7.69 oranıyla pamuk ve sim, % 7.69 oranıyla ipek ve sim, % 7.69 oranıyla ipek ve klaptan, % 7.69 oranıyla da klaptan ve sim kullanılmıştır.

Bursa ilinde derlenen 29 peşkirden 22'si işleme ile, 7'si dokumada renkli iplik kullanılarak desenlendirilmiştir.

Dokumada renkli iplik kullanılarak desenlendirilen 7 peşkirden 6'sında pamuk iplik, 1'inde ise pamuk iplik ve ipek iplik birlikte kullanılmıştır.

Tablo 17'deki sonuçlara göre 22 peşkirin işlemele-
rinde, % 22.72 oranıyla ipek, % 22.72 oranıyla ipek ve kır-
ma tel, % 22.72 oranıyla ipek; kırma tel ve klaptan, % 9.09
oranıyla pamuk ve kırma tel, % 9.09 oranıyla ipek ve klap-
tan, % 4.54 oranıyla pamuk, % 4.54 oranıyla pamuk ve sim,
% 4.54 oranıyla ise ipek, sim ve kırma tel birlikte kulla-
nılmıştır.

Araştırmaya kaynak olan 7 peşkirde ise (Tablo 16)
işleme yapılmamış, dokuma ile desenlendirilmiştir.

4.7.3. Havlu, Peşkir ve Peştemallerin Kenar Temizle- mesinde Kullanılan İplik Türleri.

Araştırma kapsamına alınan 14 havlu, 29 peşkir ve 7 peştemalin kenar temizlemelerinde kullanılan iplik türleri tablo 18'de sunulmuştur.

**Tablo 18 : Havlu, Peşkir ve Peştemalların kenar temizleme-
lerinde kullanılan iplikler.**

Ürün Çeşidi	Pamuk		İpek		Sim		Pamuk + Sim		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Havlu	7	70.00	1	9.09	1	9.09	1	9.09	10	100.00
Peşkir	8	47.05	9	52.95	-	-	-	-	17	100.00
Peştemal	-	-	1	100.00	-	-	-	-	1	100.00
Toplam	15		11		1		1		28	100.00

Araştırma kapsamına alınan 14 havludan 4'ünde kenar temizlemede yardımcı, iplikler kullanılmamış, çözümlü iplikleri serbest bırakılmıştır.

Kenar temizleme işleminde, ilave iplik kullanılmış 10 havluda, birinci sırayı % 72.73 oranıyla pamuk iplik almaktadır. Bunu, % 9.09 oranıyla ipek, % 9.09 oranıyla sim, % 9.09 oranıyla da pamuk iplik ve sim izlemektedir.

Tablo 18'e göre 29 peşkirin 17 sinin kenar temizlemelerinde ilave iplikler kullanılmıştır. Bu sonuca göre 17 peşkirin % 52.95'inde ipek, % 47.85'inde ise pamuk iplik kullanılarak kenar temizleme işlemi yapılmıştır.

Bursa ilinde araştırmaya alınan 7 peştemalin 1'ine kenar temizleme işlemi uygulanmış ve ipek iplik kullanılmıştır. Diğer 6 peştemalin kenarları püskül ve saçak yapılarak bırakılmıştır.

Bu sonuçlara göre havluların kenar temizlemelerinde pamuk, peşkirlerin kenar temizlemelerinde ise ipek iplik ağırlıktadır.

4.8. Jakarlı El Dokuma Tezgahı

4.8.1. Jakarlı El Dokuma Tezgahının Genel Özelliği :

İncelemeye alınan jakarlı el dokuma tezgahı, temelde dört ayaklı çukur bir tezgahdır. Bir tek ilme (hav) çözgülerine ait gücü çerçevesi, üç çift zemin dokumaya ait gücü çerçevesi ve ayrıca jakarlı dokuma içinde jakar düzeni bulunmaktadır.

Fotoğraf 58 : Jakarlı el dokuma tezgahının önden görünüşü.

Fotoğraf 58'de Önden (dokumanın dokunduğu yönden), fotoğraf 59'da arkadan görünüşü verilmiş olan bu tezgahta jakar düzeni devreye sokulmayınca düz ve ilmeli dokumalar dokunabilmekte, bu takdirde işlevini çukur el dokuma tezgahı olarak yürütmekte; jakar düzeni devreye sokulduğu za-

man jakarlı düz, istendiği takdirde jakarlı ilmeli dokuma - lar yapılabilmekte, bu durumda da işlevini jakarlı el dokuma tezgahı olarak yürütmektedir. Bu işlevleriyle, araştırma meteryalini oluşturan bütün ürünler bu tezgahta dokunabilir özelliktedir.

Fotoğraf 59: Jakarlı el dokuma tezgahının arkadan görünüşü

Tezgah; yüksek olması nedeniyle, çukura yerleştirilmiştir. Bu bakımdan çukur tezgah özelliğini taşımaktadır. Dokuyucu çukura girip (Fotoğraf 60), tezgahdaki yerine oturarak dokumayı yapmaktadır. (Fotoğraf 61)

Fotoğraf 60 : Jakarlı el dokuma tezgahında
çukura inmiş dokumacı.

Bu tezgah; dokumaya hazırlama, dokuma işlem basamakları dikkate alınarak kullanılan yardımcı araçlar, üzerinde dokunmakta olan dokumasıyla birlikte anlatılmaya çalışılacaktır.

İncelemenin yapıldığı anda üzerinde takılı bulunan gözgülerle, karşılıklı iki kısa kenarında ilmesiz jakar desenini ihtiva eden havlu dokunmaktadır.

Dokunan havlunun genel görüntüsü fotoğraf 114' de , jakar deseninin yakından alınmış görüntüsü de Fotoğraf 115' de sunulmuştur.

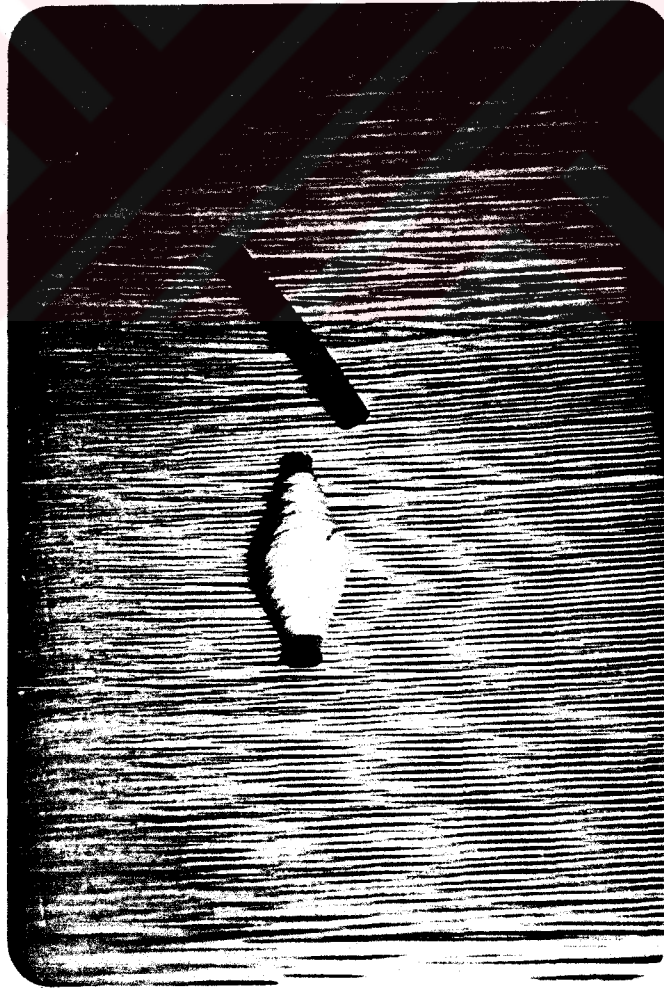

Fotoğraf 61 : Jakarlı el dokuma tezgahında çalışan dokumacı.

4.8.2. Dokuma İşleminde Kullanılan Yardımcı Araçlar

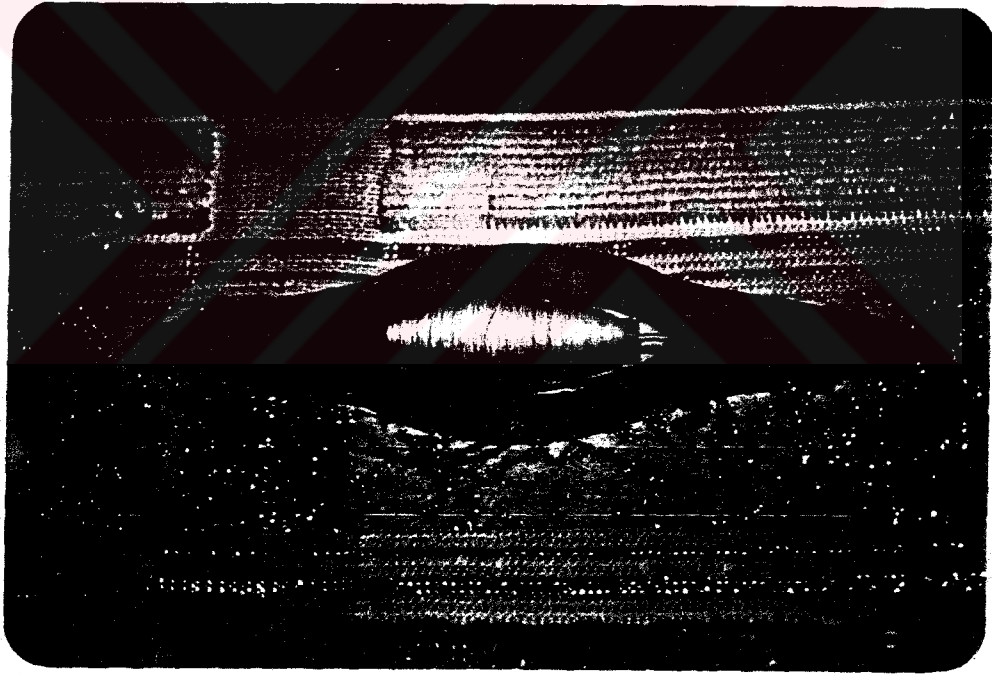
Parçaların işlevleriyle genel olarak tanıtılmaya çalışılan jakarlı el dokuma tezgahının dokuma işleminde kullanılan yardımcı araçları ; masura, mekik, çengel, cımbaz, fırça, mil, kubur ve tığdır.

Masura : Atkı ipliklerinin sarıldığı ve mekiğin ortasına yerleştirilebilecek uzunlukta içi boş kamış çubuk - lardır. Üzerine atkı ipliği sarıldıktan sonra boşluğundan geçirilen mekik mili ile mekikteki yerine yerleştirilir . (Fotoğraf 62)

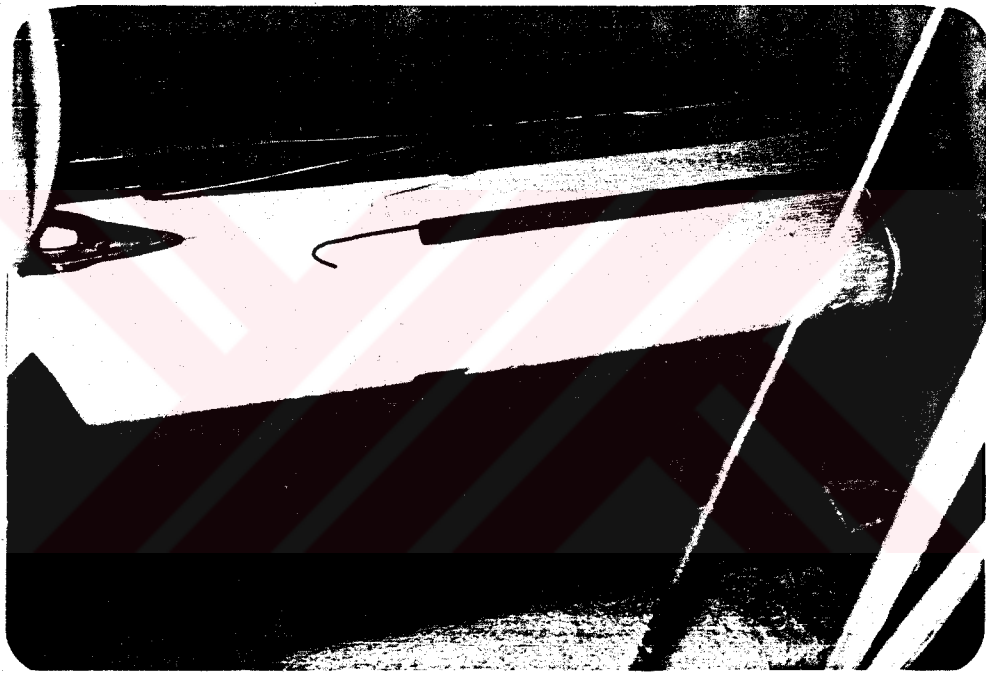
Fotoğraf 62 : Boş ve atkı ipliği sarılmış masura

Mekik : Fotoğraf 63'de görüldüğü şekilde ortası kalın ve boş olan, boşluğuna masuranın takılmasını sağlayan, mil adı verilen metal çubuk yerleştirilmiş bir araçtır.

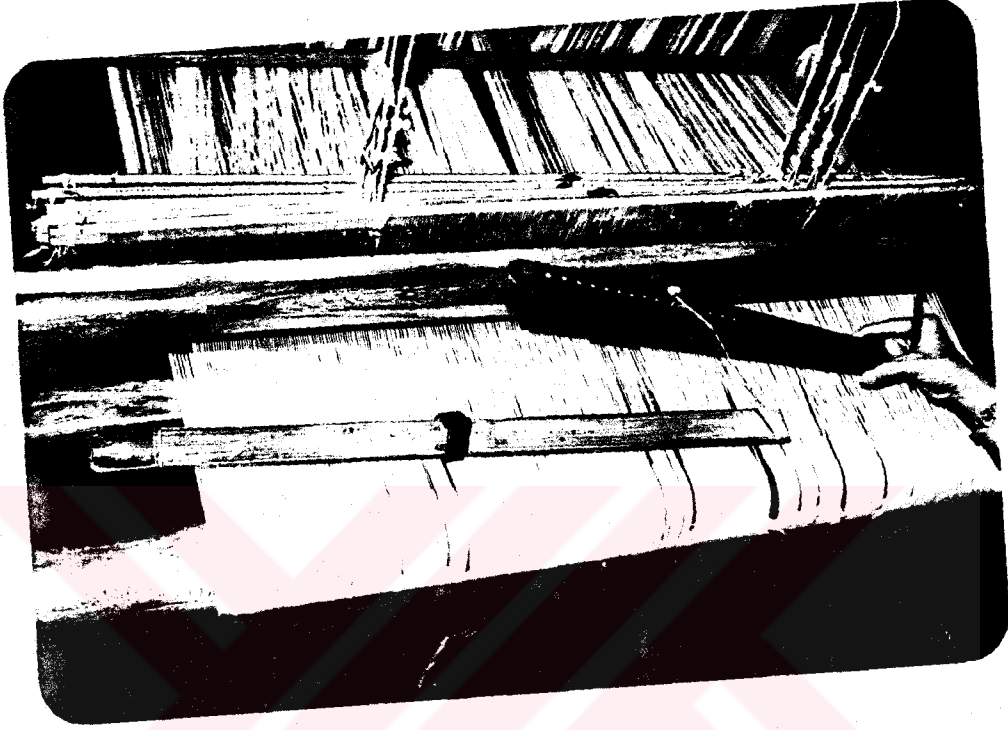
Fotoğraf 63 : Mekik

Çengel : Bir ucunda metal çubuğu bulunan, ağaçtan yapılmış bir araçtır. Çukura yerleştirilmiş tezgahta, yere düşen mekiğin alınmasında dokumacıya kolaylık sağlar. (Fotoğraf 64)

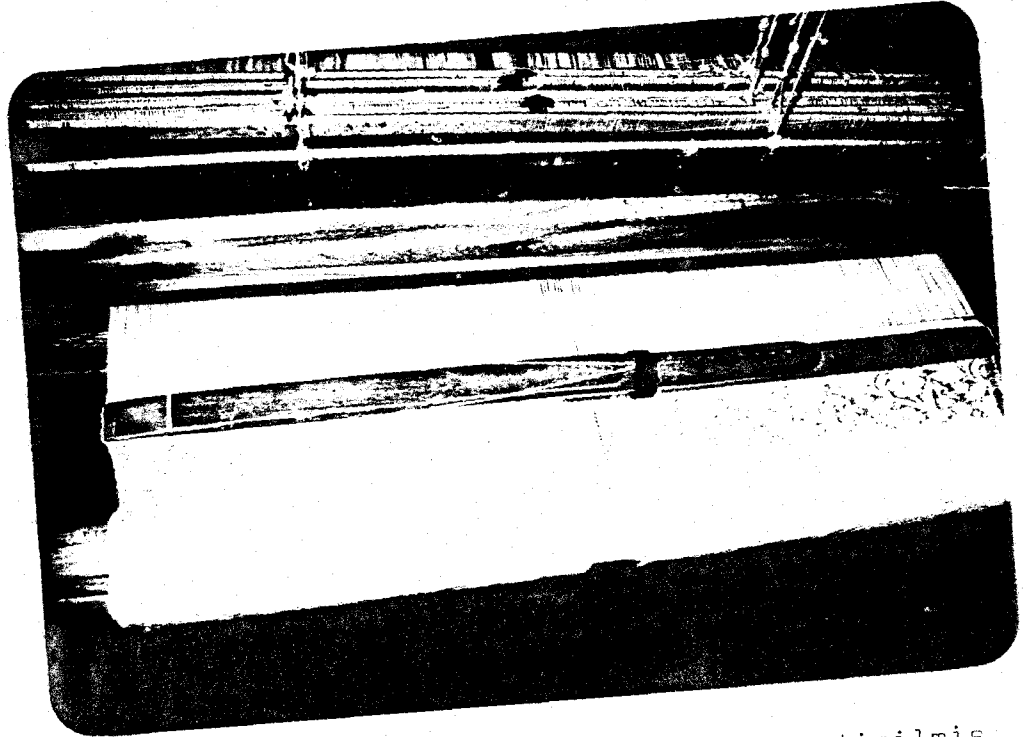

Fotoğraf 64 : Dokumanın üzerinde ve cimbarın önünde çengel görülmektedir.

Cimbar : Dokumanın genişliğine göre ayarlanmak üzere iki ayrı parçadan oluşan, her iki parçasında tek kısa kenarında dokumaya geçirilmek üzere tarak denilen çentikleri bulunan, tahtadan yapılmış bir araçtır. Ayrıca iki ayrı parçayı dokuma genişliği doğrultusunda sabitleştirmeye yarayan, alt parçada köseleden bir muhafaza ve bir ip, üst parçada ise alt parçadan gelen ipi yerleştirmek üzere çengel ve belirli aralıklarla delinmiş delikler bulunmaktadır. (Fotoğraf-65 66)

Fotoğraf 65 : Cımbarın alt ve üst parçalarının görünümü.

Fotoğraf 66 : Dokumanın üzerine yerleştirilmiş cımbar.

Fırça : Birbirine takılan zemin ve hav (ilme) Çözgülerinin açılmasını sağlayan üzerinde gruplar halinde kıllar bulunan tahtadan yapılmış bir araçtır. (Fotoğraf : 67)

Fotoğraf 67 : birbirine Karışan ilme iplerinin düzeltilmesinde kullanılan fırçalar.

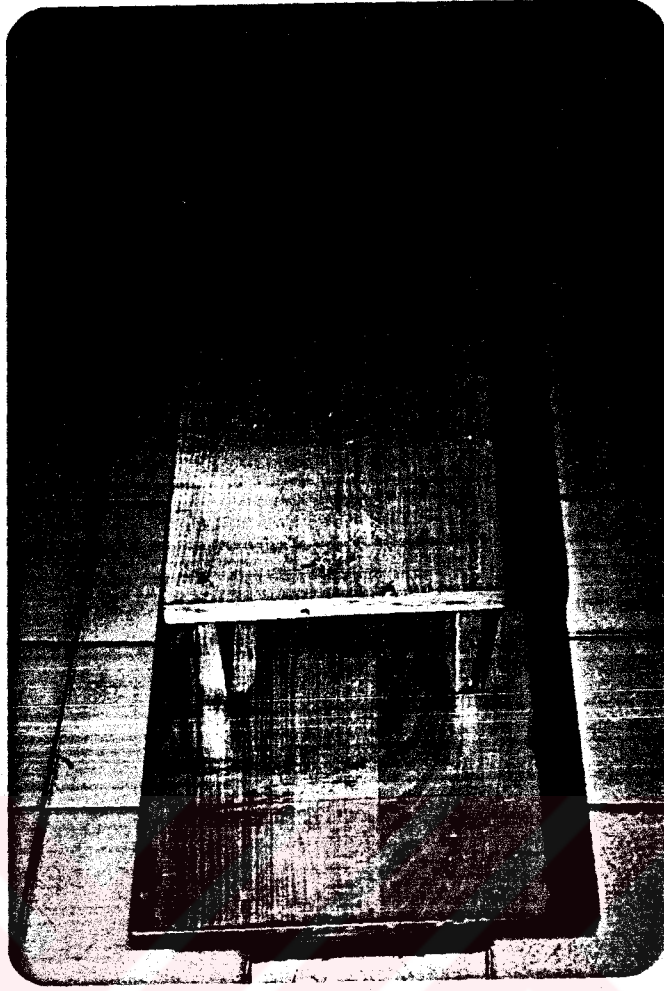
Mil : Bir tarafında sivri ucu, diğer tarafında küçük ve yassı başı bulunan 92 cm. uzunluğunda, ki bu uzunluk dokumanın enine göre değişmektedir, ilme yüksekliğini verecek kalınlıkta ince gürgen ağacından yapılmış bir çubuktur. Sivri ucu, çözgüler arasına yerleştirilmesine yardımcı olmaktadır. Küçük ve yassı başı, çözgüler arasına yerleştirilerek havların (ilmelerin) oluşmasını sağlamaktadır (Fotoğraf 68).

İlmelerin oluşturulmasında mil, çözgüler arasına yerleştirildikten sonra tefe, öne çekilip düzgünlük sağlanmakta, ardından atkı ipliği atılıp mil çıkarılmakta, tefe, tekrar öne çekilip atılan atkı ipliği yerine yerleştirilmektedir.

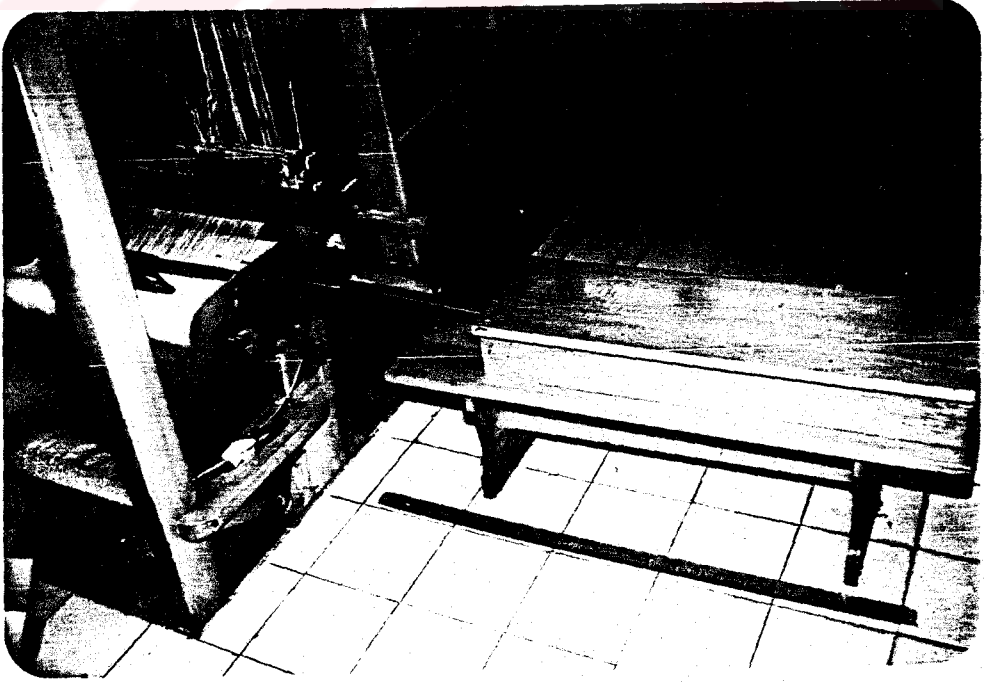

Fotoğraf 68 : Dokumanın ön ve arka havlı (ilmeli) yüzüne yerleştirilmiş miller.

Kubur : Tezgahın sağ tarafında bulunan, hav millerinin dokuma seviyesinde tutulmasını ve ananda alınıp kullandıktan sonra geriye konularak kullanım rahatlığını sağlayan, içerisine millerin yerleştirildiği, tezgahın sağında bulunan tahtadan yapılmış bir araçtır. (Fotoğraf 69,70)

Fotoğraf 69 : Kuburun önden ve üstten görünümü.

Fotoğraf 70 : Tezgahın sağında yerleştirilmiş kuburun yandan görünümü.

Tığ : Bir ucu sivri, diğeri ucu halka şeklinde bükülmüş, metalden yapılmış bir araçtır. Birbirine karışan ilmeleri fırçanın düzeltmediği durumlarda tığ kullanılmaktadır. (Fotoğraf 71)

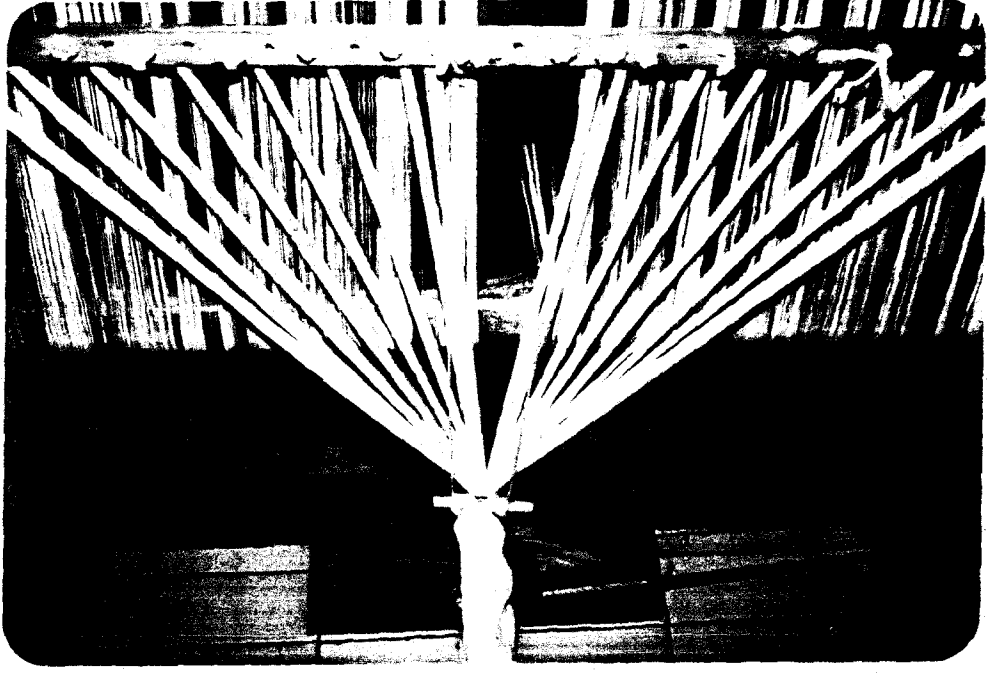

Fotoğraf 71 : Tığ

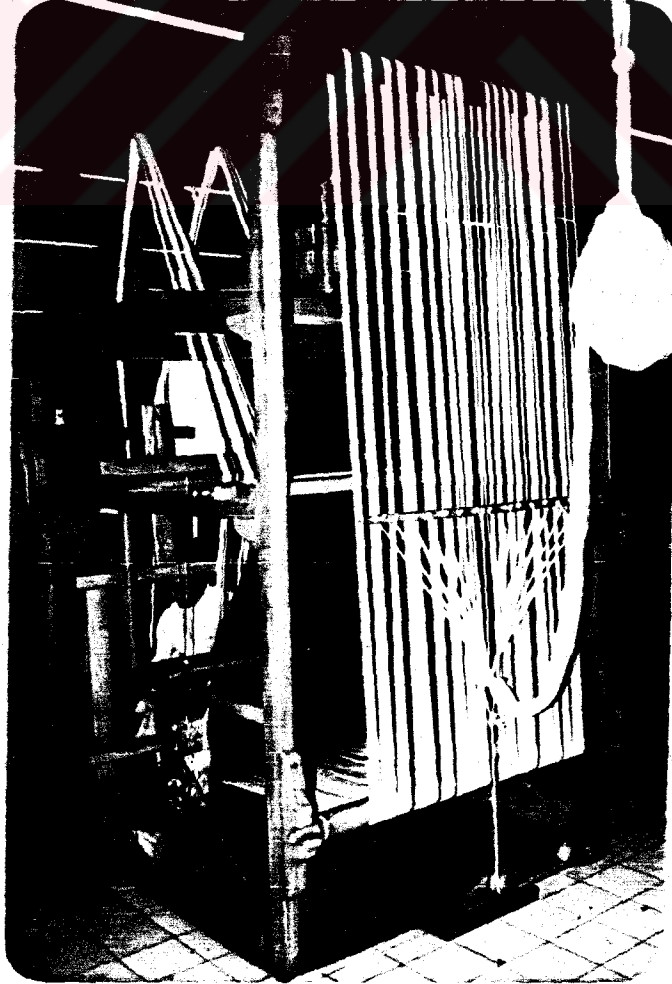
4.8.3. Tezgaha Çözügülerin Takılması ve Gücülerin Ayaklara Bağlanması

Dokumada ilk işlem çözgü hazırlamadır. Eskiden dokuyucu tarafından haşıllanan günümüzde haşıllanmış olarak satın alınan çözgü iplikleri, dokunacak dokumaya yetecek sayıda ve uzunlukta birbirine paralel olarak sıralanmakta, dokumacı tabiri ile çözölmektedir.

Tezgahta dokunmakta olan jakar desenini ihtiva eden havlu dokumanın gereği olarak zemin dokuma çözgüleri ve ilme çözgüleri olmak üzere iki tip çözgü bulunmaktadır. Zemin çözgüleri, yumak haline getirildikten sonra, tezgaha gerilecek uzunlukta uçları serbest bırakılarak yumak halinde tavanda bulunan çengeline asılmaktadır. Tezgaha gerilmek üzere serbest bırakılan çözgü iplikleri ilk olarak, yassı çubukta delikler vasıtasıyla oluşturulmuş iplik halkalardan guruplar halinde geçirilir. (Ancak iplik halkalar yassı çubuğun iç kısmında olduğu için fotoğraf 72'de gözlenememektedir.) Daha sonra sıra ile üst köprünün üstünden, alt köprünün altından getirilip, önce jakar düzeninin gücü deliklerinden, tahar planına göre temel dokumanın gücülerinden Eşberk ve Yurtgüven'e göre nirelerden geçirilmektedir. (Fotoğraf 72-73)

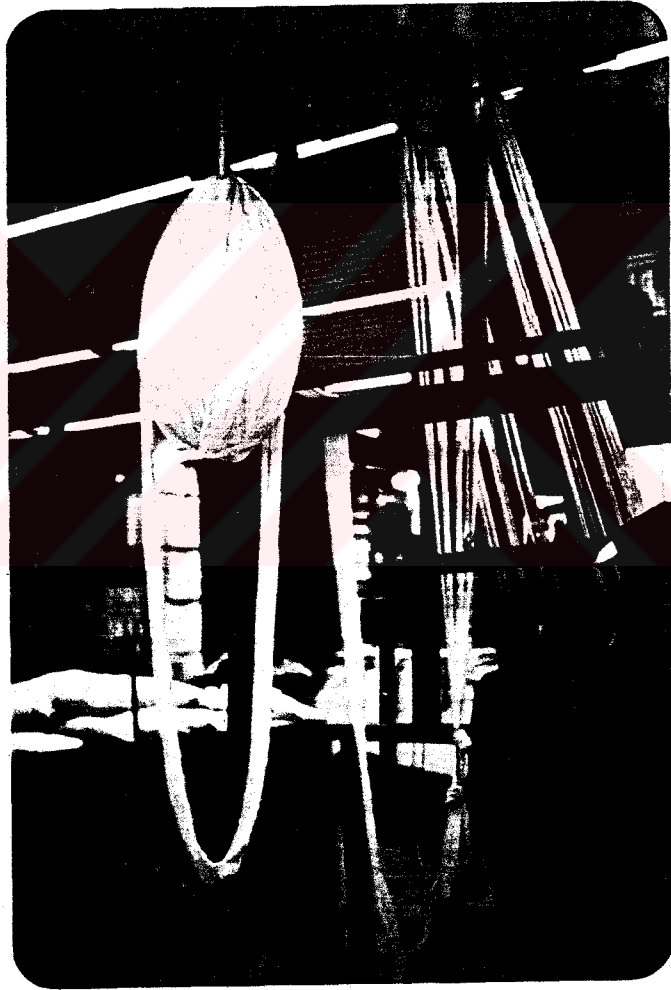

Fotoğraf 72 : Zemin Çözümlerin tahta çubuktan geçirilmiş şekli.

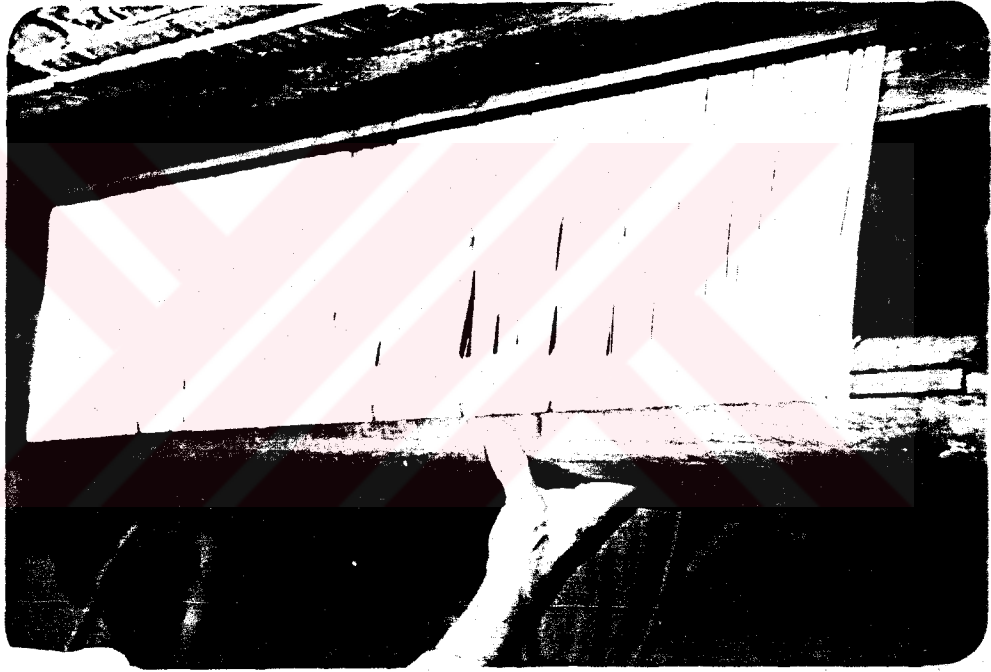
Fotoğraf 73 : Zemin çözümlerin tezgahdaki görüntüsü.

İlme çözümleri de zemin çözümleri gibi yumak yapıp tezgahın ön tarafında tavana çakılı bulunan çengelne asılmaktadır. Ancak asma işleminden önce tezgaha geçirilme işleminin yapılmasına yetecek uzunlukta, iplik uçları serbest bırakılmakta, serbest bırakılan iplikler tezgahın ön tarafındaki köprünün ve ayrıca tavana asılı çubuğun üstünden atlatılarak jakar düzeninin önünden getirilip ilmelere ait gücü çerçevelerinden geçirilmektedir. (Fotoğraf 74)

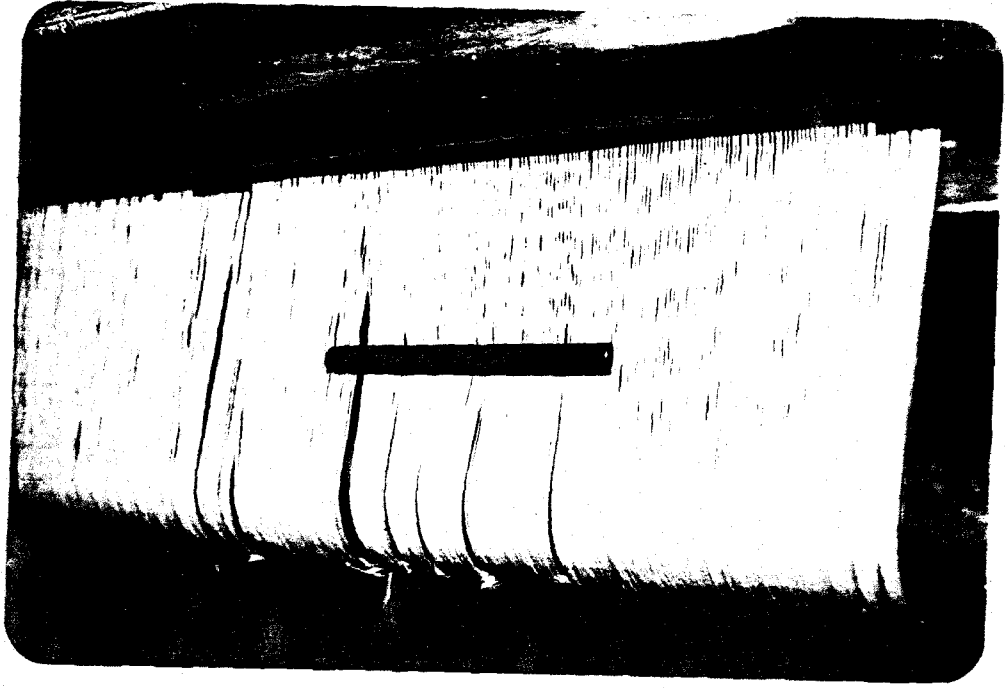
Fotoğraf 74 : Tavana asılarak tezgaha geçirilmiş ilme çözümleri.

Dokuma örgüsüne göre taharlanan çözgü iplikleri dokumanın eni ile, çözgü sıklığı dikkate alınarak gücülerin önünde yer alan tefe içerisine monte edilmiş tarağın aralıklarından (Kapılarından) geçirilmekte, daha sonra eşit aralıklarla yuvarlak çubuğa (kamaya) bağlanıp yassı çubukla sıkıştırılarak ve tezgahın önünde yer alan gergi adı verilen el dokumacılığı ile ilgili kaynaklardada (eşberk 1939, Yurtgüven 1949) Selmin olarak geçen silindir şeklindeki kalın tahtanın çubuklar için özel hazırlanmış yuvasına yerleştirilmektedir. (Fotoğraf 75)

Fotoğraf 75 : Çözgü uçlarının gergiye(selmin) yerleştirilmesi.

Çözgü ipliklerinin gergiye (selmin) yerleştirilmesinden sonra gergi, sağ tarafında bulunan oyuğuna gergi kolu adı verilen metal bir çubuk (Fotoğraf 76) sokulup döndürülerek (Fotoğraf 77) çözgü ipliklerinin kendi üzerine, dokuma işleminde de gerektikçe dokunan dokumanın sarılmasını sağlamaktadır.

Fotoğraf 76 : Çözüğü iplikleri üzerinde gergi kolu

Fotoğraf 77 : Yuvasına takılmış gergi kolu ve çözgü üzerinde dokumada kullanılan yardımcı araçlar.

Fotoğraf 78 : Gergiye sarılmış çözgü iplikleri.

İlme çözgülerinin zemin çözgülerine paralel ve gergi tutulması için, yörede mırıt adı verilen, iki kenarından ipliklerle tezgaha bağlanan, ilme ve zemin gücülerinin 10 cm. kadar genişine, ilme çözgülerinin üzerine bir tahta çubuk yerleştirilmektedir. (Fotoğraf 79)

Dokumanın düzgün, dokumacının rahat çalışabilmesi için, tezgahta bir ucu selmine bağlı çözgü ipliklerinin gergin ve düzgün olmaları gerekmektedir. (Fotoğraf 80)

Fotoğraf 79 : İlme çözümleri üzerine yerleştirilen mırıt

Fotoğraf 80 : Tezgaha düzgün gerdirilmiş
çözgü iplikleri.

Gerginlik, tezgahın ön tarafından gelen ilme çözümlerinde Fotoğraf 81'de görüldüğü üzere içi çakıl taşlarıyla, bez torbalardan yapılmış iki ağırlık ile diğer zemin dokumaya ait çözümlerde ise Fotoğraf 82'de görüldüğü şekilde halatla bağlanarak sağlanmaktadır.

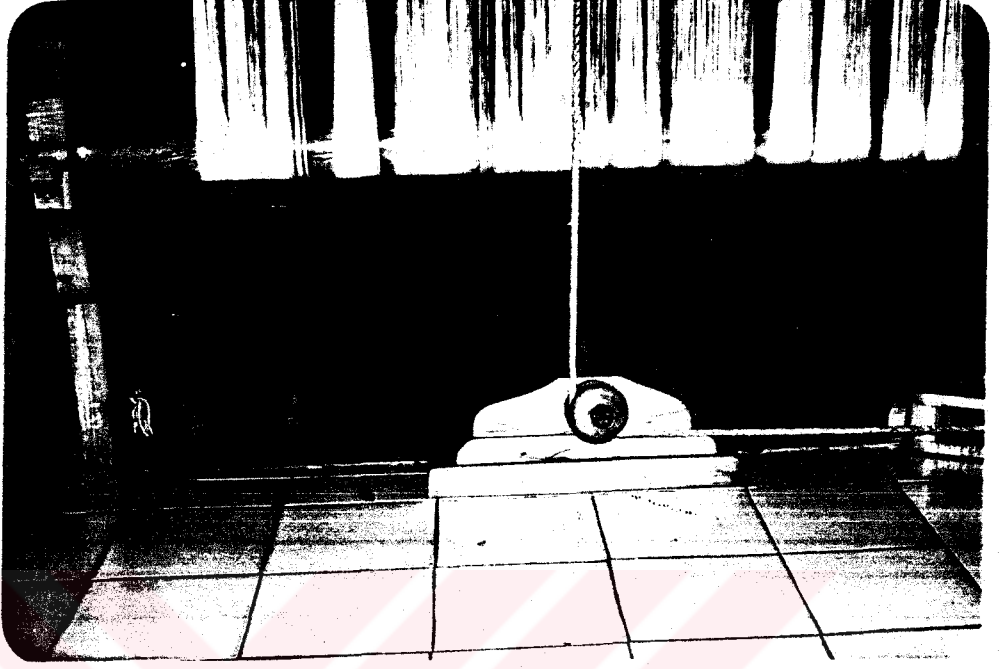

Fotoğraf 81 : İlme çözgüsünü gergin tutan ağırlıkların yakından görünümü ve jakar ayağının sicimine ait ayuk.

Fotoğraf 82 : Zemin çözüğü ipliklerinin arkada halatla bağlanmasına ait görüntü.

Zemin çözüğüleri dokumaya gerekli miktarda ayarlandıktan sonra, boş masuraya sarılarak halatla sabitleştirilir. Sabitleştirme işleminde kullanılan halat, hemen tezgahın alt tarafında bulunan özel tertibatlı birinci makaradan, sonra sağ tarafta bir oyuk içerisinde yerleştirilmiş ikinci makaradan (Fotoğraf 83) geçirilip, yandan öne doğru gücülerin ve gerginin altından uzatılmakta, son olarakta dokumacının sol tarafında bulunan, gergiye hareket veren çarkın altında yer alan çubuğa gerdirilerek bağlanmaktadır. (Fotoğraf 84)

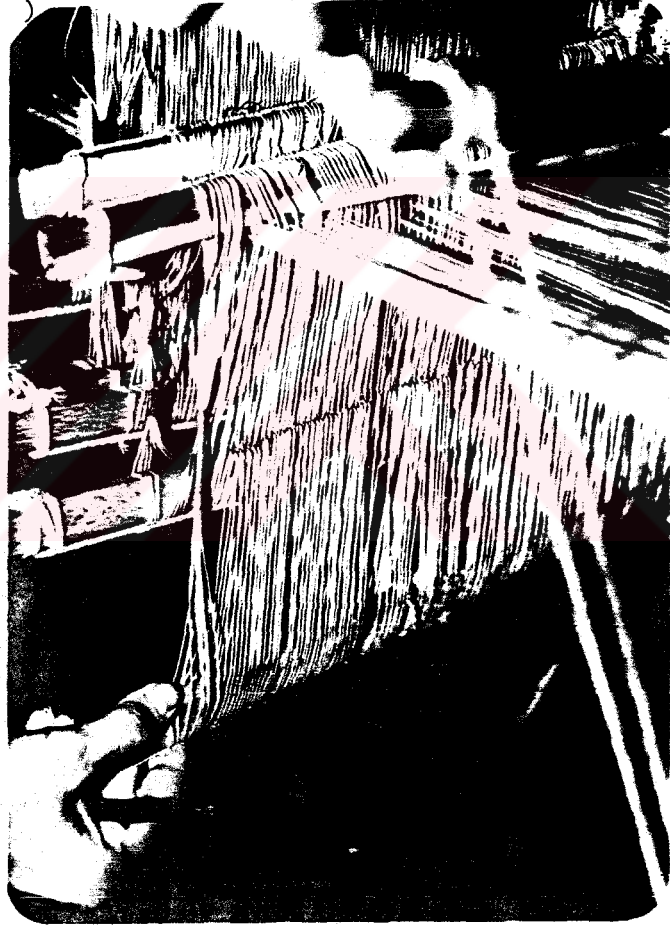
Fotoğraf 83 : Halatın geçirildiği makaralı tertibat.

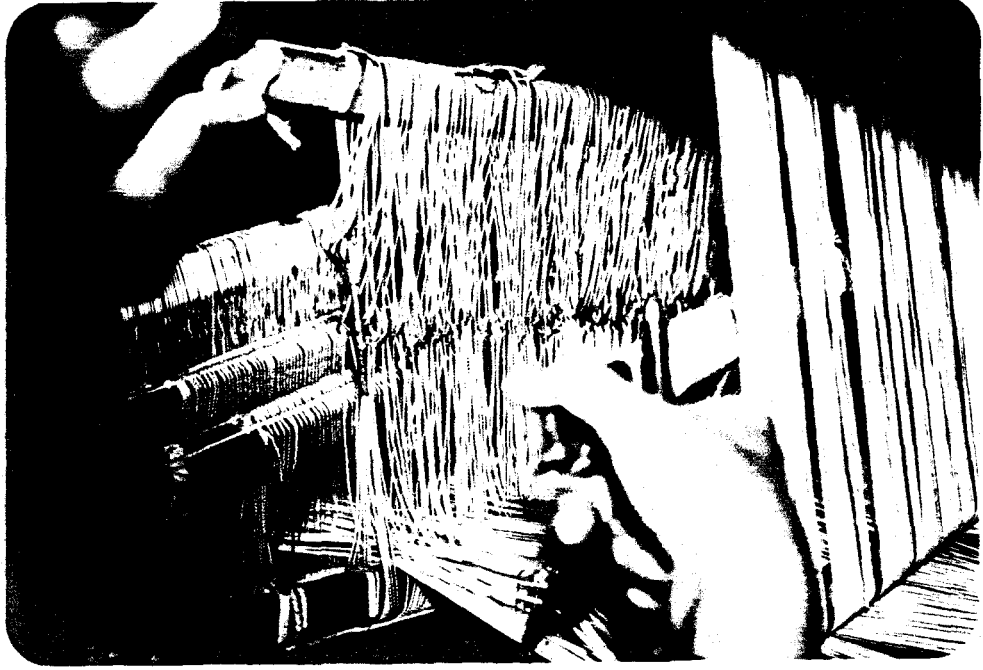
Fotoğraf 84 : Arkada çözgü ipliklerini bağlayıp gerdiren halatın ön soldaki metal çubuğa bağlanmış şekli.

Bilindiği üzere gücü veya nire denilen çerçeveler, çözgü ipliklerini planlanan şekilde dönüşümlü olarak hareket ettirirler. İncelenen tezgahta bu çerçeveler "U" ve ters "U" şeklindeki ipliklerin birbirine geçirilmesiyle oluşturulmuştur.

Çözgü iplikleri gücülerin ortasında yer alan birbirlerine "U" ve ters "U" şeklinde geçirilmiş gücü ipliklerinin altından veya üstünden geçirilmektedir. "U" şeklindeki gücü ipliklerin çözgülerin yukarıya (Fotoğraf 85) ters "U" şeklindekilerde aşağıya hareket etmelerini sağlamaktadır. (Fotoğraf 86)

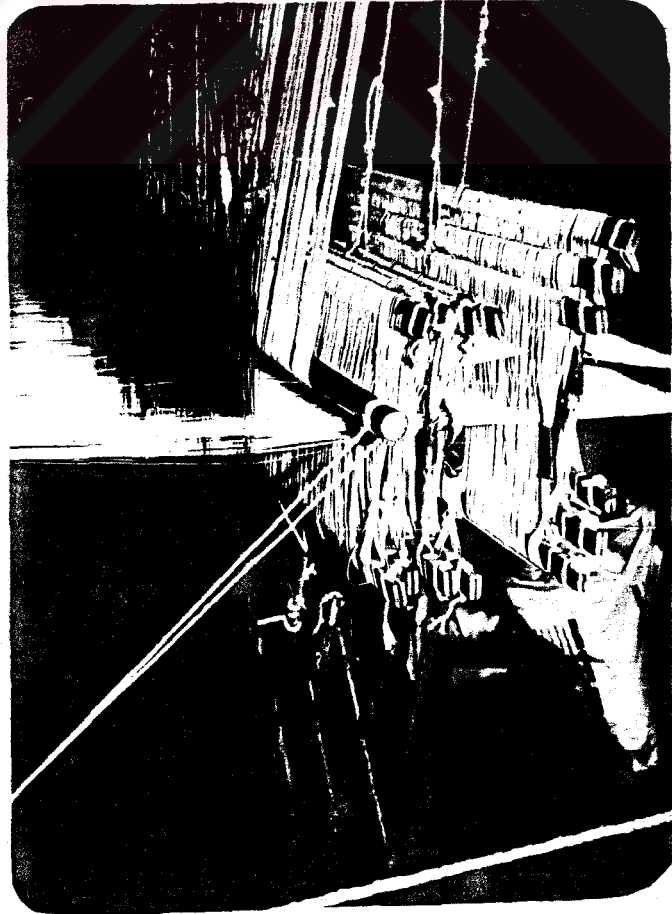

Fotoğraf 85 : Gücü çerçevelerinin; çözgü ipliklerini yukarıya kaldıran "U" şeklindeki iplikleri.

Fotoğraf 86 : Gücü çerçevelerinin gözgü ipliklerini aşağıya indiren ters "U" şeklindeki iplikler.

Fotoğraf 87 , jakar gücüleriyle birlikte görülmekte olan iplik gücü çerçeveleri, fotoğraf 88 görülen makaralı sistemle sabitleştirilmektedir.

Fotoğraf 87 : İplik gücü çerçeveleri.

Fotoğraf 88 : Gücü çerçevelerini tezgahın çatısına asılı tutan makaralı sistem.

Fotoğraf 89 : Pedalların iplik gücülere bağlanması.

El dokuma tezgahlarında gücü çerçevelerinin hareketini ayak adı verilen pedallar sağlamaktadır. Pedallar yani ayaklar dokuma örgüsüne bağımlı olarak sicimlerle gücülere bağlanmış bulunmaktadır. (Fotoğraf 89)

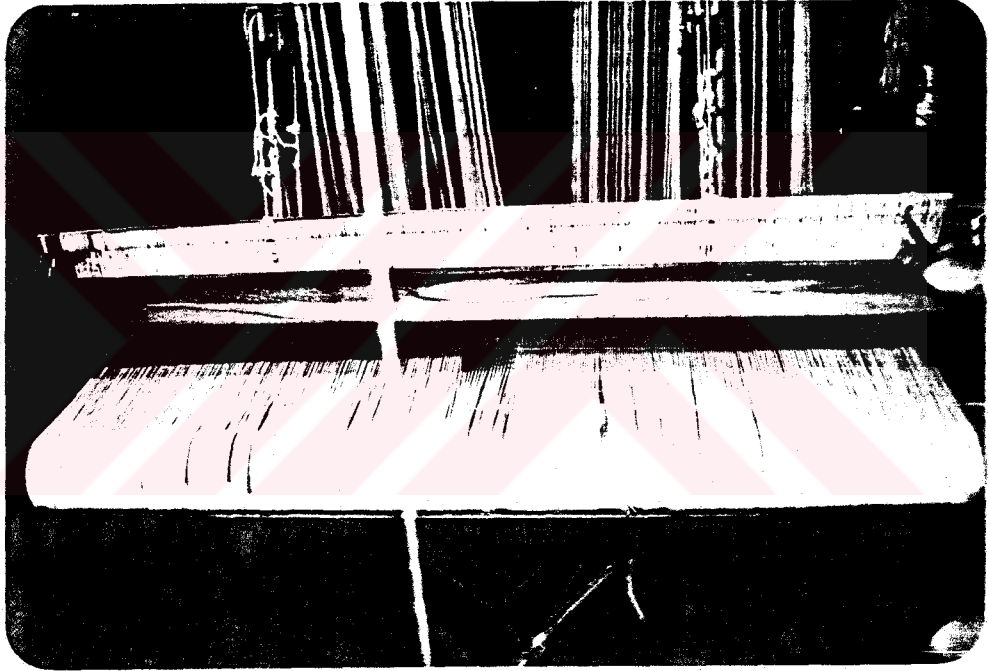
Dokumanın jakarlı kısmının dokunmasında, jakar ayasının devreye girmesi gerektiğinden, jakarsız dokumaya ait olan bu ayaklar çıkarılarak devre dışı bırakılmaktadır.

4.8.4.İlmeli ve İlmesiz Düz Dokuma İşlemi :

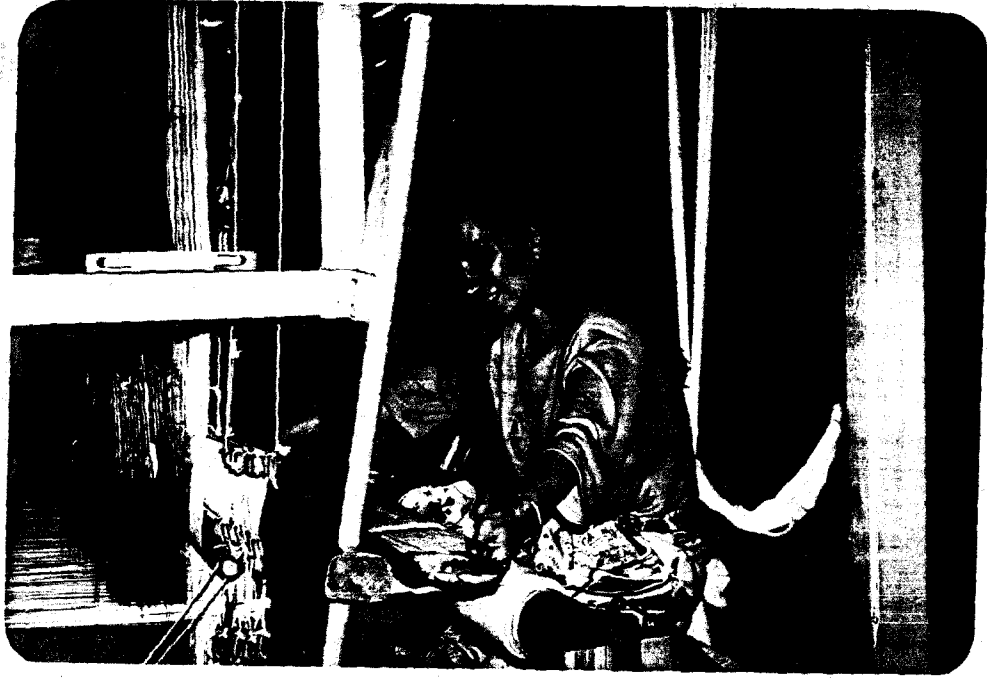
Pedallara; dokuma örgüsünün gerektirdiği sıra ile, yani gücülerin hareket planına uygun olarak bastıkça, basılan pedala bağımlı olan zemin ve ilme çözgüleri aşağıya veya yukarıya doğru hareket etmektedir. Jakarlı el dokuma tezgahında bulunan dört pedal, dokuma örgüsünü oluşturacak tarzda uygun olarak yedi gücüye hareket vermektedir.

Tezgahın fonksiyonu gereği çok önemli bir parçası; ileriye ve geriye (öne ve arkaya) hareket etme özelliğine sahip tefesidir. (Fotoğraf 90)

Fotoğraf 90 : Tezgahta öne ve arkaya hareket edebilen tefe.

Dokuma işleminde, pedallara basılırken gücülerin önünde bulunan tefe geriye itilmekte, geriye doğru itilen tefe, atkı atıldıktan sonra istenilen atkı sıklığını sağlayacak şekilde öne çekilmekte, böylece atılan atkı yerine yerleştirilmekte, işlemin tekrarlanmasıyla'da dokuma oluşturulmaktadır. (Fotoğraf 91)

Fotoğraf 91 : Tefeyi geriye iterek atıkiyi atan dokumacı.

Çözgü tezgaha geçirildikten ve gerekli işlemler yapıldıktan sonra dokuma işlemine geçilmekte, dokuma işlemine de pedallarla basılarak başlanmaktadır.

Pedallara basılıp tefenin geriye itilmesini takip eden gücülerin hareketi sonucu, Fotoğraf 92'de görüldüğü üzere bir aralık oluşmaktadır. Ağırlık denilen bu aralıktan atkı iplikleri atılarak düz dokumalar veya Fotoğraf 93'de görüldüğü şekilde havlu mili yerleştirildikten sonra atkı atılarak ilmeli dokumalar dokunmaktadır.

Fotoğraf 92 : Pedala basılıp gücölere hareket verilmesi ve tefenin geriye itilmesiyle oluşan aralık.

Fotoğraf 93 : İlmeli dokumada aralığa yerleştirilmek üzere hazır tutulan mil ve atkı ipliği.

Bu dokuma tezgahından genel olarak iki havlu birlikte dokunmaktadır. Bu nedenle de çözüğü eni iki havlu için hazırlanıp tezgaha takılmakta, tam ortasında havlu kenarlarını oluşturacak ende ilmesiz, diğer tarafları istenilen yüzey görünümü ve yapıyı verecek şekilde simetrik olarak dokunmakta, dokuma işlemi bitirildikten sonra da ortasında oluşturulan ilmesiz kısımdan kesilerek birbirlerinden ayrılmaktadır.

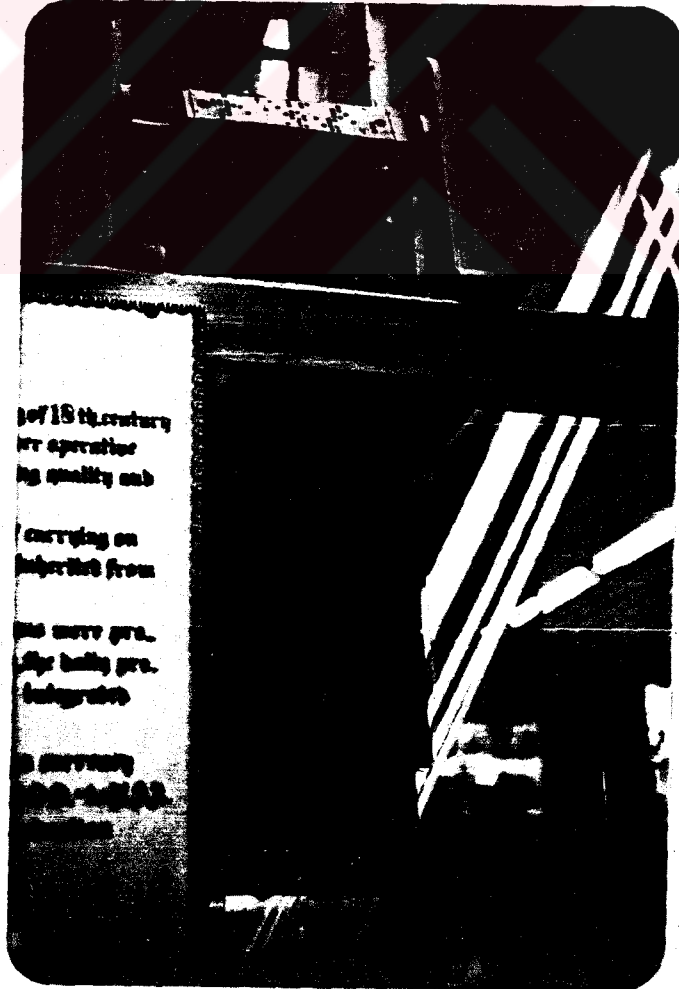

4.8.5. Jakar Tertibatı ve İşlevi

Daha önce de belirtildiği üzere jakarlı dokumanın yapılabilmesi için jakar tertibatı çalıştırılmaktadır.

Jakar tertibatında atılacak her atkı için o atkının çözümlü iplikleriyle kuracağı bağlantıyı verecek şekilde, daha açık bir ifadeyle hareket etmesi gereken çözümlü hareket verecek şekilde, delinerek hazırlanmış desen kartları bulunmaktadır.

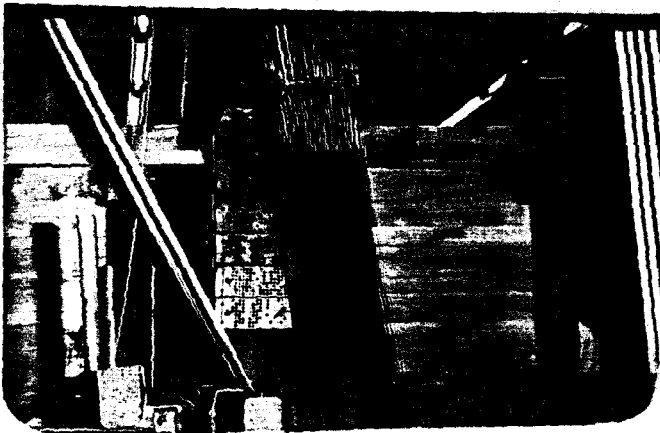
Desen kartları, desenin programlandığı dikdörtgen şeklindeki delikli levhalardır. (Fotoğraf 94, 95, 96) Desenli dokumada iğneler bu deliklerden girerek zeminine oturur ve işlevini yaptıktan sonra tekrar eski haline döner. (Yurtgüven, 1949)

Fotoğraf 94 : Jakarlı el dokuma tezgahında desen kartları.

Fotoğraf 95 : Desen kartlarının yandan görünüşü.

Fotoğraf 96 : Jakarlı el dokuma tezgahında
kaça ve kartların görüntüsü.

Desen kartlarındaki programın, ketenlerin hareket etmesine çevrildiği, yani dönüştüğü kısma yörede kafa denmektedir. Kafanın içinde bıçaklar, çengeller, çengelleri hareket ettiren iğneler bulunmaktadır. (Fotoğraf 97)

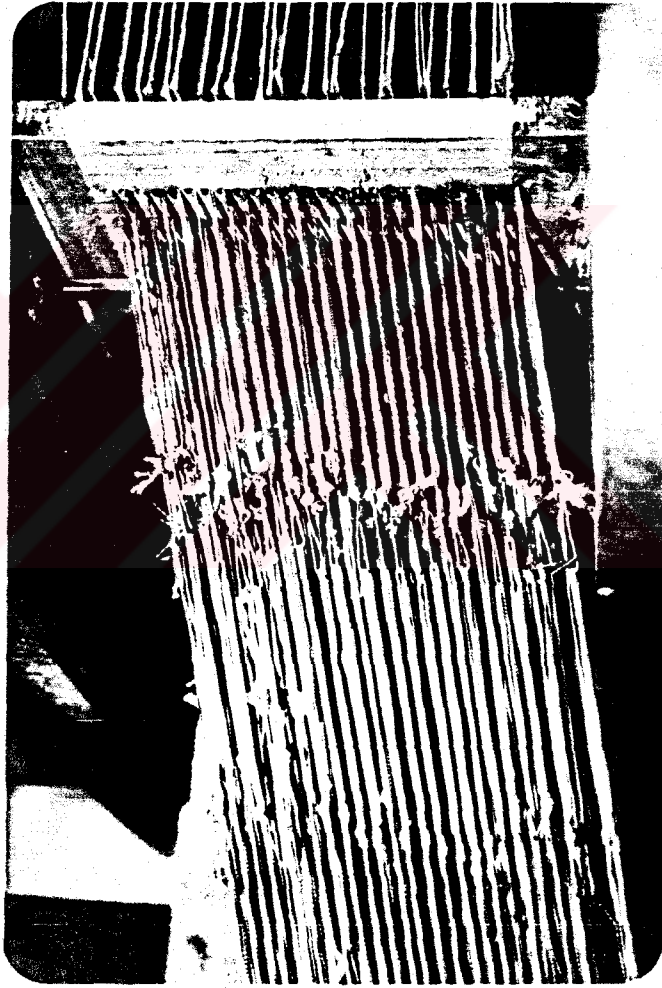

Fotoğraf 97 : Jakarlı el dokuma tezgahında kafanın yandan görünümü.

Desen tablosuna göre hazırlanmış desen kartlarının deliklerinden içeriye giren iğneler, dokumanın desenini oluşturmaktadır. Desenin her atkı sırasını oluşturmak için bir kart kullanılmaktadır. Yani desenin her sırası için diğer bir ifadeyle her atkı atışta ayrı kartlar kullanılmakta, böylece her atkı sırası için özel hazırlanmış kendi kartı kullanıldığından atkı ipliği sayısı deseni oluşturan kart sayısını vermektedir.

Bu nedenle de desen için gerekli kart sayısı, atkı sayısından; deliklerin yeri de hareket etmesi gereken çözgü sıralarından tespit edilmektedir.

Jakarlı el dokuma tezgahında kafada yer alan çengeller metal çubuklardır. Bu çubukların üst ucu iğnelere takılıdır. Çengel şeklinde kıvrılmış alt uçlarına ise ince sicimler bağlanarak çengel tablosuna oturtulmuşlardır. Her sırada 25 adet olmak üzere 8 sıra halinde dizilmiş; aralarına da işlevlerini daha rahat yürütebilmeleri için birer karton yerleştirilmiştir. (Fotoğraf 98).

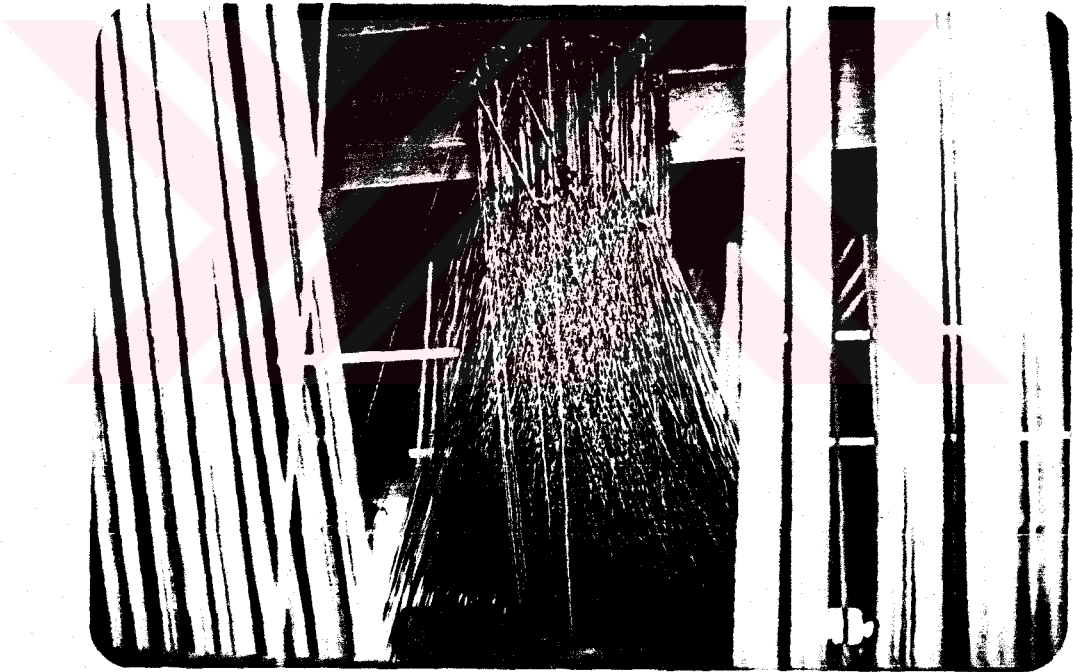
Fotoğraf 98 : Üstte çengellerin arasına yerleştirilmiş kartonlar; çengel tablosu ve küpeler görülmektedir.

Çengel tablosunun üzerinde yer alan her çengel bir iğneye takılıdır. Bu nedenle çengel sayısı aynı zamanda iğne sayısının da vermektedir. (Yurtgüven, 1949)

İncelenen bu jakarlı el dokuma tezgahında çengel sayısı 200'dür. Bundan dolayı bu tezgah 200 çengelli jakar tezgahıdır.

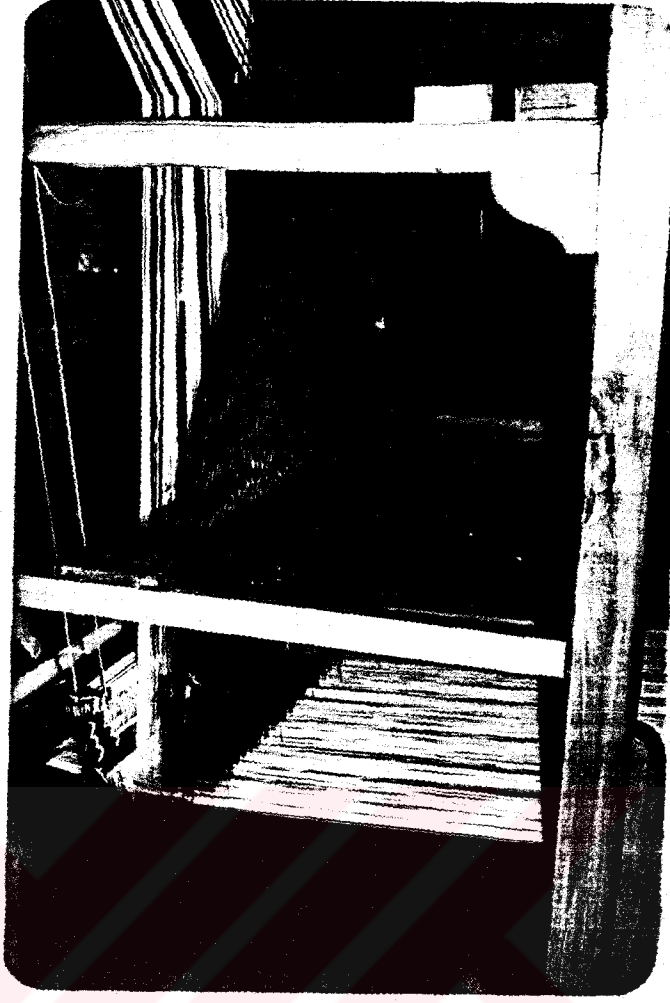
Çengellere; çengel tablosundan geçirilen, uçlarında metal halkaları bulunan ince sicimler bağlı bulunmaktadır. Bunlara küpe denmektedir (Yurtgüven).

Küpelerin her birinin içinden sekizer adet keten iplikleri geçirilmektedir. (Fotoğraf 99)

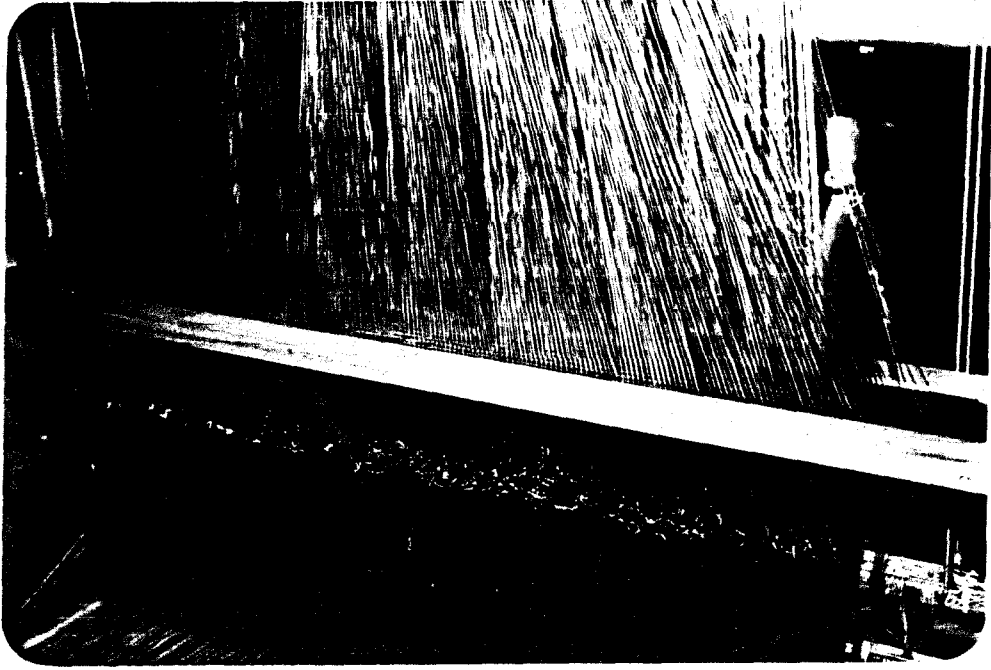
Fotoğraf 99 : Keten iplikleri geçirilmiş küpelerin
önden görünümü

Fotoğraf 100'de görüldüğü şekilde iğnelerin hareketini gücülere kadar ileten keten iplikleri, yukarıdan dikey biçimde gelip, keten tahtasının (malyon tahtası) deliklerinden geçirilerek aşağıya indirilmektedir.

Fotoğraf 100 : Keten ipliklerinin yandan görünümü.

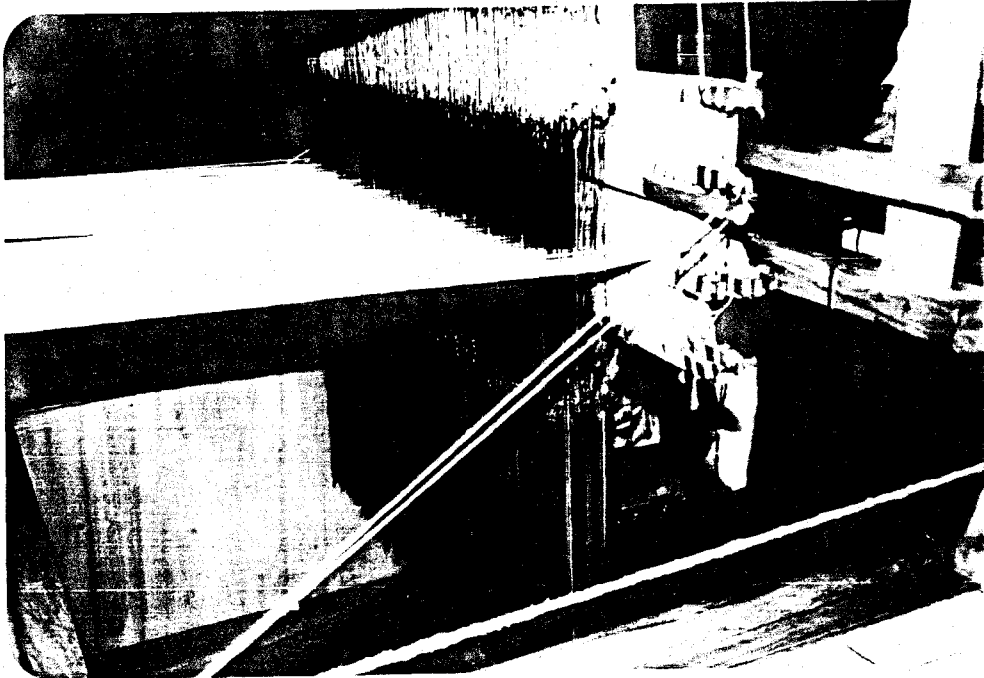
Jakarlı el dokuma tezgahında ilme çözgülerinin arkasında ve dokumaya paralel biçimde yer alan malyon (keten) tahtası, hem keten ipliklerinin dokuma genişliğinde yayılmasını hem de çözgü ipliklerinin taharlanmasını sağlamaktadır. (Fotoğraf 101)

Fotoğraf 101 : Keten ipliklerinin dokuma genişliğinde yayılmasını sağlayan keten (malyon) tahtası.

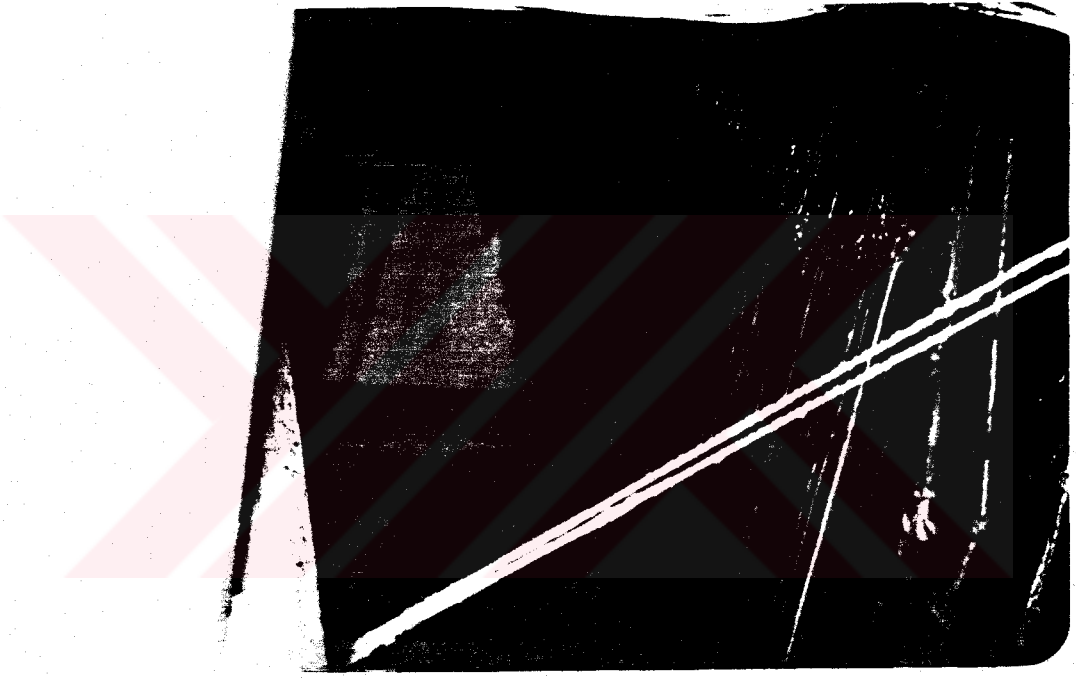
Fotoğraf 102'de görüldüğü şekilde zemin dokuma gücülerinin (nire) arkasına yerleştirilen keten ipliklerine asılı jakar gücüleri ince tel çubuklardır. Deliklerinden zemin çözgü iplikleri geçmektedir.

Keten iplikleri sayesinde hareket eden gücü telleri zemin çözgü ipliklerini de hareket ettirmektedir.

Fotoğraf 102 : Zemin çözgü ipliklerinin geçirilmiş olduğu nire (gücü) ler.

Gücü tellerinin alt ucuna bağlı çubuk şeklindeki ince, uzun ağırlıklara malyon adı verilmektedir. Malyonlar ayağın hareketi ile yukarıya kalkmış olan güçü tellerini aşağıya çekip eski yerini almasını sağlamaktadır.
(Fotoğraf 103)

Fotoğraf 103: Malyonların yandan görünümü.

Jakar sistemine hareket jakar ayakcığı ile verilmektedir. Jakar ayakcığı sağlam, uzun ve ayak genişliğinde tahtadan yapılmış olan bir pedaldır. Bu pedalın yani ayağın fonksiyonu yürütebilmesi için önce; jakar düzeninin üst kısmına monte edilmiş kalın demir çubuğa takılı makaraya dolanmış sicim ile ayakların altında yer alan jakara ait ayağın (ayakcığın) ucuna bağlı sicim, oyuğundan çıkarılarak; tezgahın iskeletine vidalanmış olan tahta kola tutturulmaktadır. (Fotoğraf 104, 105, 106) Bu işlemden sonra; jakarsız dokumaya ait ayaklar yerinden çıkarılmakta;

Fotoğraf 104: Jakar düzenine ait makara (solda) ve demir çubuk.

tezgahın içinde, jakar ayağının çalışmasını engellemeyecek şekilde kenara konularak devre dışı bırakılmaktadır.
(Fotoğraf 107)

Fotoğraf 105 : Makaradan gelen sicimin tahta kola geçirilmiş görünümü.

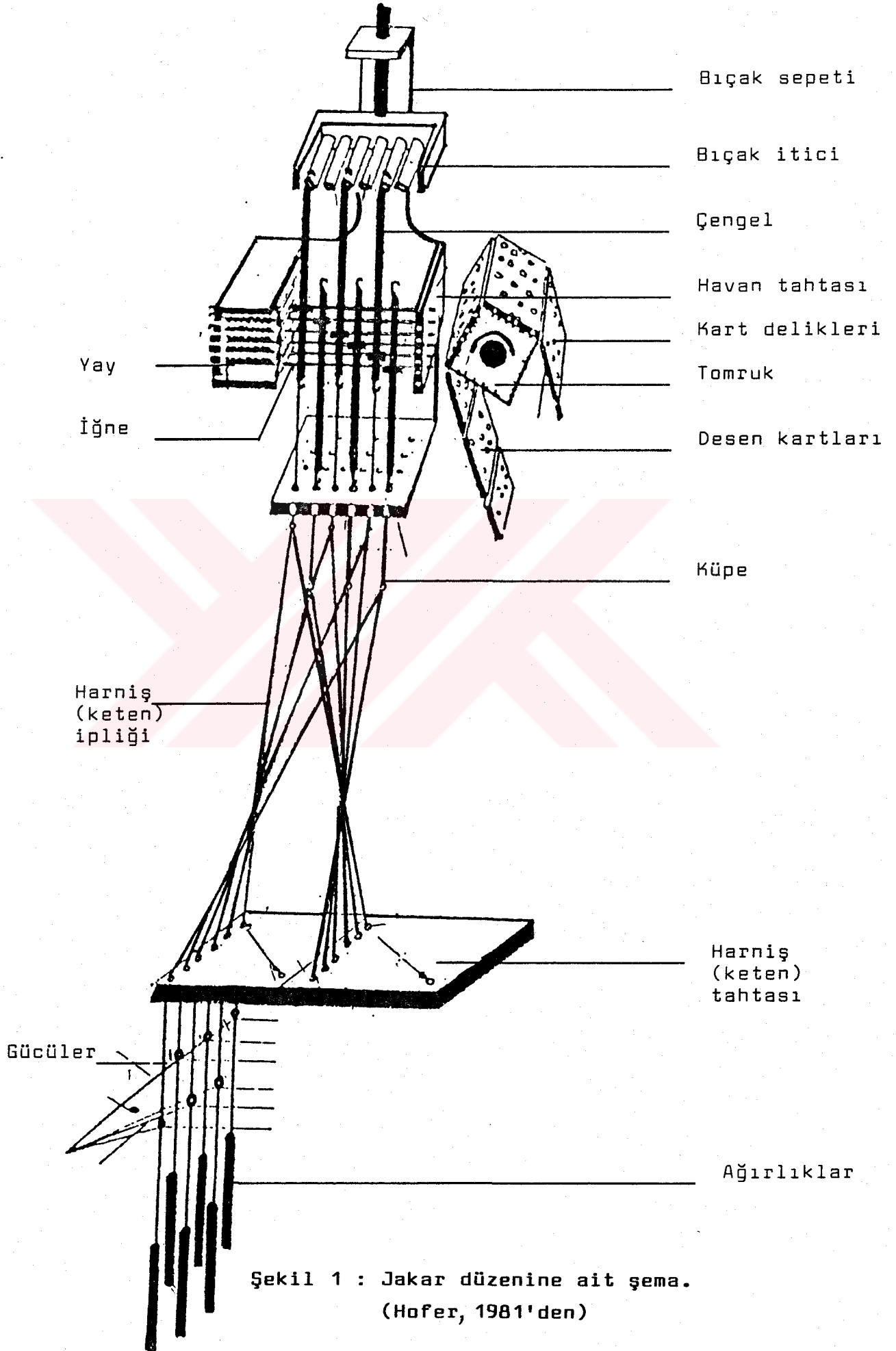

Fotoğraf 106 : Tahta kola takılmış ayağa
ve makaraya ait sicimler.

Fotoğraf 107 : Jakarsız dokumaya ait ayaklar kenara çekilerek, devreye sokulan jakar ayağı.

Jakar ayağının çalışmasıyla; iğnelerin hareketi çengellere; çengellerin hareketi, küpelere, küpelerin hareketi keten ipliklerine, keten ipliklerinin hareketi gücü tellerine, gücülerin hareketi gücü deliklerinden geçen çözgü ipliklerine ve milyonlara kadar iletilmektedir (Şekil 1. Hofer, 1981).

4.8.6. Bitirilen Dokumanın Tezgahtan Çıkartılması ve Aynı Çözgü İle Yeni Dokumaya Başlama :

Jakarlı el dokuma tezgahında dokunup bitirilen havlular için 25 cm.kadar saçak payı bırakıldıktan sonra bir sonraki dokumanın başlangıç kısmının gergiye tutturulmasını sağlamak üzere dört cm.lik bir dokuma daha yapılmaktadır. (Fotoğraf 108)

Fotoğraf 108 : Bitirilmiş ve saçak payı bırakılmış havlu.

Bir sonraki dokuma için, dokunan dört cm.lik kısmın dibinden çözgü iplikleri kesilip, dokuma rulo yapılarak, gergiye kadar gerilmektedir. (Fotoğraf 109)

Fotoğraf 109 : Kesilip, rulo yapılarak gergiye kadar getirilen dokuma.

Gergiye kadar getirilen rulo, gergiye sarılı dokumayı da içine alacak şekilde rulo yapılmaya devam edilmekte, rulo dokumanın başlangıç kısmına gelince kefenin üzerine yerleştirilip, Fotoğraf 110'da görüldüğü şekilde uç kısmından kesilmekte, böylece tezgahdan çıkarılmaktadır.

Fotoğraf 110 : Rulo yapılan dokumanın gergi
üzerinde kesilmesi.

Tezgahtan çıkartılmış rulo ortasından, havlunun ilmesiz kısmından kesilerek iki ruloaya ayrılmakta, elde edilen rulolar kenar dikişlerinin yapılması ve saçakların bağlanması için hazır hale getirilmektedirler. (Fotoğraf 111)

Dokumacı; bitirip, keserek tezgahtan çıkardığı dokumanın ardından bir diğerini dokumak üzere önce 4 cm.lik dokunmuş kısmın üstünden, gergiye yerleştirmek üzere hazırlanmış olan iki çubuktan yuvarlak olanını, çözgü ipliklerinin arasından belirli aralıklarla geçirmektedir.

(Fotoğraf 112)

Ardından yassı çubuğu çözüğü ipliklerinin altında yuvarlak çubuğa tamamen bitıştirmekte, böylece çözüğü ipliklerinin iki çubuk arasında sıkıştırılması sağlanarak kayması önlenmektedir. (Fotoğraf 113)

Fotoğraf 111 : Henüz ortadan kesilmemiş, saçakları ve kenar dikişleri yapılmamış birbirine bitişik iki havlu.

Fotoğraf 112 : Yuvarlak
çubuğun çözgü
ipliklerine
geçirilmesi.

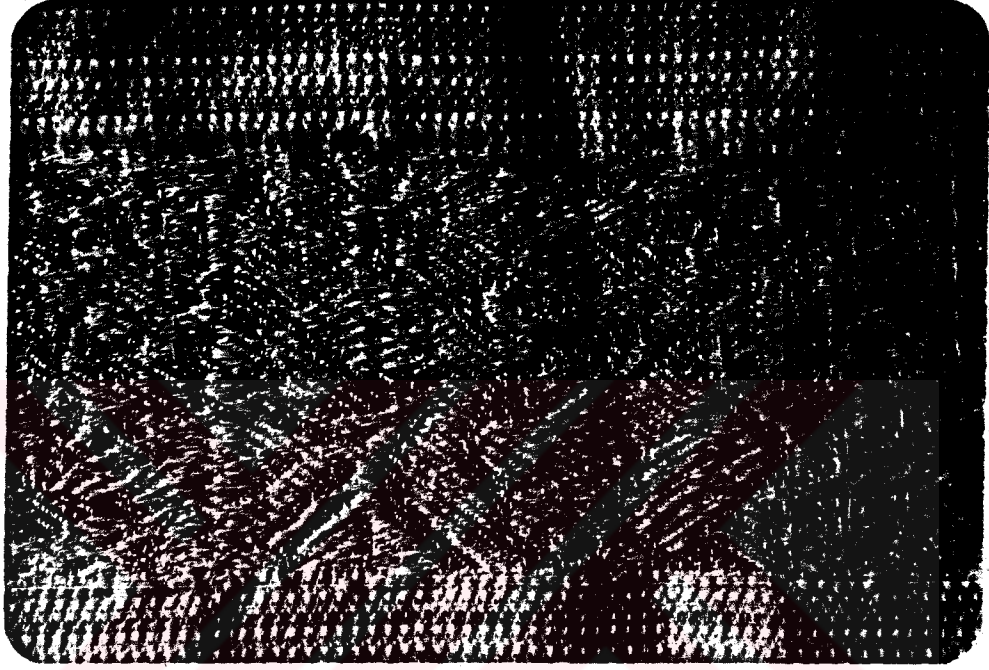

Fotoğraf 113 : Çözümlerin
yuvarlak ve
yassı çubuklar
arasına sıkış-
tırılması.

Fotoğraf 114'de bu jakarlı el dokuma tezgahında dokunmuş, kenar dikişleri ve saçakları yapılmış bir havlu, Fotoğraf 115'de bu havlunun jakarlı dokuma kısmının görüntüsü verilmiş bulunmaktadır.

Fotoğraf 114 : Günümüzde jakarlı el dokuma tezgahında dokunmuş olan bir havlu örneği.

Fotoğraf 115 : Havludan jakarlı dokumanın yakından görünümü.

Fotoğraf 114'de genel, Fotoğraf 115 'de detay görünümü verilen, günümüzde dokunmakta olan bu havlunun; araştırma materyalini oluşturan 50 örneğe uygulanmış görkem fişleri paralelinde incelenerek, sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf No	: 114
Türü	: Havlu
Boyutları	: 42 x 100 cm.
Atkı Sıklığı	: 14 adet/cm.
Çözü Sıklığı	: 16 adet/cm.
Kaynağı	: Bursa özel koleksiyon. Ahmet Akgeydi
Tarihi	: 1991
Kullanılan Gereçler	:
1. Dokumada	: Pamuk iplik, tel sim.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Kullanılan Teknikler	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakar ilmeli (havlı) dokuma
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Dügümlü saçak
Kullanılan Renkler	:
1. Dokumada	: Beyaz, sarı
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: --
Seçilen Konu	:
1. Dokumada	: Geometrik ve bitkisel bezeme
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Geometrik bezeme
Gözlenen Kompozisyon	:
1. Dokumada	: Dimi ve jakar ilmeli (havlı) dokuma teknikleri kullanılarak enine ince ve kalın çizgiler ve bitkisel motifler oluşturulmuştur.
2. İşlemede	: --
3. Kenar temizlemede	: Gruplar halinde birbirine bağlanmış saçaklar dikkat çekmektedir.

Birimlerin Biçimlendirilmesi

:

1. Dokumada

: Paralel bloklar halinde, ince ve kalın enine çizgilerden oluşan geometrik biçimlendirme, ve havlunun karşılıklı iki kısa kenarında dal, çiçek ve yapraklardan oluşturulmuş bitkisel motifler geniş bir bordür şeklinde düzenleme getirmektedir.

2. İşlemede

: --

3. Kenar temizlemede

: --

Ürün ile İlgili Notlar

: Bursa il merkezinde yapılan araştırma sonucunda, araştırma metaryalini oluşturan jakarlı el dokuma tezgahında dokunan bu havlu; eski örneklerden oluşan diğer ürünlerle dokuma, ip-lik özelliği, atkı ve çözümlü sıklığı farklılığı nedeniyle kıyaslama yapılabilmesi açısından araştırmaya alınmaya uygun görülmüştür.

Bu havlu şu anda turistik amaçla dokunmakta ve dokumaya ilgi duyan dokumacılar tarafından yarım günde dokunmaktadır.

5. SONUÇ

Araştırma kapsamına, Bursa il merkezinde halkın elinde bulunan 14 havlu, 29 peşkir ve 7 peştemal ile bu ürünlerin dokunabildiği havlu üretimi yapan bir firmada ekonomik ve turistik amaçla işlevini yürütmekte olan jakarlı el dokuma tezgahı alınmıştır.

Araştırmaya giren 14 havlu, 29 peşkir ve 7 peştemalin her birine gözlem fişi uygulanmıştır. Gözlem fişlerinde ürünlere ait, dokuma, işleme ve kenar temizleme teknikleri; renk, desen ve kompozisyon özellikleri incelenmiş, atkı ve çözümlü sıklıkları ve boyutları tespit edilmiş, tüm ürünlerin fotoğrafları çekilmiş ayrıca, el işlemeli ve jakar desenli dokumaların çizimleri yapılmış, metin içersinde belirtilmiştir.

Araştırmaya alınan jakarlı el dokuma tezgahının parçaları, yardımcı araçları ve işlevi fotoğraflarla tesbit edilmiş konu ile ilgili yazılı kaynaklardan da yararlanılarak bir bütünlük içerisinde verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan havlu, peşkir ve peştemallerin dokumalarında % 96.78 oranında ipliğin, elyafına bağlı olarak doğal rengi kullanılmıştır.

Havlu ve peşkirlerin işlemlerinde esas renk ve yardımcı renk olmak üzere iki tür renk yer almaktadır. Yardımcı renkler genellikle esas renklerin yanında, iç ve dış konturların belirtilmesinde kullanılmıştır.

İşlemeli olan 13 havlunun işlemlerinde % 30.76 oranında sarı sim, % 30.76 oranında yağ yeşili kullanılmıştır. Bu değerleri % 23.07 oranında yavruağzı, bordo ve mavi, azalan oranlarla da (% 15.38) mor, sarı kırma tel, kurmay rengi, nefti, fıstık yeşili ve sarı klaptan izlemektedir.

Peşkirlerin işlemlerinde % 72.72 oranıyla yavruağzı, yoğunluktadır. Bu oranı sırasıyla ve eşit oranlarda (%45.45) yağ yeşili, kurmay rengi, sarı kırma tel, giderek azalan oranlarla da (% 31.81), açık ve koyu mavi izlemektedir.

Havlu, peşkir ve peştemallerin kenar temizlemelerinde dokumalarında olduğu gibi ipliğin elyafının rengine bağımlı olan beyaz renk kullanılmıştır.

Dokuma ve kenar temizlemelerde renklendirmeden kaçınıldığı halde işlemlerde; yumuşak geçişli pastel renkler ile renk tonlamaları yoğunluktadır.

Havlu, peşkir ve peştemallerin boyutları ile ilgili incelemelerde, havlular kullanım yerine bağımlı olarak boyut değişikliğinden dolayı hamam havlusu ve yüz havlusu olarak iki grup; diğerleri tek grup halindedir.

Hamam havlularının 78 - 104 cm. arasında değişen enleri ortalama $92 - 33 + 4.6595$ cm, 150 - 157 cm. arasında değişen boyları ortalama 151.17 ± 0.5426 cm; yüz havlularının 48 - 52 cm. arasında değişen enleri ortalama 51.50 ± 0.5000 cm. 78 - 115 cm. arasında değişen boyları ortalama 103.63 ± 4.2424 cm'lik değer göstermektedir.

Peşkirlerin 34 - 73 cm. arasında değişen enleri ortalama 49.86 ± 1.7404 cm; 72 - 197 cm. arasında değişen boyları ortalama 116.66 ± 6.4920 cm'dir.

Peştemallerin 88 - 108 cm. arasında değişen enleri 96.71 ± 2.8926 cm, 146 - 165 cm. arasında değişen boyları 152.71 ± 2.5422 cm'dir.

Genel olarak hamam havlularının boyutları 90x150 cm, yüz havlularının 50x100 cm, peşkirlerin boyutları 50x135 cm, peştemallerin ise 100x150 cm'dir. Hamam havlularının boyu eninin 1,5 katı, yüz havlularının boyu eninin 2 katı, peşkirlerin boyu eninin 2,5 katı peştemallerin ise boyu, eninin 1,5 katıdır.

Havluların 15 - 22 adet/cm. arasında değişen atkı sıklıklarının ortalama değeri 19.93 ± 0.5494 varyasyon emsali % 10.31; 20 - 24 adet/cm. arasında değişen çözümlü sıklıklarının ortalama değeri 21.71 ± 0.2658 varyasyon emsali ise % 4.61'dir.

Peşkirlerin atkı sıklıkları 11 - 28 adet/cm. arasında değişmekte, ortalama değeri 18.62 ± 0.8296 varyasyon emsali % 23.99; çözüğü sıklıkları 14 - 28 adet/cm. arasında değişmekte, ortalama değeri 19.03 ± 0.7917 varyasyon emsali ise % 22.40'lık değer göstermektedir.

Peştemallerin 16 - 24 adet/cm. arasında değişen atkı sıklıklarının ortalama değeri 20.00 ± 1.2344 varyasyon emsali % 16.33; 16 - 26 adet/cm arasında değişen çözüğü sıklıklarının ortalama değeri 20.86 ± 1.5028 varyasyon emsali ise % 19.06'dır.

Bursa el dokusu havluların ortalama atkı sıklığı 20 adet/cm, çözüğü sıklığı 22 adet/cm; peşkirlerin ortalama atkı ve çözüğü sıklığı 19 adet/cm; peştemallerin ortalama atkı sıklığı 20 adet/cm, çözüğü sıklığı 21 adet/cm'dir. Bu ürünlerin çözüğü sıklığı atkı sıklığından fazladır.

Araştırmaya alınan havluların en yenileri 30 - 40 yıl önce, en eskileri 90 - 100 yıl önce; peşkirlerin en yenileri 40 - 50 yıl önce, en eskileri 110 - 120 yıl önce; peştemallerin çoğunluğu yakın tarihlerde, bir tanesi 90 - 100 yıl önce; peştemallerden futa adı verilen iki peştemal 120 - 140 yıl önce üretilmiştir.

Bursa el dokusu havlularda %92.85 değeri ile dimi ve ilmeli dokuma tekniği yoğunluktadır. Peşkirlerde % 86.20 oranıyla bezayağı; peştemallerde ise % 57.15 oranıyla dimi ve jakarlı dokuma tekniği kullanılmıştır. Havlularda dimi ve ilmeli; peşkirlerde bezayağı; peştemallerde dimi ve jakarlı dokuma teknikleri yoğunluktadır.

El dokusu 14 havlunun 13'ü; 29 peşkirin 22'si elde işlenmiş, peştemallere işleme yapılmamıştır. İşlemeli havluların % 92.30'unda sarma tekniği, % 53.84'ünde gözeme, % 27.07'sinde hesap iğnesi ve çekme ajur, % 15.40'ında muşabak, pesent, hasırığne, balıksırtı, susma, % 7.70'inde kırma tel, düğüm işi ve oyulgama teknikleri kullanılmıştır.

İşlemeli peşkirlerin % 95.45'inde gözeme, % 68.18'inde sarma, % 54.54'ünde hesap iğnesi, % 50.00 'sinde muşabak, % 31.81'inde susma, % 18.18'inde hasırığne, % 13.63'ünde kırma tel ve balık sırtı, % 4.54'de ise antika tekniği kullanılmıştır.

İşlemeli havlularda sarma tekniği; peşkirlerde ise gözeme tekniği yoğunluktadır.

Araştırmaya alınan havluların % 78.57'sinin kenarı saçaklı, % 21.43'ünün ise saçaksızdır. Kenarı saçakla temizlenen havlularda % 42.85 oranıyla bükümlü-düğümlü-bağlamalı saçak, eşit oranlarla (% 14.28) bükümlü-düğümlü ve bükümsüz-düğümlü saçak, % 7.14 oranıyla da püsküllü saçak görülmektedir. Havluların saçaksız kenarlarında % 14.29 oranıyla fisto, % 7.14 oranıyla antika tekniği bulunmaktadır.

Peşkirlerin % 62.07'sinin kenarı saçaksız, % 37.93'ünün kenarı saçakla temizlenmiştir. Kenarı saçaksız olan havluların % 48.27'sinde çırpma dikiş yoğunluktadır. Azalan oranlarla baskı dikiş ve makine dikişi görülmektedir. Kenarı saçakla temizlenen peşkirlerin % 27.58'inde püskül, % 10.35'inde bükümlü-düğümlü saçak yer almaktadır.

Peştemallerin % 85.72'sinin kenarı saçaklı, % 14.28'inin kenarı saçaksızdır. Saçaklı peştemallerin kenarları, % 42.86 oranında bükümlü-düğümlü saçakla, % 28.58 oranında bükümsüz-düğümlü saçakla, % 14.28 oranında püsküllü saçakla temizlenmiştir.

Havlu ve peştemallerin kenarları saçakla temizlenmiş ve yoğun olarak bükümlü-düğümlü-bağlamalı saçak kullanılmıştır. Peşkirlerin kenarları ise saçaksız temizlenmiş ve çırpma dikiş yoğunluktadır.

Bursa il merkezinde araştırmaya alınan havluların dokumalarının % 92.85'inde atkı yönünde çizgili kompozisyon; peşkirlerin % 50.00'sinde atkı yönünde çizgili, % 44.45'inde

renk-doku efekti ile oluşturulmuş kompozisyon, % 5.55'inde ise ekoseli kompozisyon görülmektedir. Peştemallerin % 100'ünde renk-doku efekti ile oluşturulmuş kompozisyon yer almaktadır.

Havluların işleme kompozisyonlarında, % 76.93 oranında bağlantılı sıralama, % 23.07 oranında atlamalı sıralama gözlenmektedir. İşlemeli peşkirlerin % 63.64'ünde atlamalı sıralama, % 22.72'sinde bağlantılı sıralama ile birden fazla aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon yer almaktadır. Her iki kompozisyon türünde de bağlantılı sıralamalar enli ve ensiz bordür biçiminde düzenlenmiştir.

Havlu, peşkir ve peştemallerden sadece havluların kenarlarında kompozisyon gözlenmektedir. Kenar temizlemelelerinde kompozisyon özelliğine sahip havluların % 60'ında atlamalı sıralama ile birden fazla ana ve yardımcı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon, % 30'unda bağlantılı sıralama, % 10'unda ise atlamalı sıralama ile birden fazla aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon bulunmaktadır.

El dokusu havluların dokumalarında % 92.85 oranıyla geometrik biçimlendirme % 7.15 oranıyla realist biçimlendirme; peştemallerde %57.28 oranıyla geometrik ve naturalist, % 28.57 oranıyla geometrik, % 14.28 oranıyla geometrik ve realist biçimlendirme gözlenmektedir. El dokusu 29 peşkirin 18'inin (% 62.06) dokumasında geometrik biçimlendirme yer almaktadır.

Havlu ve peşkirlerin dokumalarında genel olarak geometrik, peştemallerin dokumalarında ise naturalist biçimlendirme yoğunluktadır.

El işlemeli 13 havlunun % 69.23'ünde naturalist, % 23.07'sinde realist, % 7.70'inde geometrik biçimlendirme, işlemeli 22 peşkirin % 63.64'ünde naturalist, % 22.73'ünde realist, % 9.09'unda naturalist ve geometrik, % 4.54'ünde realist ve geometrik biçimlendirme bulunmaktadır.

Havlu ve peşkirlerin işlemelerinde bitkisel formlar yoğunluktadır.

Araştırmaya alınan havluların dokumalarında %92.85' inde pamuk iplik, % 7.15'inde pamuk ve ipek iplik birlikte kullanılmıştır. Peşkirlerin dokumalarında % 89.65 pamuk iplik, % 6.90'ında pamuk ve ipek iplik, % 3.45'inde keten iplik kullanılmıştır. Peştemallerin dokumalarında % 28.58' inde pamuk ve ipek iplik, % 28.58'inde pamuk ve floş iplik, %14.28'inde pamuk iplik, % 14.28'inde ipek iplik, % 14.28' inde ipek ve klaptan birlikte kullanılmıştır. Genel olarak havlu ve peşkirlerin dokumalarında pamuk iplik, peştemallerin dokumalarında ise pamuk ve ipek iplik birlikte kullanılmıştır.

İşlemeli havluların % 22.07'sinde sim, % 15.38'inde pamuk ve kırma tel, % 15.38'inde ipek ve kırma tel, kullanılmıştır. Aynı oranlarla (% 7.69) klaptan, kırma tel, pamuk ve sim, ipek ve sim, ipek ve klaptan, sim ve klaptan birlikte kullanılmıştır.

İşlemeli peşkirlerin % 22.72'sinde ipek iplik, % 22.72'sinde ipek iplik ve kırma tel, % 22.72'sinde ipek iplik, kırma tel ve klaptan kullanılmıştır. Peşkirlerin işlemelerinde ipek iplik yoğunluktadır. Yardımcı iplik olarak sim, klaptan, kırma tel ve pamuk iplik kullanılmıştır. İşlemesiz peşkirler dokuma ile desenlendirilmiştir.

Genel olarak havlu, peşkir ve peştemallerin dokumalarında pamuk iplik, işlemelerinde ise ipek iplik yoğunluktadır.

Bursa il merkezinde halktan elde edilen el dokuması havlu, peşkir ve peştemallerin dokunabildiği, fabrikasyon havlu üretimi yapan bir firmada jakarlı el dokuma tezgahı bulunmaktadır. Firmaya ekonomik gelir sağlamanın yanında turistik açıdan da dikkat çeken, eski el dokusu havlu ve peştemallerin aynen tekrarlayarak yaşatan bu tezgah Bursa el dokumalarını tanıtıcı niteliktedir.

Bursa il merkezinde günümüzde dokunmakta olan havlu ve peştemallerin kalitesi eski örneklerle oranla daha düşüktür. Yerini peşeteye bırakan peşkirler ise hemen hemen hiç dokunmamaktadır. Eskiden ipek ve pamuk iplik karışımı dokunan peştemaller, günümüzde ipek ipliğin pahalı oluşu nedeniyle floş ve pamuk iplikle dokunmaktadır.

Dokumacılık sanatının hızla sürdürüldüğü Bursa il merkezinde incelenen örneklerde, geleneksel özelliklerin bir kısmı gelişen teknoloji ve kültürle, giderek değişmeler göstermektedir.

Bugün gelişmiş teknolojik yapıya rağmen dokumacılıkta ve işlemecilikte eskisi kadar başarılı ve gerçek sanat ürünü olan el dokusu ve el işlemesi havlu, peşkir ve peştemal örneklerine ender rastlanılmaktadır.

Günümüzde dokumacılıkta kullanılan teknikler pek farklı olmamakla beraber seri üretim kalitenin düşmesine neden olmaktadır.

Özellikle küçük yerleşim merkezlerinde yöntemine dayalı el dokumacılığına ağırlık verilerek, pratik beceri kazandıracak bir eğitim sistemine oturtulması, Bursa el dokumacılık sanatına yeni boyutlar kazandıracak üretim merkezlerinin oluşturulması; el dokumaları ve el işlemelelerinin ekonomiye katkısı göz önüne alınarak yurt içi ve yurt dışında yeterince tanıtım olanaklarının araştırılması, bu konunun devlet kurumları ve özel kurum, kuruluş ve kişiler tarafından gerektiği biçimde ele alınması el sanatları ve kültürü bakımından yararlı olacaktır.

Boşa giden insan gücümüzü dokumacılığa teşvik edip bu kesimin üretici hale sokulmasına öncülük edilmelidir.

Sanatkarların, yüksek öğrenim kurumları dışındaki deneyimlerinden edinilmiş bilgilerinin öğrencilere aktarılması sağlanarak gezi, toplantı ve seminerler düzenlenmelidir.

El sanatları kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarmak müzelerde yapılacak araştırmalar sonucu mümkün olacaktır. Ancak müze yetkililerinin bu tür araştırmaların yapılmasında gerekli ilgi ve desteği göstermeleri gerekmektedir.

Gizli kalmış el sanatlarımızın taranıp, tanımlanması, yaşayan son ustaların bulunması konuyu onların sesiyle tespit ederek işe başlanması, geleneksel el sanatlarımızın yaşatılması adına yararlı olacaktır.

Havlu, ve peşkirlerde uygulanan desen ve motif özelliklerinin, yozlaştırılmadan, çağdaş bir anlayışla, günümüz yapıtlarına uygun sanat anlayışı ile, yorumlanmasına özen gösterilmelidir.

6. ÖZET

Toplumllararası kültür iletişiminde elsanatları büyük yer tutar ve ağırlık taşır.

Geleneksel el sanatlarımız içerisinde dokumacılığın önemli bir yeri vardır.

Dokumacılık Orta Asya'da derin geçmişi olan bir sanat dalıdır. Selçuklular tarafından Anadolu'da devam ettirilmiş daha sonra Osmanlı döneminde zengin örneklerini vermiş ve günümüze kadar gelmiştir.

Dokumacılık; teknik, malzeme ve desen açısından Türk kültür ve zevkini yansıtan bir sanat kolu olarak diğer süsleme sanatları içerisinde seçkin bir yere sahiptir.

Bursa; dokumacılığın efsanevi merkezi olarak önemini daima korumuş özellikle havluculuk dalında büyük ilerlemeler göstermiştir.

Türk elsanatlarının bir uzantısı olan Bursa el dokusu havlu, peşkir ve peştemaller önemini büyük ölçüde yitirmiş olmasına rağmen, günümüzde sınırlı da olsa etkinliğini sürdürmektedir.

Araştırma materyelini; Bursa il merkezinde halkın elinde bulunan 14 havlu, 29 peşkir ve 7 peştemal ile bu ürünlerin dokunabildiği, jakarlı el dokuma tezgahı oluşturmaktadır.

El dokusu havlu, peşkir ve peştemallerin dokumalarında ve kenar temizlemelerinde ipliğin elyafına bağımlı olarak doğal beyaz renk kullanılmıştır. İşlemelerinde; esas renk ve yardımcı renk olmak üzere iki tür renk kullanılmıştır. Yardımcı renklerden, genellikle esas renklerin yanında iç ve dış konturları oluşturmada yararlanılmıştır. İşlemlerin renklendirilmesinde; yavruağzı, yağ yeşili, sarı sim ve sarı kırma telin hakimiyeti izlenmekte, diğer renklerde ana renkler yerine, renk karışımları ve farklı renk tonlamalarının sergilendiği görülmektedir.

Havlu, peşkir ve peştemallerin boyutları ile ilgili incelemelerde; havlular kullanım yerine bağımlı olarak boyut değişikliğinden dolayı hamam havlusu ve yüz havlusu olarak iki grup, peşkir ve peştemaller ise tek grup halindedir.

Hamam havlularının boyutları 90 x 150 cm, yüz havluları 50 x 100 cm, peşkirlerin boyutları 50 x 135 cm, peştemallerin ise 100 x 150 cm'dir.

Bursa el dokusu havluların ortalama atkı sıklığı 20 adet/cm, çözgü sıklığı 22 adet/cm; peşkirlerin ortalama atkı ve çözgü sıklığı 19 adet/cm; peştemallerin ortalama atkı sıklığı 20 adet/cm, çözgü sıklığı 21 adet/cm'dir. Bu ürünlerin çözgü sıklığı atkı sıklığından fazladır.

Araştırmaya alınan havluların en yenileri 30 - 40 yıl önce, en eskileri 90 - 100 yıl önce; peşkirlerin en yenileri 40 - 50 yıl önce, en eskileri 110 - 120 yıl önce; peştemallerin çoğunluğu yakın tarihlerde, bir tanesi 90 - 100 yıl önce; futa peştemal adı verilen iki peştemal ise 120 - 140 yıl önce üretilmiştir.

El dokusu havlularda dimi ve ilmeli; peşkirlerde bezayağı; peştemallerde dimi ve jakarlı dokuma teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmaya alınan 14 havlunun 13'ü; 29 peşkirin 22'si elde işlenmiş, peştemallerde işleme yapılmamıştır.

İşlemeli havlularda sarma tekniği; peşkirlerde ise gözeme tekniği yoğunluktadır.

Havlu ve peştemallerin kenarları saçakla; peşkirlerin kenarları saçaksız olarak temizlenmiştir. Kenarları saçakla temizlenen havlu ve peştemallerde bükümlü-düğümlü-bağlamalı saçak; kenarları saçaksız temizlenen peşkirlerde çırpma dikiş yoğunluktadır.

Peştemallerin tümünde; peşkirlerin %44'ünde renk-doku efekti ile oluşturulmuş kompozisyon yer almaktadır. Havluların % 92'sinde ve yine peşkirlerin % 50'sinde atkı yönünde çizgili kompozisyon görülmektedir.

Havluların işlemelerinde bağlantılı sıralamalarla oluşturulmuş kompozisyon, peşkirlerin işlemelerinde ise atlamalı sıralamalarla oluşturulmuş kompozisyon yer almaktadır. Her iki kompozisyon türünde de enli ve ensiz bordür biçiminde düzenlemeler getirilmiştir.

Kenar temizlemelerinde kompozisyon özelliğine sahip havlularda, birden fazla ana ve yardımcı motifin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon yoğunluktadır.

Havluların dokumalarında, genel olarak geometrik, peştemallerin dokumalarında ise naturalist biçimlendirme görülmektedir.

Havlu ve peşkirlerin işlemelerinde bitkisel formlar yoğunluktadır.

Araştırmaya alınan havlu, peşkir ve peştemallerin dokumalarında pamuk iplik; işlemelerinde ipek iplik kullanılmıştır.

Bursa il merkezinde incelemeye alınan el dokuması havlu peşkir ve peştemallerin dokunabildiği; bir firmada işlevini yürütmekte olan jakarlı el dokuma tezgahı, Bursa el dokumalarını tanıtıcı niteliktedir. Ekonomik ve turistik amaçla kurulmuş olan bu tezgahta araştırmaya alınan ürünlerden havlu ve peştemallerin benzerleri dokunmaktadır.

6. SUMMARY

Handicrafts occupy an important Place and have a significant weight in cultural interaction among societies.

Weaving, as a traditional handicraft of this country, has a very special position.

It is a craft dating back to the Central Asian times. This tradition was maintained in Anatolia under the Seljuks, flourished under the Ottomons, and has continued into our days.

Weaving enjoys a distinguished place among ornamental arts, as a craft reflecting Turkish culture and aesthetic values in terms of techniques, materials and design.

Bursa has at all times maintained its importance as the legendary centre of weaving and, in particular, has made great progress in towel manufacture.

Bursa's handwoven towels, napkins and waist. Clothes have now lost much of their importance, but related activities are still maintained, though to a limited extent, as a continuation of Turkish handicrafts tradition.

The materials surveyed consist of 14 towels, 29 napkins and 8 pieces of waist - clothe as well as a jacquard hand loom for weaving these products, all of which are in private hands in the city of Bursa.

The fabric and trimmings of these handwoven towels, napkins and waist - clothes are natural white, as a result of the fibre of the yarn used. The embroidery is in two types of colour, namely background and auxiliary colours. Auxiliary colours are used beside the main colours, generally as inner and outer contours. The embroidery is mainly made of light rose, olive green, yellowish silver and gold threads. As to other colours, mixtures and shades of colour rather than main colours are observed.

Where sizes of towels, napkins and waist - clothes are studied, it is observed that towels are grouped into two sizes as bath and hand towels while napkins and waist-clothes are of one size.

Size of bath towels is 90 x 150 cm, hand towels 50 x 135 cm, napkins 50 x 135 cm, and waist-clothes 100 x 150 cm.

Average weft density of Bursa Handwoven towels is 20 per cm, and warp density 22 per cm. Other weft and warp densities are respectively 20 and 21 per cm. In the case of waist - clothes and 19 cm. each in the case of napkins.

Of the towels that have been studied, the newest ones are 30 to 40 years old and the oldest 90 to 100 years old. The newest napkin was woven 40 or 50 years ago, the oldest 110 or 120 years ago. Most of the waist - clothes are recent products while one is 90 or 100 years old and two, called "futa", date back to 120 or 140 years earlier.

The weaving techniques used are fustian and loop in the case of handwoven towels, bezayağı in napkins, and fustian and jacquard in waist - clothes.

Thirteen of the fourteen towels and twenty-two of the twent-nine napkins that were studied are hand - embroidered while there is no embroidery on the waist - clothes.

In the embroidered towels the technique most frequently used is winding whereas in the napkins it is perforation.

The towels and waist - clothes are trimmed with a fringe while napkins are without fringe. In fringe trimmed towels and waist - clothes, fringes are mostly twinsted - knotted - tied. A kind of hemming stitch is used in the case of napkins trimmed without fringe.

All of the waist - clothes and 44 % of the napkins

contain compositions formed by colour - fabric effect. 92 % the towels and 50 % of the napkins have striped composition in the weft direction.

Compositions on the towel embroidery have an uninterrupted sequence while those on the napkins have an interrupted sequence. In both composition types there are arrangements in the form of wide and narrow borders.

Those towels which have compositions in trimmings, are mostly characterized by compositions formed by the repetition of one or more patterns.

In the case of towel fabrics, patterns are generally geometrical and waist - clothes generally naturalistic.

The towel and waist - clothe embroidery mostly consists of floral design.

The fabric of the towels, napkins and waist - clothes is made of cotton yarn and their embroidery is of silk thread.

The jacquard hand loom operated by a firm, which was examined in the city of Bursa and on which handwoven towels, napkins and waist - clothes can be woven, is representative of the handwoven products of Bursa. On this loom, installed for economic and touristic purposes, products similar to those studied are woven.

LİTERATÜR

- AKAR,A. ve C.KESKİNER, 1978.Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif. Sanat ve Kültür Yayınları 2, İstanbul.
- ALPAY,R. ve P.ANİŞ, 1989. Havlu Kumaşlarda Nem Çekmeye Etki Eden Strüktür Özelliklerinin Bilgisayarda Modelleşmesi. Tekstil & Teknik.
- ALTAY,A.1983. Milli Eğitim Bakanlığının Elsanatları Alanında Mevcut Eğitim-Öğretim Uygulamaları İle Geleceğe Yönelik Planlamalar. 3.Ulusal Elsanatları Sempozyumu Bildirileri. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir.
- ATAŞ,M.1948. Tarih ve Tabiat Şehri Bursa. Nuri Aka Matbaası, İstanbul.
- ATALAYER,G. 1985. Buldan Dokumacılığı ve Çeşitleri. Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını. H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- AYTAÇ,Ç. 1982. El Dokumacılığı, Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları. Etüd ve Programlama Dairesi Yayınları No:6, İstanbul.
- BABAÖĞLU,S. 1981. Kayseri İşlemelerinden Yağlık, Peşkir, Uçkur, Çevre. 1.Ulusal Elsanatları Sempozyumu Bildirileri. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları No:18, İzmir.
- BARIŞTA,Ö. 1981. Osmanlı İmparatorluk Dönemi Türk İşlemelelerinden Örnekler. Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Matbaası, Ankara.
- _____, 1984. Türk İşleme Sanatı Tarihi. G.Ü.Yayın No:45, Ankara.
- _____, 1984. Cumhuriyet Dönemi Türk Halk İşlemeciliği Desen ve Terminolojisinden Örnekler. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları 55, Ankara.

- BİNGÜL, N.R. 1939. Eski Eserler Ansiklopedisi. Çituri Bira-
derler Basımevi, İstanbul.
- DALSAR, F. 1960. Bursa'da İpekçilik. İstanbul.
- DÜZGÜNEŞ, O. 1963. Bilimsel Araştırmalarda İstatistik Prensi-
p ve Metodları. Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir.
- FEHER, G. 1975. Nazar Kolleksiyonlarında Türk Süslemeleri.
Türkiyemiz Dergisi. Apa Ofset Basımevi, İstanbul.
- GÖNÜL, M. 1963. Topkapı Sarayı Müzesinde İşlemeler. Türk
Folklor Araştırmaları Dergisi 8, 164:2993.
- GÜRSU, N. 1988. Türk Dokumacılık Sanatı Çağlarboyu Desenler
Redhouse Yayınevi, İstanbul.
- HARTUNG, R. 1977. Textiless Werken. Das Spiel Mit Den Bild-
nerischen Mitteln 4. Otto Maier Verlag Ravensburg.
Germany.
- HOFER, A. 1981. Stoffe 2 Bindung Gewebemusterung. Veredlung.
Frankfurt am Main.
- İNALCIK, H. 1971. Ottoman Empire, Harir. Enclylopedia of
Islam, New Edition, Cilt 3, Leiden and London.
- İMER, Z. 1987. Dokuma tekniği 1.369 Renkli Desen Örnekleri
İle Basit Dokuların Kumaş Analizi ve Mesleki Hesap-
lamaları. Ankara.
- _____, 1989. Dokuma Tekniği II.386 Renkli Desen Örnekleri
İle Kuvvetlendirilmiş ve Çok Katlı Dokularla Özel
Bağlantı İplikleri İle Dokunan Dokular. Ankara.
- KAPTAN, S. 1977. Bilimsel Araştırma Teknikleri. Geliştirilmiş
İkinci Basım, Ankara.
- KAYA, F. 1981. Nevşehir İl Çifçilerinin Köy Elsanatları
Uğraşları Üzerine Araştırmalar. A.Ü. Ziraat Fakültesi
Yayınları, Ankara.
- KAYA, F. ve C. ERGENEKON, 1989. Mekikli El Dokumacılığı. Gazi
Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları
No:25. Ankara.

- KORKUSUZ, S. 1971. Nakış Temel Bilgiler Tekniği Uygulamaları ve Örnekleri. Er Ofset Basımevi. Ankara.
- KOŞU, R.E. 1969. Türk Giyim Kuşam ve Süsleme Sözlüğü. Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara.
- ÖGEL, B. 1962. İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi. Ankara.
- ÖZBAĞI, T. 1989. Ankara İl Merkezinde Yaşayan Kadınlarda Bulunan Geleneksel Gümüş Takılar Üzerinde Bir Araştırma. Yayınlanmamış Master Tezi, Ankara.
- ÖĞÜT, B. 1971. Türk Nakışları.
- SEZGİN, Ş. 1981. Buldan Dokumaları ve İşlemeleri. I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları No:18, İzmir.
- SÜRÜR, A. 1985. Geleneksel Türk Tekstil Sanatlarında Desenleme ve Kompozisyon Yöntemleri. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları 3, Ankara.
- YAĞAN, Ş.Y. 1978 Türk El Dokumacılığı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- YAZICIOĞLU, Y. 1983. El Sanatları Ürünlerinin Kalite Kontrol ve Standartlara Uygunluklarının Denetlenmesi Çalışmaları ve Bu Konuda Alınabilecek Önlemler. 3. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir.
- YILMAZ, İ. 1986. Eski Türk İşlemelerinden Peşkirlerde İşleme Tekniği, Motif, Renk ve Kompozisyon Özellikleri. Yayınlanmamış Master Tezi, Ankara.